

Evaluering af den svenske boligjobordning

Undersøgelse af erfaringerne med den svenske RUT- og ROT-ordning samt lignende ordninger i andre lande

3. juli 2017

Skatteministeriet

Indhold

---

1. Indledning og sammenfatning	4
1.1 Overordnet sammenligning af den svenske RUT- og ROT-ordning med den danske Boligjobordning.....	5
1.2 Overordnede resultater af evalueringen	6
1.3 Sammenfatning af evalueringen.....	11
1.4 Nærmere om rapportens indhold.....	13
2. Om RUT- og ROT-ordningen.....	15
2.1 RUT- og ROT-ordningens historik og regelsæt.....	15
2.2 Baggrund og mulige strukturelle effekter for RUT- og ROT-ordningen.....	18
2.3 Eksisterende studier af effekterne af RUT- og ROT-ordningen	25
3. Brugen af RUT- og ROT-ordningen	30
3.1 Overordnet brug af ROT- og RUT-ordningen.....	30
3.2 Detaljeret brug af ROT- og RUT-ordningen	34
3.3 Eventuelt misbrug af ROT- og RUT-ordningen	36
3.4 Ikke-brugere af ROT- og RUT-ordningen.....	38
4. Vurdering af RUT- og ROT-ordningens effekter.....	39
4.1 Mærkøb som følge af ROT- og RUT-ordningen	39
4.2 Ordningernes betydning for de enkelte ydelser.....	40
4.3 Groft skøn for RUT- og ROT-ordningens effekt på sort arbejde og gør-det-selv-arbejde mv.	42
4.4 Ordningernes effekt på købernes arbejdsudbud.....	45
4.5 Udviklingen på det svenske arbejdsmarked – ordningernes betydning for sælgernes beskæftigelse	47
4.6 Betydningen af regelændringer primo 2016	50
Bilag 1. Oversigt over ydelser, der er omfattet af ROT- og RUT-ordningen.....	55

---

1. Indledning og sammenfatning

Som led i *Aftale om en Ny grøn BoligJobordning 2016 og 2017* fra november 2015 fik Skatteministeriet til opgave at udrede erfaringerne med den svenske RUT- og ROT-ordning, der giver tilskud til lønudgifter til henholdsvis husholdningstjenester og håndværksydelser – ligesom den danske BoligJobordning. Skatteministeriet har til brug for evalueringen fået udarbejdet en ekstern rapport. Evalueringen er foretaget efter samme fremgangsmåde som Skatteministeriets tidligere evaluering af den danske BoligJobordning, *jf. boks 1.1.*

RUT-ordningen (Rengöring, Underhåll og Tvätt) blev indført som en permanent ordning i midten af 2007, mens ROT-ordningen (Reparation og underhåll, Ombyggnad og Tilbyggnad) blev indført som en permanent ordning i slutningen af 2008. ROT-ordningen havde tidligere eksisteret som en midlertidig ordning. Tidspunktet for ROT-ordningens genindførelse var afstemt med, at der i 2008 var begyndende tilbagegang i svensk økonomi.

Argumenterne for at permanentgøre ordningerne var i begge tilfælde deres mulige strukturforbedrende effekter og derigennem mulige samfundsøkonomiske gevinster. Det skal ses i lyset af, at det som følge af skattesystemer og lønstrukturer mv. i nogle tilfælde kan betale sig for højere lønnede at arbejde mindre og bruge tiden på selv at udføre opgaver i eget hjem, i stedet for at arbejde mere og ansætte lavere lønnede til at løse opgaverne i hjemmet.

Formålet med ordningerne var således blandt andet at reducere gør-det-selv-arbejde for derigennem at øge arbejdsudbuddet blandt køberne af ydelserne. Desuden havde ordningerne til hensigt at nedbringe omfanget af sort arbejde. Endelig var det et særligt formål med RUT-ordningen at skabe et marked for de omfattede tjenester og derigennem forbedre jobmulighederne for kortuddannede (sælgerne af ydelserne). Med ROT-ordningen var der også et konjunkturbetinget sigte i form af et ønske om at understøtte efterspørgslen inden for byggebranchen.

Brugen af de to ordninger er samlet set mere end fordoblet fra 2009 til 2015. Trækket på ROT-ordningen har været 6-7 gange så stort som på RUT-ordningen, hvilket nogenlunde svarer til fordelingen mellem håndværksydelser og husholdningstjenester/serviceydelser i Danmark. Det dækker over, at omkring dobbelt så mange anvender ROT-ordningen som RUT-ordningen, samt at tilskuddene pr. person er ca. 3-3½ gange højere under ROT-ordningen end under RUT-ordningen.

1.1 Overordnet sammenligning af den svenske RUT- og ROT-ordning med den danske BoligJobordning

ROT- og RUT-ordningen har siden juli 2009 fungeret ved, at leverandøren giver et prisnedslag direkte på kundens faktura. Det kaldes også for fakturamodellen. Køberen opnår altså tilskuddet med det samme. Det er dermed leverandøren (håndværkeren eller serviceudbyderen), der modtager selve tilskuddet fra skattevæsenet.

Selvom køberen allerede får tilskuddet, når regningen betales, er der ifølge det svenske skattevæsen tale om en skattereduktion. Således er det en betingelse for at få det fulde tilskud, at køberens skattebetaling overstiger tilskuddet i det konkrete år. På den måde svarer ordningen til, at der gives et skattefradrag, hvis skattemæssige værdi er lig tilskuddets størrelse. I modsætning hertil er den danske BoligJobordning en formel skattefradragsordning, idet køberen af ydelserne får fradrag for lønudgifterne, og selv betaler hele regningen.

Boks 1.1. Undersøgelingsmetode i evalueringen af den svenske boligjobordning sammenlignet med metoden i Skatteministeriets tidligere evaluering af den danske BoligJobordning

Evalueringen af den danske BoligJobordning (maj 2015): Skatteministeriet offentliggjorde i maj 2015 en evaluering af den danske BoligJobordning, der byggede på en analyse fra konsulenthuset DAMVAD. Analysen indeholdt dels en økonometrisk analyse på registerdata for at identificere eventuelle positive arbejdsudbudseffekter. Dels indeholdt den en spørgeskemaundersøgelse for at belyse brugen af ordningen i detaljer samt virkningen på gør-det-selv-arbejde, sort arbejde, selvrporteret arbejdsudbud, og hvor meget der i fravær af ordningen alligevel var blevet gennemført som hvidt arbejde.

Evalueringen af den svenske boligjobordning: Nærværende evaluering af den svenske boligjobordning bygger på en analyse fra konsulenthuset Højbjerg Brauer Schultz (HBS), hvis ledende medarbejdere tidligere var ansat i DAMVAD. HBS er blevet bedt om at udarbejde analysen efter samme indholdsmæssige fremgangsmåde som DAMVADs analyse af den danske BoligJobordning. Det har imidlertid ikke været muligt for HBS eller Skatteministeriet at få adgang til svenske registerdata fra de svenske statistikmyndigheder. Der er derfor ikke udarbejdet en økonometrisk analyse af den svenske boligjobordnings eventuelle arbejdsudbudseffekter.

HBS' analyse indeholder derfor først og fremmest en repræsentativ spørgeskemaundersøgelse om den svenske ordning, der er blevet gennemført efter samme fremgangsmåde som spørgeskemaundersøgelsen af den danske ordning. Spørgeskemaundersøgelsen belyser således brugen af den svenske ordning i detaljer samt virkningen på gør-det-selv-arbejde, sort arbejde, selvrporteret arbejdsudbud, og hvor meget der i fravær af ordningen alligevel var blevet gennemført som hvidt arbejde.

Validiteten af spørgeskemaundersøgelsen er samtidig blevet styrket ved at indsamle ekstra besvarelser om brugen af RUT-ordningen, da der i Sverige (og i Danmark) er væsentligt flere købere af ordningens håndværksydelser end husholdningstjenester. For alle svarkategorier i undersøgelsen er der desuden beregnet konfidensintervaller. Når evt. forskelle i svarene mellem fx brugere af ROT- og RUT-ordningen beskrives i evalueringen, er der således tale om signifikante forskelle.

Endvidere indeholder analysen af den svenske boligjobordning en gennemgang af eksisterende studier af lignende ordninger i Tyskland og Finland samt en hollandsk ordning for serviceopgaver i hjemmet.

Endelig har Skatteministeriet indhentet data fra de svenske statistikmyndigheder (Statistiska centralbyrån) for at undersøge virkningen af ROT- og RUT-ydelser på sælgersiden, herunder om der kan findes indikation på ordningernes virkning på jobmulighedene for kortuddannede.

Kilde: Skatteministeriet og HBS.

RUT-ordningen omfatter en række serviceydelser, der også er inkluderet i den danske BoligJobordning – fx rengøring, børnepasning og havearbejde – men herudover indeholder den svenske ordning også flytte-tjenester, IT-tjenester og reparation af hårde hvidevarer, *jf. boks 1.2.*

Håndværksydelse omfattet af ROT-ordningen minder i høj grad om de håndværksydelser, der var indeholdt i den danske BoligJobordning frem til og med 2015, dvs. inden den danske ordning fik et mere grønt fokus. Således yder ROT-ordningen – i modsætning til den danske BoligJobordning – tilskud til el-arbejde, murerarbejde, maling- og tapetseringsarbejde, VVS-arbejde mv.

Boks 1.2. RUT- og ROT-ordningen minder om BoligJobordningen, men ordningerne adskiller sig også væsentligt fra hinanden på flere parametre

Den danske BoligJobordning og den svenske RUT- og ROT-ordning kan grundlæggende beskrives ved hjælp af fire parametre: Maksimal skatteværdi af fradrag/maksimalt tilskud, fradrags-/tilskudssats, omfattede ydelser samt tidshorisont:

	BoligJobordningen		RUT- og ROT-ordningen	
	Service	Håndværk	Service (RUT)	Håndværk (ROT)
Maksimalt fradrag¹	6.000 DKK	12.000 DKK	-	-
Maksimal skatteværdi af fradrag/maks. tilskud¹	1.650 DKK	3.300 DKK	50.000/25.000 SEK ²	50.000 SEK
Fradrags-/tilskudssats¹	27½ pct.	27½ pct.	50 pct.	50/30 pct. ³
Om fattede ydelser⁴	Rengøring og vinduespudsning, havearbejde, børnepasning	Nogenlunde som ROT-ordningen frem til 2015, målrettet grønne ydelser i 2016-2017	Rengøring og vinduespudsning, havearbejde, børnepasning, personlig pleje, flytte- og IT-tjenester, reparation af hvidevarer	Byggeri, el-arbejde, glas- og plade, jord og dræning, murerarbejde, VVS-arbejde, maling og tapetsering
Tidshorisont	Midlertidig		Permanent	

- 1) I Danmark gives støtten i form af et ligningsmæssigt skattefradrag (skatteværdi på ca. 27½ pct i 2017 inkl. kirkeskat) for lønudgifterne ved det støtteberettigede arbejde, mens støtten i Sveriges gives som et direkte tilskud.
- 2) Det maksimale RUT-tilskud er på 50.000 SEK for personer over 65 år, mens det maksimale tilskud til personer under 65 år blev reduceret til 25.000 SEK med regelændringerne pr. 1. januar 2016. Tilsammen er det maksimale tilskud 50.000 SEK.
- 3) RUT-tilskudssatsen udgør 50 pct., mens ROT-tilskudssatsen blevet nedsat fra 50 pct. til 30 pct. med regelændringerne pr. 1. januar 2016.
- 4) Der henvises til bilag 1 for en udførlig gennemgang af RUT- og ROT-ydelser. Ydelse afspejler de seneste regelændringer.

Kilde: Skatteministeriet og HBS (2017).

For RUT- og ROT-ordningen hver for sig og under ét gælder, at en person maksimalt kan modtage et samlet tilskud på 50.000 SEK i løbet af et indkomstår (fra 2016 kan personer under 65 år dog højst få 25.000 SEK i RUT-tilskud). Dermed er det samlede tilskud i RUT-/ROT-ordningen omtrent 9 gange højere end den maksimale skatteværdi af fradraget i den danske ordning, der i en gennemsnitskommune svarer til knap 5.000 kr. (maksimalt skattefradrag på 18.000 kr. med en skattefradragsværdi på 27½ pct. i en gennemsnitskommune).¹ Der er således tale om, at den svenske ordning har et betydeligt større omfang end den danske.

1.2 Overordnede resultater af evalueringen

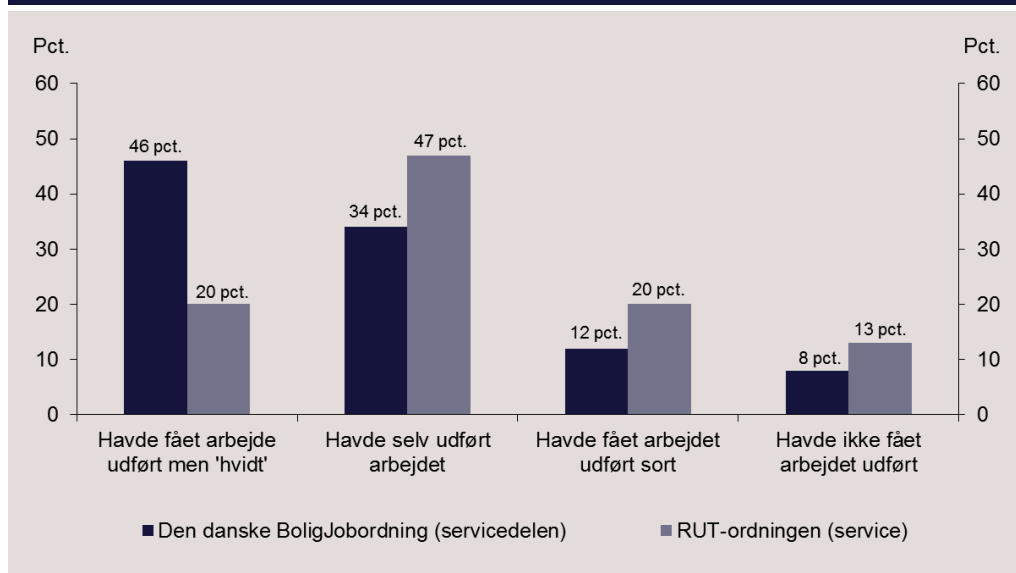
RUT-ordningen har i noget højere grad end ROT-ordningen reduceret gør-det-selv-arbejde og sort arbejde – og mere end servicedelen af den danske BoligJobordning

Evalueringen af de svenske ordninger viser, at tilskuddet til husholdningstjenester/serviceydelser (RUT-ordningen), herunder rengøring, har noget større effekt på gør-det-selv-arbejde og konvertering af sort arbejde til hvidt, end tilskuddet til håndværksydelser (ROT-ordningen).

¹ Når der korrigeres for forskelle i prisniveauer (og ikke bare valutakursen) svarer 50.000 SEK til ca. 45.000 DKK. Ved en simpel anvendelse af valutakursen svarer 50.000 SEK til knap 39.000 DKK.

Evalueringen peger således på, at knap 50 pct. af aktiviteten i RUT-ordningen kan have erstattet gør-det-selv-arbejde. Det er væsentligt mere end for ROT-ordningen (13 pct.), jf. figur 1.1-1.2. Samtidig peger evalueringen på, at 20 pct. af aktiviteten i RUT-ordningen kan have erstattet sort arbejde, hvilket ligeledes er væsentligt mere end for ROT-ordningen (13 pct.).

Figur 1.1. Den svenske RUT-ordning har større effekt på gør-det-selv-arbejde og konvertering af sort arbejde til hvidt end servicedelen i den danske BoligJobordning

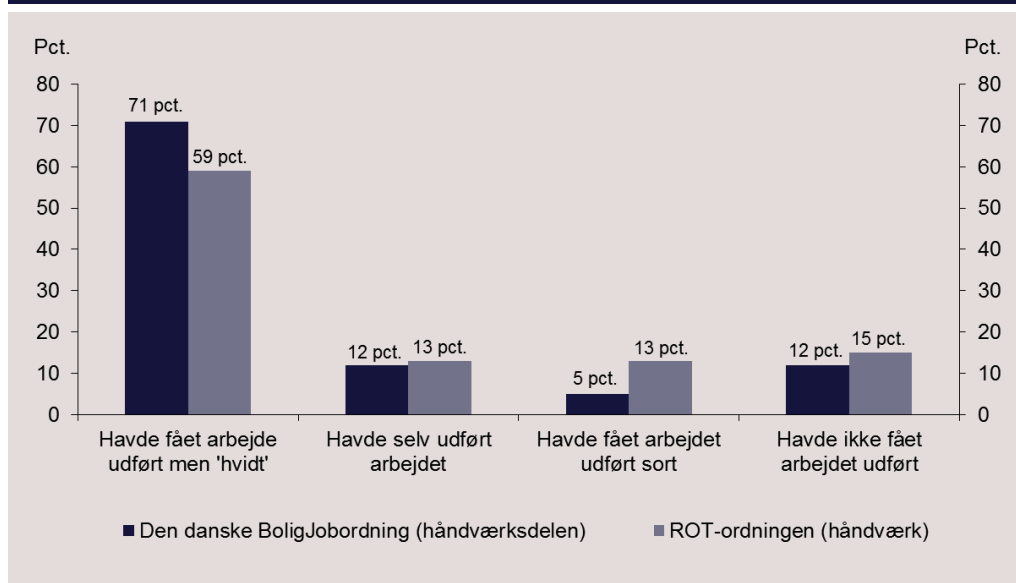
Anm.: Figuren viser den umiddelbare effekt af den danske BoligJobordning for serviceydelser og den svenske RUT-ordning. Brugere af den svenske og den danske serviceordning er i en spørgeskemaundersøgelse blevet spurgt om, hvad de ville have gjort, hvis ordningen ikke havde eksisteret. Det er efter følgende foretaget en skønsmæssig beregning af den meraktivitet, som ordningerne har medført. Det er for hver ordning sket ved at sammenvæje respondenternes svar om køb af henholdsvis danske og svenske serviceydelser. Undersøgelserne er begge bestilt af Skatteministeriet og er derfor foretaget efter det samme setup. Undersøgelsen af den danske ordning omhandler aktivitet i 2014, mens undersøgelsen af den svenske ordning omhandler 2015 (før de seneste regelændringer).
Kilde: Skatteministeriet, DAMVAD (2015) og HBS (2017).

Endvidere peger evalueringen på, at størsteparten af ROT-aktiviteten (knap 60 pct.) i fravær af ordningen alligevel ville blive gennemført hvidt, mens det kun gælder for en mindre del af RUT-aktiviteten (20 pct.). Det skal ses i lyset af, at køberen ofte selv kan udføre de omfattede husholdningstjenester/serviceydelser, mens køberen ofte ikke selv kan – og i visse tilfælde ikke må – udføre de omfattede håndværksydelser, eller at køberen ønsker at få en kvittering i forbindelse med garanti- og forsikrings spørgsmål, fx ved el- og vvs-arbejde.

RUT-ordningen ser ligeledes ud til at have større effekt på gør-det-selv-arbejde og sort arbejde end servicedelen af den danske BoligJobordning. Desuden ser det ud til, at der i RUT-ordningen er en noget mindre andel, der i fravær af ordningen alligevel ville have købt arbejdet hvidt. Det skal formentlig ses i sammenhæng med, at tilskudssatsen (og det maksimale tilskudsbeløb) er noget højere i den svenske ordning end fradragssatsen (og den maksimale skatteværdi af fradraget) i den danske ordning.

Omvendt minder effekterne af ROT-ordningen mere om effekterne af håndværksdelen af den danske BoligJobordning, herunder i forhold til hvor mange der alligevel ville få arbejdet gennemført hvidt og effekten på gør-det-selv-arbejde. Effekten på sort håndværksarbejde ser dog ud til at være større i Sverige. Det skal formentlig ses i lyset af, at tilskudssatsen (og det maksimale tilskudsbeløb) er noget højere i Sverige, hvilket gør sort arbejde til et mindre attraktivt alternativ.

Figur 1.2. Effekterne af den svenske ROT-ordning og håndværksdelen i den danske BoligJobordning minder mere om hinanden

Anm.: Figuren viser de umiddelbare effekter af den svenske ROT-ordning og håndværksdelen i den danske BoligJobordning. Brugere af den svenske og den danske håndværksordning er i en spørgeskemaundersøgelse blevet spurgt om, hvad de ville have gjort, hvis ordningen ikke havde eksisteret. Det er efterfølgende foretaget en skønsmæssig beregning af den meraktivitet, som ordningerne har medført. Det er for hver ordning sket ved at sammenejle respondenternes svar om køb af henholdsvis danske og svenske håndværksydelser. Undersøgelserne er begge bestilt af Skatteministeriet og er derfor foretaget efter det samme setup. Undersøgelsen af den danske ordning omhandler aktivitet i 2014, mens undersøgelsen af den svenske ordning omhandler 2015 (før de seneste regelændringer).

Kilde: Skatteministeriet, DAMVAD (2015) og HBS (2017).

I blandt andet Tyskland og Finland findes ordninger, der minder om RUT- og ROT-ordningen og den danske BoligJobordning. Endvidere findes der i Holland en ordning, der også har sigte på at understøtte køb af husholdningstjenester. Den hollandske ordning er dog væsentlig forskellig fra ordningerne i de øvrige lande. Erfaringer med ordningerne i disse tre lande belyses også i evalueringen.

Positive effekter på købernes arbejdsudbud ved brug af RUT- og ROT-ordningen

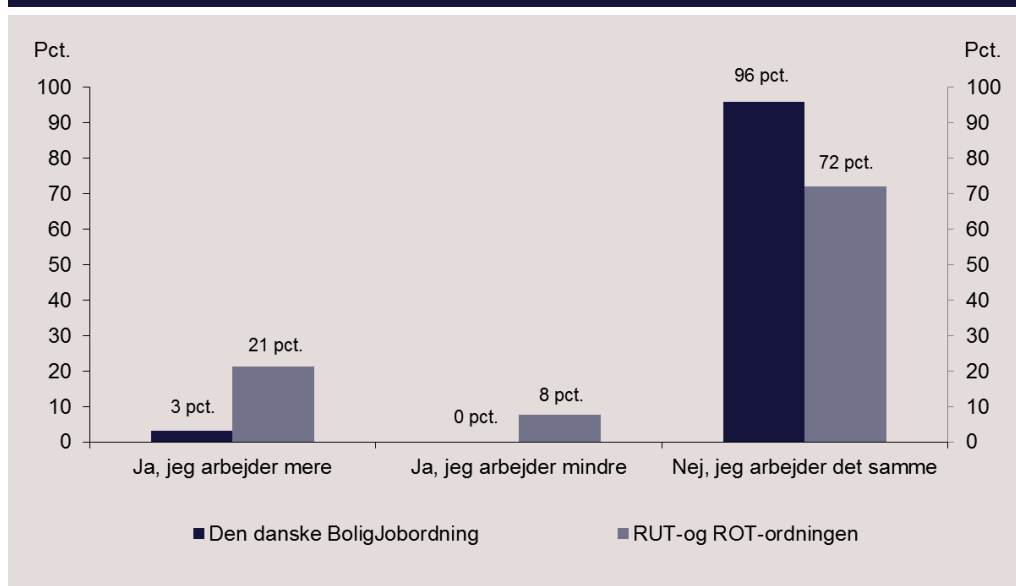
Evalueringen af RUT- og ROT-ordningen peger endvidere på, at begge ordninger kan have en positiv effekt på købernes arbejdsudbud.² Således svarer godt 20 pct. af brugerne af ROT- eller RUT-ordningen, at de har arbejdet flere timer i et lønnet arbejde som følge af ordningen, jf. figur 1.3.

Det var ikke muligt at finde signifikante positive effekter på arbejdsudbuddet i Skatteministeriets evaluering af den danske BoligJobordning. Her var det kun 3 pct. af brugerne, som svarede, at de havde arbejdet mere i et lønnet arbejde som følge af ordningen.

² Det har været forsøgt at tilvejebringe svenske registerdata til brug for evalueringen fra de svenske statistikmyndigheder. Det har imidlertid ikke været muligt. Derfor er der tale om en opgørelse af selvangivne effekter på baggrund af spørgeskemadata. Det er fravalgt at skønne effekter på baggrund af elasticiteter fra eksisterende studier af lignende ordninger, da ønsket er at tilvejebringe ny empiri.

Figur 1.3. Positive effekter på købernes arbejdsbud ved RUT- og ROT-ordningen – mens en sådan signifikant effekt ikke kunne findes ved den danske BoligJobordning

Anm.: Figuren viser arbejdsudbudsvirkninger (selvrapporterede) af den danske BoligJobordning og den svenske RUT- og ROT-ordning. Undersøgelserne er begge bestilt af Skatteministeriet og er foretaget efter samme fremgangsmåde. Respondenterne er mellem 18-59 år (BoligJobordningen) og mellem 18-60 år (RUT- og ROT-ordningen). Undersøgelsen af den danske ordning omhandler aktivitet i 2014, mens undersøgelsen af den svenske ordning omhandler 2015 (før de seneste regelændringer). De svenske respondenter er desuden blevet bedt om at vurdere, hvor mange ekstra/færre timer, de arbejdede om måneden. Den gennemsnitlige RUT- og ROT-bruger angiver netto at arbejde 6-7 timer mere om året som følge af ordningerne i 2015. Tallet er beregnet som sammenvæjet gennemsnit af respondenter, der har svaret, at de arbejder mere, mindre og det samme). Der tages forbehold for, at der er tale om selvrapporterede oplysninger.
Kilde: Skatteministeriet, DAMVAD (2015) og HBS (2017).

Det bemærkes, at 8 pct. i de svenske ordninger angiver, at de har arbejdet færre timer i lønnet arbejde som følge af ordningen.³ Det er særligt unge, der svarer dette. For de 30-60-årige, der har en noget tættere tilknytning til arbejdsmarkedet, svarer ca. 3 pct., at de arbejder færre timer som følge af ordningen, jf. kapitel 4.

Effekten på købernes arbejdsudbud kan skønnes til omtrent det samme niveau for RUT- og ROT-ordningen. Men korrigeres der for, at det gennemsnitlige RUT-tilskud er væsentligt lavere end det gennemsnitlige ROT-tilskud fremkommer, at arbejdsudbudsvirkningerne pr. tilskudskrone skønsmæssigt er ca. 3 gange større ved RUT-ordningen end ved ROT-ordningen. Det skal ses i lyset af, at køb af RUT-ydelser som fx rengøring typisk sker løbende og dermed frigiver tid i husholdningen, mens køb af ROT-ydelser typisk er større, enkeltstående begivenheder, samt at køberen ofte ikke ville være i stand til at udføre ROT-arbejdet selv.

Tabel 1.1 Arbejdsudbudsvirkninger opgjort pr. tilskudskrone er noget større ved RUT-ordningen end ROT-ordningen

	RUT-ordningen	ROT-ordningen
Mérarbejde pr. køber (timer)	6,0	6,6
Udbetalt tilskud pr. køber (SEK)	5.000	16.200
Mérarbejde i timer pr. 1.000 SEK i tilskud	1,2	0,4

Anm.: Figuren viser arbejdsudbudsvirkninger (selvrapporterede) opgjort ved købernes mérarbejde sammenlignet med udbetalt tilskud pr. køber ved RUT- og ROT-ordningen.

Kilde: HBS (2017). Beregninger på baggrund af Spørgeskemaundersøgelsen.

³ Lavere skat/højere skattefradrag i forbindelse med en aktivitet – udover at øge efterspørgslen på aktiviteten – kan føre til, at personen holder mere fri, da samme økonomiske levestandard opretholdes ved mindre arbejdstid (den såkaldte indkomsteffekt).

RUT-ordningen kan have styrket de samlede jobmuligheder for personer med kort uddannelse

Endelig er der *indikation* på, at RUT-ordningen har bidraget til at skabe et marked for serviceydelser i hjemmet, der kan have styrket de samlede jobmuligheder for kortuddannede i Sverige. Kortuddannede kan således have sværere ved at opnå beskæftigelse i et højproduktivt samfund som det svenske (og det danske) med relativt høje (effektive) mindstelønninger. Dermed kan RUT-ordningen have reduceret den effektive strukturledighed.⁴

Beskæftigelsen i RUT-virksomheder er steget væsentligt mere end beskæftigelsen fra 2010 til 2015, *jf. kapitel 2*. Det er ikke i sig selv overraskende, at beskæftigelsen i en støttet branche stiger. Samme stigning ses imidlertid ikke for beskæftigede i ROT-virksomheder, idet fremgangen her nogenlunde følger udviklingen i den samlede beskæftigelse i perioden 2010-2014.⁵

Tilstedeværelsen af servicejob, der ikke stiller krav til formel uddannelse, kan have relativt stor betydning for ikke-vestlige indvandreres jobmuligheder, da ikke-vestlige indvandrere i Sverige (og Danmark) oftere har et lavere uddannelsesniveau end personer født i Sverige (og Danmark).

Antallet af ikke-vestlige indvandrere ansat i RUT-virksomheder er relativt set steget endnu kraftigere i 2010-2015 – med over 40 pct. – end den i forvejen kraftige beskæftigelsesvækst i RUT-virksomheder i perioden. Antallet af ikke-vestlige indvandrere ansat i servicejobs var formentlig også steget i fravær af RUT-ordningen, da der i perioden har været en betydelig indvandring til Sverige. Men den kraftige beskæftigelsesvækst kan alligevel være en indikation på, at RUT-ordningen har styrket de samlede jobmuligheder for kortuddannede i Sverige og specifikt gjort det lettere for ikke-vestlige indvandrere at finde beskæftigelse i Sverige.

Regelændringerne i 2016 har haft størst betydning for brugen af ROT-ordningen

Fra og med 2016 er RUT- og ROT-ordningen blevet ændret. Således blev tilskudssatsen til ROT-ydelser reduceret fra 50 pct. til 30 pct., mens det maksimale RUT-tilskud for personer under 65 år blev reduceret fra 50.000 SEK til 25.000 SEK. For begge ordninger tilsammen gælder det dog fortsat, at det maksimale tilskud udgør 50.000 SEK pr. person.

Ifølge den svenske regering blev det maksimale RUT-tilskud for personer under 65 år reduceret for at målrette ordningen mod almindelige husstandes behov, mens ROT-ordningens tilskudssats blev reduceret, da udgifterne forbundet med ROT-ordningen var blevet for høje. Regelændringerne kan dog også ses i sammenhæng med, at ROT-arbejde i højere grad end RUT-arbejde i fravær af ordningen alligevel ville være blevet gennemført som hvidt arbejde, *jf. ovenfor*, samt at der ikke aktuelt er noget konjunkturbetinget behov for at understøtte byggeaktiviteten (ROT-ydelser) i Sverige.

Den lavere sats påvirker alle ROT-brugere fra første tilskudskrone, mens ændringen af RUT-ordningen kun har betydning for de personer under 65 år, der anvender RUT-ordningen meget (dvs. tilskud på over 25.000 SEK). Det betyder, at en relativt lille andel af samtlige RUT-brugere er berørt af regelændringen.

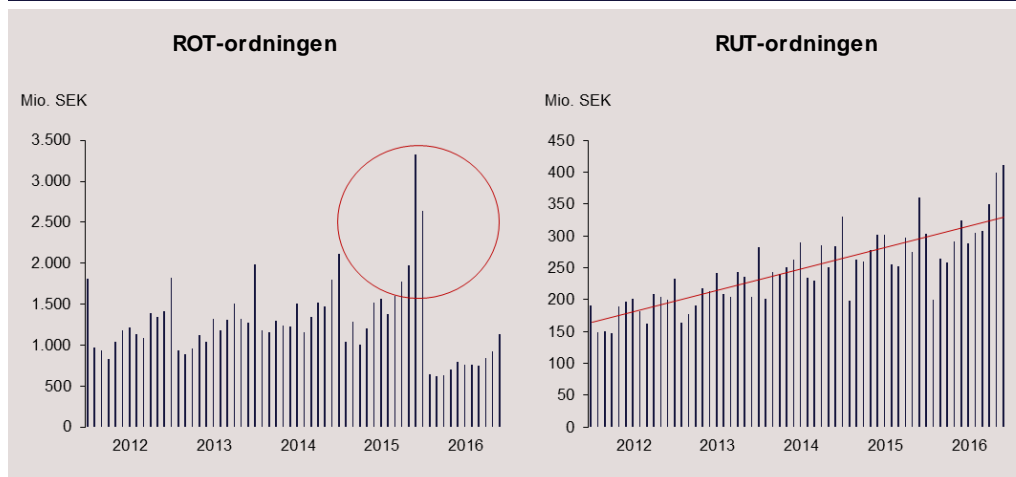
På den baggrund må navnlig ROT-aktiviteten forventes at ville falde fra den 1. januar 2016. Det har også vist sig at være tilfældet. Samtidig kan der konstateres en markant fremrykningseffekt for ROT-ordningen i slutningen af 2015, *jf. figur 1.4*. Knap halvdelen af ROT-brugerne angiver, at mindrekøbet i 2016 skyldes fremrykning af håndværksarbejde til 2015 for at opnå et højere tilskud.

⁴ Det svenske Finansministerium tillægger denne effekt en betydeligt større vægt end effekten på købernes arbejdsudbud.

⁵ I 2015 har der været en stigning i antallet af ROT-ansatte, der i væsentlig grad kan henføres til en fremrykningseffekt som følge af regelændringerne pr. 1. januar 2016.

Mere overraskende er det, at RUT-aktiviteten har fortsat den opadgående tendens i 2016. Det kan skyldes, at positivlisten af omfattede ydelser er justeret fra 2016, samt at reduktionen af det maksimale RUT-tilskud som nævnt kun berører en relativt lille andel af brugerne.

Figur 1.4. Regelændringerne pr. 1. januar 2016 har medført et betydelig fald i ROT-aktiviteten og en markant fremryknings effekt, mens RUT-aktiviteten umiddelbart er steget

Anm.: Figuren viser udbetalte ROT- og RUT-tilskud pr. måned, 2012-2016. Det forholdsvis høje ROT-tilskud i januar 2016 – sammenlignet med samme måned 2012-2015 – skal ses i lyset af, at Skatteverkets registrering af brugerne sker med en vis forsinkelse.
Kilde: HBS (2017).

1.3 Sammenfatning af evalueringen

Resultaterne peger samlet set på, at navnlig RUT-ordningen er forbundet med positive samfundsøkonomiske effekter. Således viser evalueringen, at tilskud til husholdningstjenester/serviceydelser (RUT-ordningen) har væsentligt større effekt på gør-det-selv-arbejde og konvertering af sort arbejde til hvidt, end tilskud til håndværksydelser (ROT-ordningen). Samtidig peger evalueringen på, at størsteparten af håndværksarbejdet alligevel ville blive gennemført i fravær af ordningen, mens det kun gælder for en mindre del af servicearbejdet. Effekten på gør-det-selv-arbejde og sort arbejde er endvidere noget større i den svenske RUT-ordning end i servicedelen af den danske BoligJobordning (som den fungerede til 2014).

RUT- og ROT-ordningen ser endvidere ud til at have en positiv effekt på købernes arbejdsudbud, mens det ikke har været muligt at påvise signifikante positive arbejdsudbudseffekter ved den danske BoligJobordning (som den fungerede til 2014). Når der korrigeres for tilskudsstørrelse, er effekten på købernes arbejdsudbud ca. 3 gange større pr. tilskudskrone ved RUT-ordningen end ved ROT-ordningen. Endelig er der indikation på, at RUT-ordningen har medvirket til at skabe bedre jobmuligheder for kortuddannede.

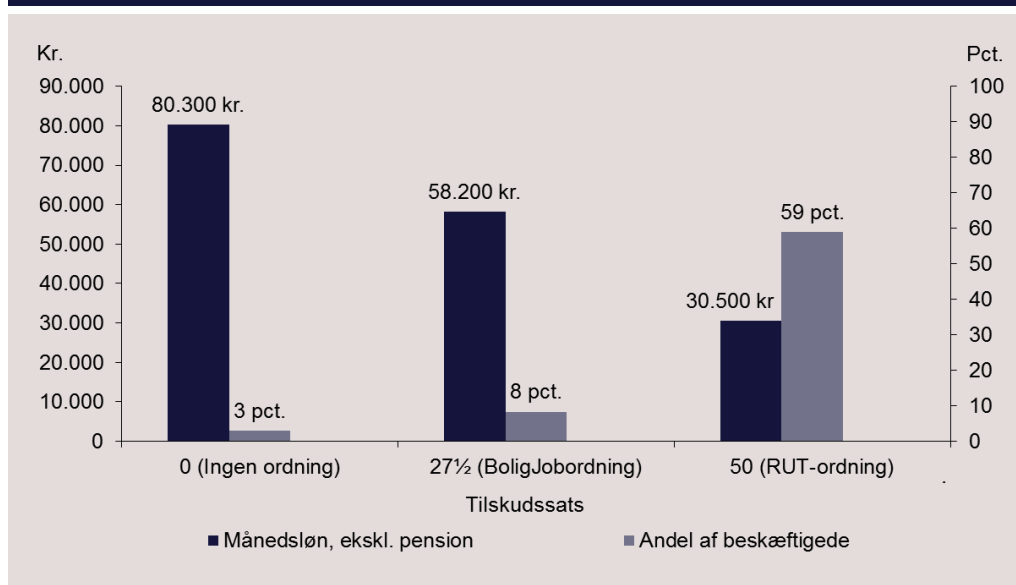
Forskellen skal ses i lyset af, at de svenske ordninger er permanente, samt at de maksimale tilskud og tilskudssatsen (i RUT-ordningen) er væsentligt større end i BoligJobordningen.

Resultaterne peger i øvrigt på, at misbrug af RUT- og ROT-ordningen er begrænset, som det også tidligere er fundet ved den danske BoligJobordning.

Hvis en ordning som RUT-ordningen ikke kun skal være interessant for de højest lønnede, vil tilskudssatsen skulle være høj nok til, at personer med mere gennemsnitlige lønninger enten vil afholde sig fra at udføre husarbejde selv eller afholde sig fra at købe det sort. Endvidere vil det kræve en tilskudssats af en vis størrelse, hvis RUT-ordningen skal medvirke til at skabe et større, hvidt marked for serviceydelser i hjemmet – til gavn for jobmulighederne blandt kortuddannede.

Uden tilskud til køb af fx rengøring skal køberen således have en timeløn før skat på ca. 500 kr. (månedsløn på ca. 80.000 kr.) ekskl. pension for, at det umiddelbart kan betale sig at arbejde én time ekstra for at købe én times rengøring i hjemmet. Dette er tilfældet for ca. 3 pct. af de beskæftigede i Danmark, *jf. figur 1.5*. Den relativt høje påkrævede indkomst er en konsekvens af, at køberen betaler topskat og betaler moms for rengøringsydelsen samt niveauet for mindsteløninger.

Figur 1.5. Tilskudssatsen har stor betydning for, hvornår det kan betale sig at arbejde mere og få hjælp til rengøring i hjemmet i stedet for at arbejde mindre og selv gøre rent

Anm.: Figuren viser, hvor meget en potentiel køber af rengøring i hjemmet skal tjene om måneden, for at vedkommende har et økonomisk incitament til at arbejde en time mere for at betale sig fra en times rengøring – ved forskellige tilskudssatser. Der tages i eksemplet udgangspunkt i en timepris på 175 kr. ekskl. moms for serviceydelser i private hjem, dvs. køb af serviceydelser gennem et firma. Tilskudssatsen på 27½ pct. svarer til skattefradragssatsen i BoligJobordningen i 2017 for en person i en gennemsnitskommune, der betaler kirkeskat. Tilskudssatsen på 50 pct. svarer til RUT-ordningen. Marginalskatten for personen med en månedsløn på 80.300 kr. henholdsvis 58.200 kr. er topskat, mens marginalskatten for en person med en månedsløn på 30.500 kr. er bundskat. Hvis køberen er mindre effektiv til at gøre rent end den ansatte i rengøringsfirmaet, vil køberen umiddelbart være villig til at arbejde tilsvarende mere for at købe én times rengøring. Se i øvrigt boks 2.4 i kapitel 2 for en nærmere gennemgang af eksemplet.

Kilde: Egne beregninger

Med et tilskud som i den danske BoligJobordning (hvor skatteværdien af fradraget svarer til ca. 27½ pct. i 2017 inkl. kirkeskat) skal køberen have en timeløn på godt 360 kr. (månedsløn på godt 58.000 kr.) ekskl. pension for, at det kan betale sig at arbejde én time ekstra for at købe én times rengøring. Dette er tilfældet for ca. 8 pct. af de beskæftigede i Danmark.

Med et tilskud på 50 pct. som i RUT-ordningen sker der et mærkbart fald i den påkrævede timeløn for køberen til godt 190 kr. (månedsløn på knap 31.000 kr.) ekskl. pension. Det relativt store fald i den påkrævede løn skyldes både stigningen i tilskuddet og det forhold, at en køber med en timeløn på godt 190 kr. ikke betaler topskat, hvilket øger nettoindkomsten til køb af rengøring.

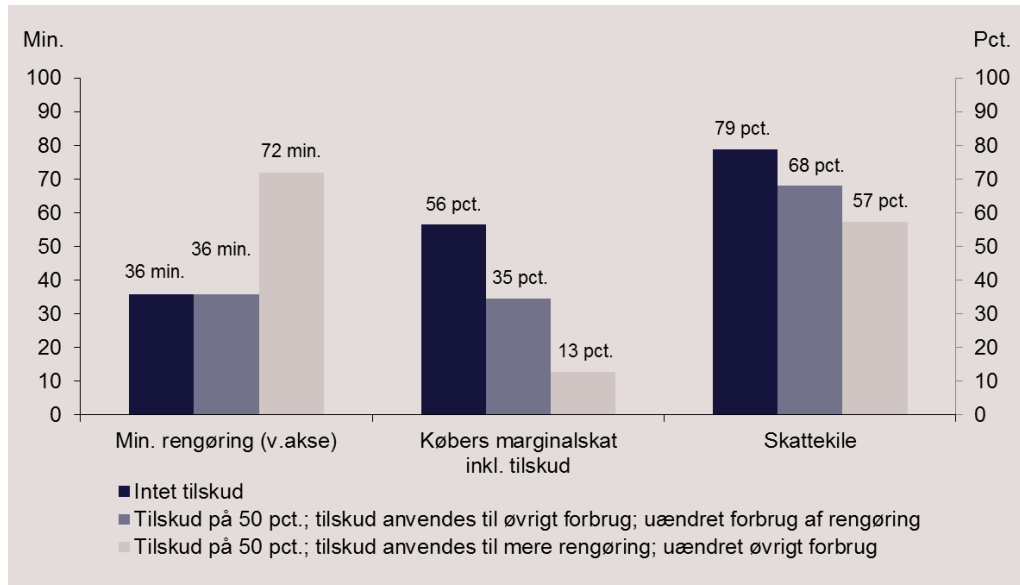
Virkningen af et tilskud til rengøring på 50 pct. som i RUT-ordningen kan også illustreres ved at se på virkningen for en topskatteyder, der tjener fx 300 kr. pr. time. Uden et sådant tilskud vil en sådan person have råd til 36 minutters rengøring for hver ekstra arbejdstime. Med en tilskudssats på 50 pct. vil samme person have råd til at købe op til 72 minutters rengøring for hver ekstra arbejdstime, *jf. figur 1.6*.

Tilskuddet medfører altså, at man kan købe mere rengøring med den samme løn. Samme effekt fremkommer, hvis skatten på arbejdsindkomst blev sat ned. For en topskatteyder, der tjener 300 kr. pr. time, og som anvender tilskuddet fuldt ud til at købe mere rengøring, svarer et tilskud på 50 pct. til, at marginalskatten inkl. tilskuddet reduceres fra 56 pct. til 13 pct. Endvidere medfører et sådant tilskud, at den

såkaldte skattekle – de samlede skatter i kæden fra køberen til rengøringsmedarbejderen i pct. af køberens bruttoindkomst – reduceres fra knap 80 pct. til knap 60 pct.

Hvis topskatteyderen ikke anvender tilskuddet til at købe mere rengøring, men i stedet til andet forbrug, svarer det til, at marginalsatten inkl. tilskuddet reduceres fra 56 pct. til 35 pct., og den såkaldte skattekle reduceres fra knap 80 pct. til knap 70 pct.

Figur 1.6. Hvor meget rengøring kan en topskatteyder med en timeløn på 300 kr. købe med og uden tilskud på 50 pct. af lønudgifterne (som i RUT-ordningen) ved en times ekstra arbejde – og hvad betyder det for købers marginalskat og for den såkaldte skattekle?

Anm.: Figuren viser virkningen af et tilskud på 50 pct. til køb af rengøring på det maksimale mulige køb af rengøring, på købers marginalskat inkl. tilskud samt på den såkaldte skattekle. Skattekleen er defineret som den samlede skat i hele kæden fra køber til rengøringsmedarbejderen i pct. af køberens bruttoindkomst. Der er lagt til grund, at køberen af rengøring og ejeren af rengøringsvirksomheden er topskatteyder (betaler højeste marginalskat i en gennemsnitskommune på 56,4 pct.), mens rengøringsmedarbejderen er bundskatteyder (betaler laveste marginalskat i en gennemsnitskommune på 40,3 pct.). Der er endvidere forudsat, at en times rengøring koster 175 kr. plus moms, og at rengøringsmedarbejderen bliver betalt en mindsteløn for rengøring på 130 kr. pr. time. Det er endeligt forudsat, at øvrige omkostninger, herunder renter, husleje, administration mv., udgør 50 pct. af differencen mellem prisen ekskl. moms og aflønningen til rengøringsmedarbejderen. Den resterende del er bruttoaf lønning til ejeren. Da det er forudsat, at ejeren betaler topskat, er beskatningen ca. den samme uafhængigt af, om aflønningen fuldt ud udbetales som løn til topbeskatning, hvorefter det overskuddet er 0 kr., eller om bruttoaf lønningen udgør et overskud, der selskabsbeskattes, hvorefter det resterende beløb fuldt ud udbetales som udbytte og aktieindkomstbeskattes. Se i øvrigt boks 2.2 i kapitel 2 for en nærmere gennemgang af eksemplet.

Kilde: Egne beregninger.

1.4 Nærmere om rapportens indhold

I Kapitel 2 redegøres for baggrund for og eksisterende viden om RUT- og ROT-ordningen. Konkret gennemgås ordningernes historik og regelsæt samt resultater fra eksisterende studier af ordningerne. Desuden redegøres for ordningernes potentielle strukturvirkninger, herunder fx færre ikke-beskattede aktiviteter i form af mindre gør-det-selv arbejde og sort arbejde. Endvidere beskrives erfaringerne med lignende ordninger i Tyskland og Finland samt med en hollandsk ordning med samme sigte.

Kapitel 3 redegør for brugen af ROT- og RUT-ordningen ud fra en række baggrundskarakteristika, hvor der både benyttes data fra Sveriges Statistik (Statistiska centralbyrå) og fra HBS' spørgeskemaundersøgelse. Desuden redegøres der for, om der har været tegn på misbrug af ordningerne, og hvilke årsager ikke-brugere af ordningerne har haft til ikke at benytte de to ordninger.

I Kapitel 4 gennemgås RUT- og ROT-ordningens mulige virkninger med udgangspunkt i HBS' spørgeskemaanalyse. Der ses først på, om svenskerne har brugt flere penge på køb af husholdningsydelse og håndværksarbejde i 2015, end de ellers ville have gjort. Dernæst undersøges, om ordningerne har fået

køberne af service- og håndværksydelser til at ændre adfærd, hvad angår gør-det-selv-arbejde i hjemmet, merarbejde i deres lønnede job (arbejdsudbud) og brug af sort arbejde. Endvidere ses der på, om ordningerne kan have forbedret jobmulighederne for kortuddannede. Afslutningsvis undersøges betydningen af regelændringerne pr. 1. januar 2016 for de to ordninger.

2. Om RUT- og ROT-ordningen

2.1 RUT- og ROT-ordningens historik og regelsæt

I Sverige har man gennem en længere årrække haft to tilskudsordninger til husarbejde i private hjem, som i et vist omfang kan sammenlignes med den danske BoligJobordning:

- **RUT-ordningen:** Rengöring, Underhåll och Tvätt.
- **ROT-ordningen:** Reparation og underhåll, Ombyggnad och Tillbyggnad.

ROT-ordningen yder tilskud til håndværksarbejde i private hjem og blev første gang indført i 1993 som en midlertidig ordning i forbindelse med den dybe lavkonjunktur, som ramte Sverige i begyndelsen af 1990'erne. Tilskuddet udgjorde oprindeligt 30 pct. af lønudgiften for udførte håndværksydelser. Ordningen skulle blandt andet medvirke til at øge kapacitetsudnyttelsen og reducere ledigheden i byggebranchen. ROT-arbejde omfatter håndværksarbejde i forbindelse med reparation og vedligeholdelse (svensk: underhåll), ombygning samt tilbygning. Nybyggeri er dermed ikke omfattet.

ROT-ordningen var i princippet en midlertidig ordning. Frem til og med 2005 blev ordningen dog løbende forlænget – med undtagelse af 1995 og perioden 2000-2003. Efter at have været lukket i årene efter 2005 blev ROT-ordningen genindført i december 2008. Denne gang som en permanent ordning med et højere tilskud på 50 pct. af lønudgiften for at bekæmpe sort arbejde, mindske gør-det-selv-arbejde og øge arbejdsudbuddet blandt køberne af ydelserne og øge efterspørgslen inden for byggebranchen.

RUT-ordningen yder tilskud til husholdningstjenester i private hjem fx i form af rengøring og børnepasning. RUT-ordningen blev indført som en permanent ordning fra juli 2007, hvor tilskuddet udgør 50 pct. af lønudgifterne. Formålet med ordningen er at konvertere sort arbejde til hvidt, mindske gør-det-selv-arbejde, øge arbejdsudbuddet blandt køberne af ydelserne og skabe et marked for de omfattede husholdningstjenester og derigennem forbedre jobmulighederne for kortuddannede.

Formålene med de to svenske tilskudsordninger minder således om den danske BoligJobordning, men ordningerne adskiller sig også fra hinanden på væsentlige stræk, *jf. boks 2.1.*

Den danske Boligjobordning trådte første gang i kraft i juni 2011 som en midlertidig ordning. Sidenhen er ordningen blevet både afkortet, forlænget og genindført med tilbagevirkende kraft. De svenske ordninger blev indført noget tidligere og er aktuelt af permanent karakter. Samtidig er værdien af tilskuddene i de svenske ordninger væsentligt højere. Der er således betydelige forskelle på den danske og de svenske ordninger.

Den nuværende udgave af Boligjobordningen gælder i 2016 og 2017. Den er en omlægning af den tidligere ordning til en Ny grøn Boligjobordning, hvor de omfattede håndværksydelser er målrettet grønne formål (samt installation af bredbånd), og adgangen til fradrag for serviceydelser er indskrænket.

Ordningen indebærer et skattemæssigt fradrag for lønudgifter til hjælp og vedligeholdelse i hjemmet. Der er tale om et ligningsmæssigt fradrag, hvilket indebærer en skatteværdi af fradraget på 27½ pct. i 2017 (i en gennemsnitskommune inkl. kirkeskat). Ordningen giver fradrag på op til 6.000 kr. pr. person for serviceydelser i hjemmet, mens der vil være et fradrag på op til 12.000 kr. pr. person til håndværksydelser (med et grønt sigte).

Samlet set bliver skatteværdien af de to typer fradrag dermed på knap 5.000 kr. i 2017 (i en gennemsnitskommune inkl. kirkeskat), jf. tabellen nedenfor, som sammenligner skatteværdien af maksimale fradragsberettigede beløb i den danske Boligjobordning med det maksimale tilskud i de to svenske ordninger i 2017.

	Danmark		Sverige
	Maksimalt fradrag, DKK	Maksimal skatteværdi af fradrag, DKK	Maksimalt tilskud/tilskuds-værdi, SEK
Håndværksydelser	12.000	3.3000	50.000
Serviceydelser for personer under 65 år	6.000	1.650	25.000
Serviceydelser for personer over 65 år	6.000	1.650	50.000
Maks. årligt tilskud pr. person til service- og håndværksydelser tilsammen	18.000	4.950	50.000

Regelsæt

Regelsættet for RUT- og ROT-ordningen er løbende blevet justeret, men kan grundlæggende beskrives ved hjælp af fire parametre:

- **Tidshorisont:** Midlertidig eller permanent status.
- **Sats:** Tilskudsprocent opgjort som andel af lønudgifter.
- **Maksimalt beløb:** Maksimalt tilskud som en person kan modtage fra henholdsvis ROT og RUT på et år.
- **Afgrænsning:** Ydelser omfattet af henholdsvis ROT og RUT samt den tilskudsberettigede personkreds.

Da de permanente ordninger blev indført i henholdsvis 2007 og 2008, kunne der for begge ordninger opnås et tilskud svarende til 50 pct. af lønudgifterne for udført arbejde. Det svarer næsten til det dobbelte af tilskudsværdien i den danske Boligjobordning. Her ydes tilskuddet indirekte via et ligningsmæssigt fradrag med en skatteværdi på 27½ pct. i 2017 (i en gennemsnitskommune inkl. kirkeskat).

En person kan maksimalt modtage et samlet tilskud på 50.000 SEK fra de to ordninger i løbet af et indkomstår, dvs. ca. 45.000 DKK, når der korrigeres for forskelle i prisniveau og valutakurser⁶. Det er godt ni gange højere end den maksimale skatteværdi af fradraget i den danske ordning, der (i en gennemsnitskommune) svarer til knap 5.000 kr. (27½ pct. af 18.000 kr.)

Tilskuddet fra de svenske ordninger er betinget af, at personen er fyldt 18 år. Desuden skal personen have skattepligtig indkomst, idet tilskuddet udregnes på lige fod med andre skattefradrag ved årets udgang. Endvidere gælder det, at arbejdet skal være udført på personens faste bopæl, i et fritidshus eller på

⁶ Når der korrigeres for forskelle i prisniveau, svarer 50.000 SEK til 45.000 DKK.

forældrenes bopæl. For ROT-ordningen gælder det endvidere, at arbejdet skal være udført i et hus eller en lejlighed, som personen ejer. Det betyder, at lejere ikke kan gøre brug af ROT-ordningen. Det svarer i vid udstrækning til reglerne i den danske ordning.

Ordningernes sats og maksimale beløb er senest blevet ændret pr. 1. januar 2016. I de nye regler skelnes der i RUT-ordningen mellem personer, som er henholdsvis over og under 65 år. Det maksimale tilskud i RUT-ordningen er således nedsat til 25.000 SEK for personer under 65 år. Det vil i praksis sige mindre end 10 pct. af samtlige RUT-brugere.

De nye regler for ROT-ordningen indebærer, at satsen er reduceret fra 50 pct. til 30 pct., mens det maksimale tilskud fortsat udgør 50.000 SEK. For begge ordninger gælder både før og efter 2016, at det maksimale tilskud fra de to ordninger tilsammen ikke kan overstige 50.000 SEK pr. person, *jf. tabel 2.1.*

Tabel 2.1. Ændringer af sats og maksimalt tilskud pr. 1. januar 2016

	Før 1. januar 2016		Fra 1. januar 2016	
	Sats, pct.	Maksimalt tilskud, SEK	Sats, pct.	Maksimalt tilskud, SEK
ROT-tilskud	50	50.000	30	50.000
RUT-tilskud for personer under 65 år	50	50.000	50	25.000
RUT-tilskud for personer over 65 år	50	50.000	50	50.000
Maksimalt årligt tilskud pr. person fra ROT- og RUT-ordningen tilsammen	-	50.000	-	50.000

Kilde: Skatteverket.

Fakturamodellen

Ordningerne administreres af det svenske skattevæsen (Skatteverket). I praksis har RUT- og ROT-ordningen siden juli 2009 fungeret ved, at leverandøren af arbejdet giver en prisreduktion direkte på kundens faktura. Det kaldes også for fakturamodellen. Køberen opnår altså tilskuddet med det samme, idet leverandøren foretager en reduktion af lønudgifterne på fakturaen. Det er derfor leverandøren (håndværkeren eller serviceudbyderen), der modtager selve tilskuddet fra skattevæsenet for at få dækket de samlede lønudgifter.

Selvom køberen får gavn af tilskuddet, når regningen betales, er der ifølge det svenske skattevæsen tale om en skattereduktion. Således er det en betingelse for at få det fulde tilskud, at køberens skattebetaling i det konkrete år overstiger tilskuddet. På den måde svarer ordningen til, at der gives et skattefradrag, hvis skattemæssige værdi er lig tilskuddets størrelse. I modsætning hertil er den danske Boligjobordning en fradragsordning i mere almindelig forstand, idet køberen af ydelserne får et skattemæssigt fradrag for lønudgifterne og selv betaler hele regningen.

Der kan ydes tilskud, uanset om ydelsen bliver leveret af en virksomhed eller en privat person. Der ydes dog alene tilskud til lønudgifter, dvs. at materialeomkostninger ikke er omfattet af ordningerne. Virksomheder kan opnå tilskud ved ansættelse af privatpersoner, ligesom der kan opnås tilskud, hvis en ansat modtager ROT- eller RUT-arbejde som et skattepligtigt personalegode betalt af arbejdsgiver. Det svarer grundlæggende til de danske regler.

De omfattede ydelser

Med ROT-ordningen ydes som nævnt tilskud i forbindelse med håndværksarbejde, mens RUT-ordningen omfatter husholdningstjenester. I *tabel 2.2* er de ydelseskategorier, der kunne opnås fradrag for i 2015 og 2016, oplyst for henholdsvis ROT- og RUT-ordningen.

Tabel 2.2. Ydelseskategorier for henholdsvis ROT- og RUT-ordningen

ROT: 2015/2016	RUT: 2015	RUT: 2016
Byggearbejde	Personlig pleje	Personlig pleje
El-arbejde	Børnepasning	Børnepasning
Glas- og pladearbejde	Tøjtøjsvask	Tøjtøjsvask
Jord og dræning	Rengøring ⁵⁾	Rengøring ⁵⁾
Murerarbejde	Havearbejde	Havearbejde
Maling- og tapetseringsarbejde	Snerydning	Snerydning
VVS-arbejde	Lektiehjælp ¹⁾	Flyttetjenester ³⁾
	Mådlavning ²⁾	IT-arbejde ³⁾
		(Reparation af hvidevarer) ⁴⁾

Anm: 1) Fjernet fra tilskudslisten pr. 1. august 2015. 2) Fjernet fra tilskudslisten pr. 1. januar 2016. 3) Føjet til tilskudslisten pr. 1. august 2016. 4) Føjet til tilskudslisten pr. 1. januar 2017. 5) Inkl. vinduespudsning.
 Kilde: Skatteverket.

Som det fremgår, har sammensætningen af ydelser, der er omfattet af RUT-ordningen, ændret sig lidt siden 2015. Ordningen er således blevet udvidet med nye former for husholdningstjenester, mens andre er blevet fjernet. Se endvidere bilag 1 for en udtømmende liste over de specifikke ydelser, der er omfattet af henholdsvis ROT- og RUT-ordningen.

2.2 Baggrund og mulige strukturelle effekter for RUT- og ROT-ordningen

Baggrund

ROT-ordningen blev genindført og gjort permanent i slutningen af 2008, mens RUT-ordningen blev indført som en permanent ordning i midten af 2007. Argumenterne for at indføre permanente ordninger var i begge tilfælde deres mulige strukturforbedrende effekter:

- Mindre gør-det-selv-arbejde og derigennem øget arbejdsudbud fra køberne af ydelserne.
- At nedbringe omfanget af sort arbejde ved omlægning til hvidt arbejde.
- Endelig var det et særligt formål med RUT-ordningen at øge beskæftigelsen blandt ufaglærte eller personer med kort uddannelse.

Argumentet for at genindføre ROT-ordningen i 2008 var dog også konjunkturbetinget, idet den svenske økonomi i 2008 var i recession – blandt andet afledt af de første eftervirkninger af finanskrisen. Byggebranchen var således svækket. Den svenske regering overvejede allerede at genindføre ROT-ordningen i 2007 ved indførelsen af RUT-ordningen. På det tidspunkt var der imidlertid ret høj aktivitet i byggebranchen. Man valgte derfor at vente til en konjunktursituation, hvor ROT-ordningen ville understøtte aktiviteten i byggeriet.

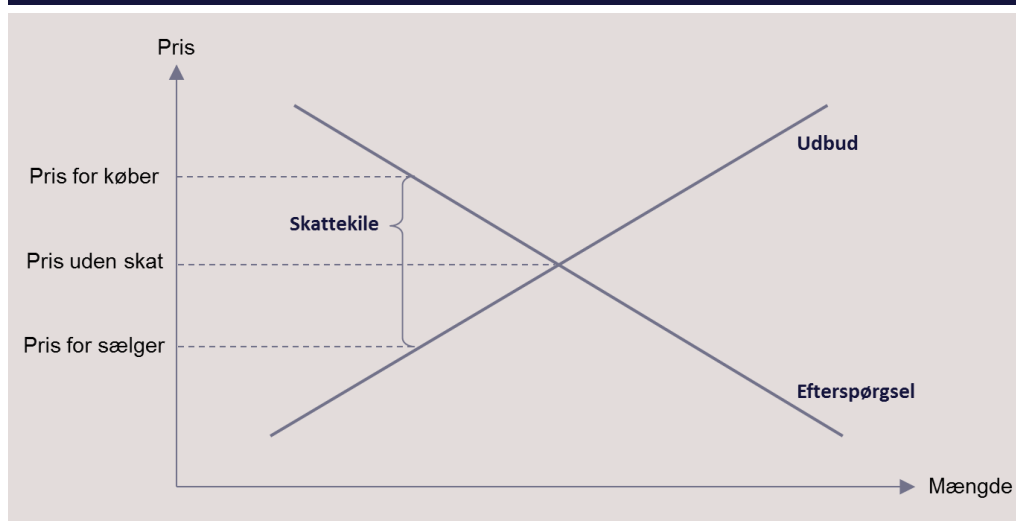
Mulige strukturelle effekter

Det er et centralt sigtepunkt for et skattesystem, at det indeholder så få negative eller forvridende effekter på fx vækst, forbrugsvalg og investeringsbeslutninger som muligt. Dette dog naturligvis under hensyn til de øvrige mål for den økonomiske politik, herunder fx hensynet til indkomstfordelingen. Samtidig medfører selektive støtteordninger et mindre skatteprovenu eller en merudgift, som skal finansieres af højere skatter eller lavere offentlige udgifter på andre områder.

Selektive støtteordninger bør derfor være velbegrundede. Det kan være et argument for en selektiv ordning, hvis støtten korrigerer for såkaldte markedsfejl eller forvriddinger skabt af skattesystemet, lønstrukturen eller andet. Dvs. at udbuddet af og efterspørgslen efter de omfattede ydelser i fravær af støtten er mindre, end hvad der er samfundsøkonomisk optimalt. (Det samfundsøkonomisk optimale er niveauet uden forvridende skatter mv.). Hvis selektive støtteordninger retter op på sådanne markedsfejl, vil det kunne øge arbejdsudbuddet og give højere produktivitet og dermed også øge den samfundsøkonomiske velstand generelt. Støtteordningen bør således være forbundet med en selvfinansieringsgrad, der overstiger selvfinansieringsgraden ved "standardskatter".

Den svenske RUT- og ROT-ordning (og den danske BoligJobordning) skal ses i lyset af det forholdsvis høje niveau for både indkomstskat og moms. Det medfører, at der er relativt stor forskel på den pris, som køberen af en given serviceydelse betaler, og den løn som udføreren modtager efter skat. Dette kaldes også for skatteken, jf. figur 2.1 og boks 2.2.

Figur 2.1. Teoretisk illustration af skatteken

Kilde: Egen illustration.

Skatteken er således en skat eller afgift på en økonomisk aktivitet, der driver en "kile" ind mellem, hvad køber vil give for varen eller ydelsen, og hvad sælger vil sælge den for. Indførelse af skat eller afgift bevirker, at den økonomiske aktivitet falder, og at sælger får en lavere pris for varen eller ydelsen, mens køber betaler en højere pris. Udbuds- og efterspørgselselasticiteten (dvs. hældningen på kurverne i figur 2.1) afgør skattefordelingen mellem køber og sælger.

Ved køb af husholdningstjenester eller håndværksarbejde kan skatteken på de omfattede aktiviteter tilskynde den potentielle køber af en ydelse til at arbejde mindre på sit "rigtige" job for i stedet selv at udføre arbejdet (gør-det-selv-arbejde). Skatteken kan også tilskynde til sort arbejde frem for hvidt arbejde. Herudover kan skatteken bidrage til at holde personer med kort uddannelse helt ude af arbejdsmarkedet. Det gælder ikke mindst, hvis der samtidig er relativt høje niveauer for mindstelønninger og offentlige indkomstoverførsler, som det er tilfældet i Sverige og Danmark.

Udtrykt på en anden måde tilsiger økonomisk teori, at aktiviteter, der er nære substitutter til fritid, fx privat rengøring, bør beskattes lempeligere end andre typer af aktiviteter. Det kan være et argument for at indføre "negative" punktafgifter for sådanne typer aktiviteter. RUT-/ROT-ordningen (og den danske BoligJobordning) er i realiteten udtryk for en sådan "negativ" punktafgift.

Boks 2.2. Eksempel på skattekil: Hvor meget rengøring kan en topskatteyder med en timeløn på 300 kr. købe med og uden et skattefradrag/en tilskudssats på 50 pct. som i RUT-ordningen?

Køb af rengøring uden skattefradrag/tilskud

En topskatteyder vil købe rengøring. Hun vælger at arbejde en time mere på sit arbejde og tjener derved 300 kr. ekstra. Hun betaler, ved en marginalsat på 56,4 pct., 169 kr. i skat og får derved en forøget indkomst efter skat på 131 kr. For de 131 kr. køber topskatteyderen rengøring af et firma til 175 kr. pr. time plus moms. Det giver topskatteyderen 36 minutters rengøring.

Virksomheden udfører rengøring i 36 minutter og tjener 105 kr., mens 26 kr. går til moms. Virksomheden har en ansat, der tjener 130 kr. i timen. Den ansatte betaler ikke topskat. Når den rengøringsansatte udfører de 36 min. rengøring, betaler han, ved en marginalsat på 42,6 pct., 33 kr. i skat og tjener 45 kr. efter skat. Efter virksomheden har betalt løn til sin medarbejder, har virksomheden 27 kr. til overs. Det antages, at omkostninger til husleje, rente på gæld, kontorhold mv. udgør 50 pct. af denne difference. Dermed resterer 13 kr. Ejeren af rengøringsvirksomheden forudsættes at betale topskat. Dermed betaler virksomhedsejeren 8 kr. i skat ved en marginalsat på 56,4 pct. og tjener således 6 kr. efter skat i det konkrete tilfælde. Det forudsættes, at virksomheden ikke har et overskud, efter driftsomkostningerne er betalt, hvorved virksomheden ikke skal betale selskabsskat. Alternativt betaler virksomheden selskabsskat af de 13 kr., hvorefter den tager det resterende beløb ud som aktieudbytte. Det giver ca. samme samlede beskatning.

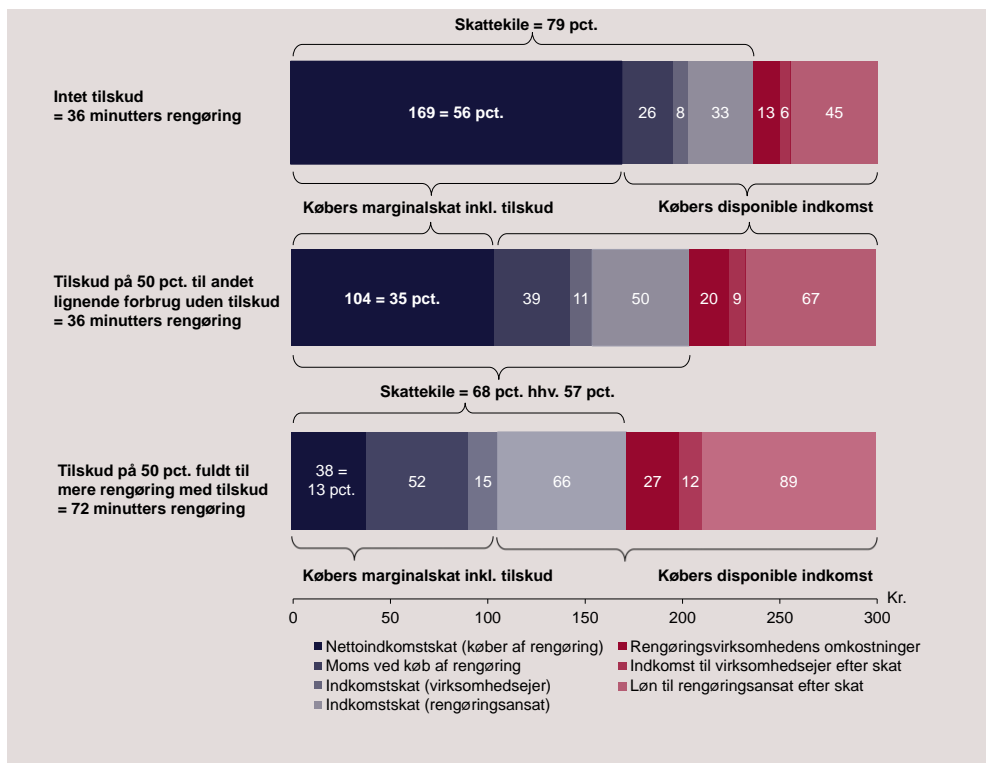
Samlet set indebærer topskatteyderens køb af rengøring hos en virksomhed en skattekil på 79 pct., der udgøres af summen af moms og alle skatter i forbindelse med købet af rengøring i pct. af køberens løn før skat.

Køb af rengøring med et skattefradrag/tilskudssats på 50 pct.

Virksomheden af et RUT-tilskud på 50 pct. kan illustreres ved, at topskatteyderen ved køb af rengøring for 131 kr. får et tilskud på 65 kr., som topskatteyderen kan vælge at bruge på mere rengøring. Samlet set kan topskatteyderen nu købe rengøring for 262 kr. og får derved 72 min. rengøring. Tilskuddet ændrer på topskatteyderens marginalsat inkl. tilskuddet, som reduceres til 13 pct.

På margin er det således ikke afgørende for køberen, om det er topskatten, der er lavere, og prisen på forbruget, der er højere, eller om topskatten er højere, og prisen på forbruget er lavere. Det afgørende er den reelle købekraft af ens indkomst efter indkomstskat, afgifter mv. RUT-ROT-ordningen (og den danske Boligjobordning) kan således betragtes som en negativ punktafgift på de omfattede ydelser.

Når topskatteyderen vælger at bruge tilskuddet til at købe mere rengøring hos virksomheden, øger det både rengøringsmedarbejderens og virksomhedsejeren indtjening efter skat, ligesom det øger moms og skatter i forbindelse med den øgede aktivitet i rengøringsvirksomheden. Den højere aktivitet øger moms og de samlede skatter med 66 kr. Nettoudgifterne for staten i forbindelse med RUT-tilskuddet er i dette tilfælde på 65 kr., og skattekilens falder til 57 pct.

Omlægning fra gør-det-selv-arbejde til køb på markedet

En mulig gevinst ved RUT- og ROT-ordningen er, at den kan tilskynde til at *reducere omfanget af gør-det-selv-arbejde* inden for fx rengøring, havearbejde og malerarbejde. Det arbejde, der udføres via *gør det selv*-aktiviteter, kan som oftest *gøres* mere effektivt af professionelle – både med hensyn til kvalitet og tidsforbrug. Dette vil alt andet lige give en *samfundsøkonomisk* gevinst i form af en bedre arbejdsdeling og højere produktivitet, *jf. boks 2.3.*

Boks 2.3. Gør-det-selv-arbejde versus køb af ydelser på markedet

En læge vil gerne have malet sine stuer. Han overvejer at gøre det selv, hvilket vil tage ham 40 timer. Alternativt kan han betale en maler, som vil udføre arbejdet for 10.000 kr. inkl. moms i lønudgifter. Maleren er mere produktiv i forhold til at male end overlægen, så han kan gøre det bedre og på 30 timer. Omkostningerne til materialer forudsættes at være ens i de to situationer.

Hvis lægen får maleren til at udføre arbejdet, kan overlægen selv tage nogle ekstra vagter på hospitalet og tjene 500 kr. pr. time, dvs. i alt 20.000 kr. for de 40 timers arbejde. Vælger lægen denne løsning, får han ved en marginalskat på 60 pct. en forøget indkomst efter skat på 8.000 kr. Det er mindre end lønudgiften på 10.000 kr., som maleren skal have for at male stueene. Med en ROT-ordning, der giver 30 pct. tilskud til lønudgiften (inkl. moms), vil lægen kunne få 3.000 kr. i tilskud. Derved vil det kun vil koste overlægen 7.000 kr. netto at hyre maleren. Det er mindre end de 8.000 kr., han kan få ud af de ekstra vagter som overlæge.

Hvordan stiller det staten? Lægen betaler 12.000 kr. ekstra i indkomstskat og modtager 3.000 kr. i tilskud fra staten, dvs. det offentlige får et umiddelbart nettooverskud på 9.000 kr. Statens overskud skyldes, at de forvridende effekter, som skatter har, bliver mindsket ved ordningen, og at man får udnyttet overlægens (og malerens) kompetencer og tid bedst muligt.

Samtidig vil brugerne af ordningerne få frigjort tid til andre formål. En del af den frigjorte tid kan omsættes i øget arbejdsudbud, dvs. at køberen af ydelsen bruger mere tid på sit "rigtige" arbejde eller vælger at tage et bjob. Derved kan arbejdsindkomsterne og skattegrundlaget øges på lidt længere sigt. En sådan

positiv effekt på arbejdsudbuddet forudsætter imidlertid en omlægning af husholdningernes tidsforbrug i retning af mere arbejde uden for hjemmet, hvilket kan være forbundet med andre omkostninger og tage tid. Fx kan det forudsætte et jobskifte. RUT- og ROT-ordningens permanente karakter styrker den positive effekt på arbejdsudbuddet, idet husholdningerne kan planlægge og indrette deres arbejdstid i og uden for hjemmet over en længere årrække.

Ordningernes relativt høje tilskudssats på 50 pct.⁷ og det høje maksimale tilskud på samlet set 50.000 SEK om året pr. voksen indebærer endvidere, at tilskuddet for langt de fleste er højt nok til at dække deres behov. Derved får de incitament til at reducere gør-det-selv-arbejdet og øge arbejdstiden i deres lønnede job, jf. boks 2.4. Det øger ordningernes mulige effekter på arbejdsudbuddet. Hertil kommer, at tilskudsprocenten også har stor betydning for, hvor meget ordningen reducerer sort arbejde, samt i hvilket omfang ordningen kan skabe et arbejdsmarked for serviceopgaver i hjemmet.

Sandsynligheden for, at ordningerne frigør tid via mindre gør-det-selv-arbejde, er størst på de områder, hvor køber reelt kan udføre opgaven selv. Det gælder særligt for RUT-arbejde, som fx rengøring, havearbejde eller børnepasning. Men selv for disse ydelser, hvor timelønnen er relativt lav, kan der fortsat være en økonomisk fordel ved at gøre det selv. Indkomstskat og moms betyder således, at køber som udgangspunkt skal have en relativt høj timeløn for at kunne finansiere én times serviceydelser.

Boks 2.4. Betydning af tilskudsprocentens størrelse

Med en tilskudsprocent på 50 pct. i 2015 indebærer ROT- og RUT-ordningen, at en person (ved danske lønniveauer) skal tjene i nærheden af 30.000 kr. om måneden (ekskl. pension), før det bedre kan betale sig at arbejde en time ekstra for at betale for en times (ekstra) rengøring i hjemmet, jf. nedenstående tabel. Havde tilskudsprocenten i stedet været 27½ pct., som svarer til den nuværende skattefradragprocent i den danske BoligJobordning, vil den påkrævede månedsløn blive forøget til knap 60.000 kr. (ekskl. pension). Helt uden tilskud ville den påkrævede månedsløn (ekskl. pension) udgøre ca. 80.000 kr.

Gør-det-selv-arbejde vs. køb af serviceydelser på markedet – hvor når kan det betale sig?

Tilskudsprocent	0	27½	50
Egenbetaling pr. time, kr.	219	158	109
Timeløn før skat, ekskl. pension, kr.	502	363	191
Månedsløn før skat, ekskl. pension, kr.	80.300	58.200	30.500
Årsløn før skat, ekskl. pension, kr.	963.600	698.400	366.000
Andel af beskæftigede, pct.	3,0	8,3	58,9

Anm.: Der tages i eksemplet udgangspunkt i en timepris på 175 kr. ekskl. moms for serviceydelser i private hjem, dvs. køb af serviceydelse gennem et firma. Tilskudssatsen på 27½ pct. svarer til et ligningsmæssigt fradrag for en person i en gennemsnitskommune, der betaler kirkeskat. Hvis køberen er mindre effektiv til at gøre rent end den ansatte i rengøringsfirmaet, vil køberen umiddelbart være villig til at arbejde tilsvarende mere for at købe én times rengøring.

Kilde: Skatteministeriet.

Omvendt er det mindre sandsynligt, at ROT-ordningen frigør tid via mindre gør det selv-arbejde, da denne ordning omfatter en række mere komplicerede former for vedligeholdelsesarbejde. Det kan fx være elektrikerarbejde, hvor det i nogle tilfælde ligefrem er ulovligt at udføre arbejdet selv. Endvidere har køber ofte brug for en kvittering på disse ydelser med henblik på eventuelle senere forsikringssager mv.

Det er muligt, at ordningerne medfører en såkaldt indkomsteffekt, fordi køberne via tilskuddet får et større rådighedsbeløb ved uændret arbejdsudbud og forbrugssammensætning. Det betyder, at køberne kan vælge at arbejde mindre og fortsat opretholde samme forbrug. Denne indkomsteffekt trækker ned i arbejdsudbuddet.

⁷ Frem til og med 2015 er tilskudssatsen for begge ordninger på 50 pct., herefter er den for ROT-ordningen på 30 pct.

Omlægning fra sort arbejde til hvidt arbejde

En anden mulig strukturel gevinst ved de svenske ordninger er, at de kan skabe et incitament til at konvertere sort arbejde til hvidt arbejde, der bliver beskattet. Det kan potentielt øge skatte- og momsindtægterne. Omlægning fra sort til hvidt arbejde medfører ikke umiddelbart større effektivt arbejdsudbud men større registreret beskæftigelse og en styrkelse af de offentlige finanser. Det kan bidrage til at medfinansiere ordningerne, *jf. boks 2.5.*

At få udført arbejde hvidt frem for sort medfører alt andet lige en lavere disponibel indkomst for køberen af ydelsen. Hvis en tilskudsinduceret reduktion af det sorte arbejde skal give et overskud for staten, kræver det, at køberne generelt er villige til at få arbejdet udført hvidt, selvom det fortsat kan gøres billigere sort. Købers villighed kan skyldes moralske og/eller strafferetlige overvejelser, hvis det sorte arbejde opdages, men kan også afspejle, at hvis arbejdet udføres hvidt, står boligejeren bedre i forbindelse med en eventuel reklamation eller forsikrings sag.

Boks 2.5. Sort arbejde versus hvidt arbejde

En boligejer overvejer at få malet sin stueetage. En maler tilbyder at gøre det for 10.000 kr. inkl. moms i lønudgifter. Derved får maleren en indtægt efter moms på 8.000 kr. ved en momssats på 25 pct. (svarende til 2.000 kr.). Med en indkomstskat på 40 pct. (svarende til 3.200 kr.) opnår maleren en nettoindtægt på 4.800 kr. Staten får da samlet set $2.000 + 3.200 = 5.200$ kr. i skatteindtægter. Boligejeren kender måske maleren godt og spørger, om ikke maleren er interesseret i at gøre det sort. Forudsættes det, at maleren skal have det samme i nettoindtægt, kan han (nu) tilbyde at male stuerne for 4.800 kr. sort.

Hvor stort et tilskud skal boligejeren have for, at han vil vælge at få udført arbejdet hvidt? Hvis boligejeren udelukkende vil have arbejdet udført billigst muligt, skal han mindst have et tilskud på $10.000 - 4.800 = 5.200$ kr. for at vælge at få arbejdet udført hvidt. Det kræver en tilskudsprocent på 52. I så fald opnås ingen forbedring af statsfinanserne, idet tilskuddet svarer til malerens samlede skattebetaling (inkl. moms), og boligejerens arbejdsudbud er uændret.

Hvis boligejeren lægger vægt på at overholde lovgivningen eller den øgede sikkerhed, der er forbundet med at få arbejdet udført hvidt, ser regnestykket anderledes ud. Vil han fx betale 1.000 kr. for denne legalisering/sikkerhed, kan tilskuddet nøjes med at være på 4.200 kr. (svarende til en tilskudsprocent på 42). I så fald vil staten samlet set opnå en forbedring af finanserne på $5.200 - 4.200 = 1.000$ kr.

Hvad angår præferencerne for at få udført sort arbejde, findes der grundlæggende tre typer: Nogle vil få arbejdet udført sort, så længe der blot er en begrænset gevinst herved. Andre vil kun få arbejdet udført sort, hvis dette indebærer en mærkbar økonomisk gevinst, mens en tredje gruppe aldrig vil få arbejdet udført sort.

En række afydelse under ROT-ordningen er relativt komplekse. Derfor kan der være væsentlige omkostninger forbundet med dårligt udført arbejde, hvor der ikke senere kan reklameres over kvaliteten, eller hvor forsikringen ikke dækker. Det gælder fx etablering af badeværelser eller elektrikerarbejde. Det kan reducere ROT-ordningens effekt på sort arbejde. Omvendt er de fleste ydelser på RUT-ordningen relativt simple serviceopgaver. De kan være noget mindre risikofyldte at få udført sort i forhold til manglende reklamationsmulighed og forsikringsdækning. RUT-ordningen kan derfor i videre omfang end ROT-ordningen give husholdningerne et incitament til at købe ydelserne hvidt.

Skabelse af et marked for serviceydelser i hjemmet og bedre jobmuligheder for kortuddannede

RUT- og ROT-ordningen kan også potentielt øge efterspørgslen efter forholdsvis lavt kvalificeret arbejdskraft, hvor produktiviteten ikke står mål med de gældende (effektive) mindstelønninger, og hvor et forholdsvis højt niveau for indkomstoverførsler indebærer en lavere økonomisk tilskyndelse til at arbejde. Ordningen fungerer i denne henseende som et løntilskud, der reducerer prisen på denne type arbejdskraft, uden at den enkeltes løn reduceres, *jf. boks 2.6.*

Således har ordningerne samme effekt som en reduktion af den effektive mindsteløn for de omfattede typer arbejde. Dermed kan ordningerne medvirke til at reducere den effektive strukturløshed i kraft af, at der skabes flere arbejdspladser for kortuddannede.

Det vil i særdeleshed være RUT-ordningen (og servicedelen af den danske BoligJobordning), der omfatter en række ydelser som fx rengøring, havearbejde og børnepasning, der kan styrke jobmulighederne for kortuddannede, der ellers har vanskeligere ved at finde fodfæste på arbejdsmarkedet. Det kan fx være tilfældet for nytilkomne flygtninge og indvandrere, langtidsledige kontanthjælpsmodtagere uden uddannelse mv. Som tidligere nævnt er det også disse typer arbejde, der i størst udstrækning konkurrerer med gør-det-selv-arbejde, og hvor den største positive effekt på købernes arbejdsudbud kan forventes at komme fra.

Boks 2.6. Skabelse af bedre jobmuligheder for kortuddannede

En rengøringsvirksomhed skal beslutte, om den vil ansætte mere rengøringspersonale. Mindstelønnen for rengøringsarbejde er 130 kr. pr. time, men virksomheden kan kun finde mere arbejdskraft, hvor den enkeltes produktivitet modsvarer en timeløn på 95 kr. Virksomheden står således over for et valg om at ansætte en ekstra rengøringsmedarbejder med en markedsværdi på 95 kr. pr. time og realisere et tab på 35 kr. pr. time. Virksomheden vælger derfor ikke at ansætte flere medarbejdere. Rengøringsvirksomheden ville ellers være nødt til fakturere kunderne samme beløb, selvom medarbejderen er mindre produktiv, og det vil kunderne ikke betale for.

Hvis virksomheden ikke skulle rette sig efter en mindsteløn på 130 kr., men frit kunne ansætte en ekstra medarbejder til 95 kr. pr. time, ville lønmodtageren kun have incitament til at tage jobbet, hvis jobbet ville give en indtægt, der er større end den overførelsesindkomst, som den enkelte alternativt ville kunne få som ledig. Med en alternativ overførelsesindkomst på ca. 95 kr. pr. time⁸ vil rengøringsmedarbejderen ikke have incitament til at tage jobbet, hvis personen alene prioriterer den højest mulige løn, men ved mindst arbejdsindsats.

Hvor stort et tilskud skal der i givet fald gives til medarbejderens timeløn for, at personen vil vælge at tage jobbet og for, at virksomheden er villig til at ansætte medarbejderen? Medarbejderen vil vælge at tage et job, hvis lønnen er (lidt) over 95 kr. Imidlertid skal medarbejderen som minimum aflønnes til mindstelønnen. Hvis virksomheden skal have dækket sine omkostninger ved at ansætte en ekstra medarbejder til mindstelønnen, vil det kræve et tilskud på 35 kr. pr. time.

Med et løntilskud på 35 kr. pr. time vil rengøringsmedarbejderens markedsværdi og timeløn inkl. tilskud stige til 130 kr. pr. time, så virksomheden uden tab kan ansætte en ekstra medarbejder og skabe en ekstra arbejdsplads.

Skift i forbrugsmønstret henimod fradragsberettigede ydelser

RUT- og ROT-ordningen kan også tilskynde husholdningerne til at ændre deres forbrugsmønstre i retning af flere fradragsberettigede tjenester. Det betyder, at husholdningerne eksempelvis bruger færre penge på varer og andre serviceydelser og flere penge på at have et rent hjem, få repareret taget mv. Derved kan tilskuddet forvråde husholdningernes forbrug, hvilket kan have en negativ afledt effekt på samfundsøkonomien og de offentlige finanser. En sådan ændring af forbrugsmønstret vil som udgangspunkt medføre et statsligt mindreprovenu, idet personerne almindeligvis ville have brugt flere penge på andre varer og serviceydelser, som i gennemsnit er højere beskattet. Det kan også forvråde forbruget mod ydelser, der er mindre produktive.

Det kan være et bevidst politisk formål med ordninger såsom ROT-ordningen at tviste husholdningernes forbrug. Fx kan det ønskes at understøtte grøn omstilling via tilskud til energi- og miljøforbedringer af boligerne samt understøtte digital omstilling i form af tilskud til installation af bredbånd. Der vil også kunne være andre metoder til at opnå sådanne mål. Fx kan grøn omstilling tilskyndes via afgiftssystemet.

⁸ Oprunding af gennemsnit af laveste dagpengesats på 94 kr. pr. time og kontakthjælpsats for personer over aldersgrænsen på 30 år med forsørgerpligt på 92 kr. pr. time.

2.3 Eksisterende studier af effekterne af RUT- og ROT-ordningen

Selvom de svenske ordninger har eksisteret i en årrække, har det kun været muligt at identificere tre større empiriske analyser af ordningernes effekter, hvor analyserne enten er forskningsbaserede eller foretaget af en officiel svensk myndighed.⁹ HBS' gennemgang af de tre undersøgelser giver anledning til følgende konklusioner om de hidtidige erfaringer med ROT- og RUT-ordningen:

- ROT- og RUT-ordningen har øget efterspørgslen efter håndværksarbejde og husholdningstjenester.
- ROT- og RUT-ordningen har reduceret omfanget af sort arbejde og gør-det-selv-arbejde. Effekterne er størst for RUT-ordningen. Det kan blandt andet skyldes, at håndværksydelser – i modsætning til serviceydelser – kan være vanskeligere (og i nogle tilfælde ulovlige) at udføre selv. Desuden kan køberen af ydelserne i visse tilfælde have behov for et bevis for udførelsen af håndværket.
- Produktivitetsgevinsterne ved at omlægge gør-det-selv-arbejde til markedskøbte ydelser er større for ROT- end for RUT-arbejde. Det afspejler blandt andet, at ROT-arbejdet ofte udføres af faglærte, mens RUT-arbejdet udføres af ufaglærte, der generelt har en lavere produktivitet.
- RUT-ordningen har haft en positiv effekt på kvinders arbejdsudbud.
- RUT-ordningen har medført en stigning i antallet af nye virksomheder, mens mere efterspørgslen efter ROT-arbejde primært er imødekommet af eksisterende virksomheder. RUT-ordningen har således sandsynligvis medvirket til at øge det legale marked for husholdningstjenester.

Samlet set er der indikationer på, at de svenske ordninger har en række positive effekter, der – i væsentlig udstrækning – ser ud til at være drevet af RUT-ordningen. Samtidig må det dog konstateres, at konklusionerne hviler på et både begrænset og tillige noget forældet grundlag. Der er således belæg for, at en ny evaluering formentlig vil kunne tilvejebringe ny viden.

Om de tre analyser kan nærmere anføres:

- **Rigsdagens revisorer (2001)**¹⁰ undersøger de mulige effekter af ROT-ordningen på baggrund af en spørgeskemaundersøgelse i Stockholms län (svarende til Region Hovedstaden). Hovedresultatet er, at omkring halvdelen af de adspurgte parcel- og fritidshusejere vurderer, at ROT-tilskuddet har haft stor betydning i forhold til at købe eller fremrykke de former for arbejde i hjemmet, der er omfattet af ordningen. Undersøgelsen finder desuden en klar positiv sammenhæng mellem efterspørgslen efter ROT-arbejde og ROT-tilskuddets andel af de totale omkostninger i forbindelse med byggeprojektet. De personer, hvor ROT-tilskuddet har haft stor betydning, har typisk fået dækket mellem 21 og 30 pct. af de totale omkostninger. I forbindelse med undersøgelsen blev der ligeledes udsendt et spørgeskema til håndværkerne, hvor knap halvdelen svarede, at de havde oplevet flere forespørgsler på at betale sort efter afskaffelsen af ROT-tilskuddet i år 2000.
- **Skatteverket (2011)**¹¹ undersøger effekter af både ROT- og RUT-ordningen, blandt andet baseret på telefoninterviews med ca. 2.000 købere af ROT- og RUT-arbejde samt registerdata. Undersøgelsen finder, at 60 pct. af samtlige adspurgte ville have udført RUT-arbejdet selv, hvis fradragsordningen ikke eksisterede, mens 26 pct. fortsat ville have købt arbejdet hvidt. For køberne af ROT-arbejde tegner der sig et noget andet billede, idet kun 21 pct. ville have udført arbejdet selv, hvis ROT-ordningen ikke eksisterede, mens over halvdelen (56 pct.) fortsat ville have købt arbejdet hvidt. Blandt køberne af både RUT- og ROT-arbejde svarer 8 pct., at de ville få arbejdet udført sort, hvis fradragsordningerne ikke fandtes. Typen af ROT-arbejde er afgørende for, hvor mange af køberne, der selv ville udføre arbejdet i

⁹ Der ses således bort fra analyser, der er udarbejdet eller gennemført på vegne af interessenter (fx Almega (interesseorganisation for servicevirksomheder), Sveriges Byggindustrier, Företagera m.fl.) samt mindre notater, opgørelser og statistikker fra Statistiska Centralbyrån, Skatteverket m.fl.

¹⁰ Rigsdagens revisorer (2001): Riksdagens revisorers förslag angående ROT-avdragets effekter

¹¹ Skatteverket (2011): Om RUT och ROT och VITT och SVART.

fravær af fradragsordningen. Således ville 46 pct. selv have udført maler- og tapetseringsarbejde, mens kun 7 og 13 pct. selv ville udføre henholdsvis el- og murerarbejde.

Undersøgelsen finder også, at RUT-ordningen har medført en kraftig stigning i antallet af virksomheder, der udfører husholdningsrelateret arbejde, mens ROT-ordningen ikke vurderes at have givet anledning til et overnormalt antal nystartede virksomheder i byggebranchen. Her er meraktiviteten først og fremmest blevet udført af virksomheder, der også eksisterede før den permanente ROT-ordning blev indført i 2008. På baggrund af spørgeskemasvarene finder undersøgelsen desuden, at produktivitetssforskellen mellem gør-det-selv-arbejde og arbejde udført af en professionel leverandør er større for ROT-arbejde end for RUT-arbejde. På den baggrund argumenteres der i Skatteverkets undersøgelse for, at ROT-fradraget primært reducerer incitamentet til at købe sort arbejde, mens RUT-fradraget kan være med til at skabe et marked for visse husholdningstjenester, der pga. skattekenen ellers ikke ville eksistere.

- **Halldén & Stenberg (2014)**¹² undersøger sammenhængen mellem brug af RUT-ordningen og kvinders arbejdsudbud. Analysen er baseret på registerdata fra LISA (Longitudinell Integrationsdatabas för Sjukförsäkrings- och Arbetsmarknadsstudier), der kobles til Skatteverkets registre over svenskernes brug af RUT-fradraget. Analysens hovedresultat er, at der findes en positiv effekt på kvinders arbejdsudbud, som svarer til 60 pct. af de arbejdstimer, der købes gennem RUT-ordningen. Effekten er dog aftagende for de grupper, som har købt mest RUT-arbejde.

Endvidere har det svenske Finansministerium (og det uafhængige Konjunkturinstitut under Finansministeriet) vurderet effekterne af ROT- og RUT-ordningen tilbage i 2011, *jf. boks 2.7*.

---

¹² Halldén, K. og Stenberg, A. (2014): The relationship between hours of domestic services and female earnings: Panel register data evidence from a reform. IZA Discussion Paper No. 8675. Institute for the Study of Labor (IZA).

Boks 2.7. Det svenske Finansministerium og Konjunkturinstitutets vurdering af ROT- og RUT-ordningens samfundsøkonomiske konsekvenser

Det svenske Finansministerium udarbejdede i 2011 en rapport, hvori de teoretisk vurderede effekterne af en række svenske reformer, herunder ROT- og RUT-ordningen. Det blev vurderet, at ordningerne ville øge den strukturelle beskæftigelse med 0,4 pct. og reducere den strukturelle ledighed med 0,2 pct.-point på lang sigt, *jf. nedenstående tabel.*

Effekter af ROT- og RUT-ordningen	Arbejdsudbud (pct.)	Beskæftigelse (pct.)	Arbejdstimer (pct.)	Strukturel ledighed (pct.-point)
ROT-ordningen	0,0	0,1	0,1	0,0
RUT-ordningen	0,1	0,3	0,4	-0,2
Total effekt	0,2	0,4	0,5	-0,2

Størstedelen af stigningen i beskæftigelsen skønnes at komme fra øget strukturel efterspørgsel efter RUT-ydelser, *jf. nedenstående tabel.* Samlet set vurderes ROT- og RUT-ordningen at føre til, at beskæftigelsen øges med ca. 20.000 personer på langt sigt.

Effekter på strukturel beskæftigelse af ROT- og RUT-ordningen	RUT-ordningen (personer)	ROT-ordningen (personer)
Efterspørgselseffekt	14.000	0
Udbudseffekt	2.300	2.500
Total effekt	17.300	2.500

Det bemærkes, at det svenske Finansministerium har lagt følgende til grund for skønnene:

- For det *første* at skattelettelserne vil føre til, at husholdninger, der benytter disse tjenester, vil øge deres arbejdsudbud. Det vil på længere sigt føre til højere beskæftigelse.
- For det *andet* at den øgede efterspørgsel efter arbejdskraft vil være koncentreret om personer med en svag position på arbejdsmarkedet. Som følge af strukturelle ubalancer på arbejdsmarkedet vurderes den øgede efterspørgsel derfor varigt at lede til en højere beskæftigelse.
- For det *trede* at en del af aktiviteten på det sorte arbejdsmarked forskydes til det hvide arbejdsmarked, hvor den registrerede beskæftigelse stiger.

Konjunkturinstitutet, som er et uafhængigt institut under Finansministeriet, offentliggjorde i december 2011 en analyse af, hvor mange af de seneste økonomiske reformer, herunder ROT- og RUT-ordningen, der har påvirket beskæftigelse og arbejdsløshed på langt sigt.

Konjunkturinstitutet vurderede, at RUT-ordningen på længere sigt vil medføre, at beskæftigelsen vil stige med knap 15.000 personer, og at den strukturelle ledighed vil falde en anelse. Det er på linje med skønnet fra den økonomiske afdeling i Finansministeriet og bygger på de samme tre forudsætninger som Finansministeriets skøn (som beskrevet ovenfor).

Kilde: Ekonomiska avdelningen på Finansdepartementet (2011): Hur ska utvecklingen av arbetsmarknadens funktionssätt bedömas? Og Konjunkturläget (2011): Längsiktiga effekter på arbetsmarknaden av ekonomisk-politiska reformer.

I Tyskland og Finland er der lignende ordninger. Erfaringerne med disse fremgår af *boks 2.8-2.10*. De positive effekter kan i nogen grad genfindes i de to lande. Det skal bemærkes, at satsen og det maksimale fradrag/tilskud er en del større i Sverige end i Tyskland, Finland (og Danmark). I Holland findes en anden type ordning med nogenlunde samme formål.

Boks 2.8. Erfaringer med en lignende ordning i Tyskland

Tyskland

I Tyskland har man siden 2003 kunnet få en reduktion i skatterne på 20 pct. af lønudgifter i forbindelse med håndværksarbejde og husholdningsydelser. Der skelnes mellem tre typer af ydelser:

1. *Beskæftigelsesforhold relateret til husholdningen*, inkl. ansættelse af personer i husholdningen. (Maksimal skattereduktion: 510 euro årligt).
2. *Tjenesteydelser som relaterer sig til husholdningen*, fx bømepasning, rengøring, havearbejde m.fl. (Maksimal skattereduktion: 4.000 euro årligt).
3. *Håndværksydelser*, dvs. arbejde i forbindelse med renovering, vedligeholdelse og modernisering. (Maksimal skattereduktion: 1.200 euro årligt).

Det tyske finansministerium vurderede i 2015, at ordningen for håndværksydelser var det sjette mest anvendte skattefradrag med en samlet værdi på ca. 1,5 mia. euro. Det samlede skattefradrag til husholdningsarbejde udgjorde knap 0,5 mia. euro.

Evalueringer og analyser af den tyske ordning

- En evaluering fra 2009 finder, at mængden af sort arbejde, herunder på området for husholdningsrelaterede serviceydelser, er faldet efter ordningens indførelse i 2003. Evalueringen finder endvidere, at de dækkede ydelser oplevede store prisstigninger (på knap 9 pct. årligt) i den undersøgte periode.
- I en rapport fra 2011 finder Bundesrechnungshof, at der er fejl i ca. 25 pct. af de indberettede skattefradrag, herunder fejl i afgrænsning af omfattede ydelser, fradrag givet for nybyggeri, fejl i afgrænsningen af materiale- og lønomkostninger og manglende hensyntagen til andre skatteordninger m.fl.
- En evaluering af ordningen for håndværksydelser fra 2013 finder, at ordningen har været med til at reducere omfanget af sort arbejde og har øget efterspørgslen efter håndværksarbejde. Dette understøttes af en spørgeskemaundersøgelse, som blandt andet finder, at 7 pct. af de adspurgte husstande ville have fået udført ydelserne sort, hvis ordningen ikke havde været der. 5 pct. af husstandene ville slet ikke have fået udført ydelserne, hvis ordningen ikke havde været der.

Kilde: HBS (2017).

Boks 2.9. Erfaringer med en lignende ordning i Finland

Finland

Siden 1997 har man i Finland kunnet få en reduktion i skatterne for lønudgifter i forbindelse med køb af visse typer af husholdnings-, pleje- og håndværksarbejde i hjemmet. Reduktionens størrelse afhænger af, om personen, der udfører arbejdet, er ansat direkte i husholdningen (15 pct.) eller i en virksomhed (45 pct.). Derudover er satsen og det maksimale beløb (2.400 euro) ens for alle ydelsestyper.

Generelt har den samlede reduktion af skatterne udgjort 300-400 mio. euro om året i perioden 2009-2015. Der er en klar tendens til, at brugen af ordningen er faldet fra 2012 og frem. Det hænger sammen med, at ordningen blev gjort mindre attraktiv (i 2012). I 2015 var der ca. 390.000 personer, som gjorde brug af ordningen.

Evalueringer og analyser af den finske ordning

- En analyse af ordningen fra 2006 finder, at ordningen har haft en markant effekt på beskæftigelsen i de omfattede erhverv. I 2004 blev der købt ydelser, som var omfattet af ordningen for knap 0,5 mia. euro. Ca. 90 pct. var håndværksydelser (renovering). Omregnet til beskæftigelse svarer det til ca. 10.000 årsværk, hvoraf ca. 3.500 blev skabt som følge af ordningen. Det svarer til, at ca. en tredjedel af ydelserne, som der er givet fradrag for, ikke ville være blevet udført i fravær af ordningen. Analysen forholder sig dog ikke til, i hvilket omfang de ekstra 3.500 årsværk er flyttet fra den sorte økonomi til den hvide økonomi.
- En analyse fra 2011 vurderer, at en positiv effekt af ordningen har været et lavere omfang af sort arbejde. Ud fra en spørgeskemaundersøgelse blandt virksomheder i de omfattede brancher, vurderes det, at mængden af sort arbejde er faldet med 60 pct. i perioden 2001-2004, hvilket var efter, at ordningen blev gjort permanent.

Kilde: HBS (2017).

Boks 2.10. Erfaringer med en ordning i Holland med samme sigte

Holland

I Holland blev der i 2007 indført en ordning målrettet ansættelsesforhold i hjemmet, der relaterer sig til husholdningen. Ordningen indebærer, at køber blive undtaget for en række pligter, som arbejdsgiver normalt pålægges, hvis sælger arbejder mindre end fire dage om ugen for køber. Sælger skal dermed selv indrapportere sin indkomst til myndighederne og selv indbetale skat samt evt. bidrag til sociale forsikringer (sygedagpengeforsikring, arbejdsløshedsforsikring og invalideforsikring).

Da brugere af ordningen som udgangspunkt ikke skal indrapportere noget til myndighederne, findes der ingen præcise opgørelser af brugen af ordningen. En opgørelse fra 2014 viser dog, at det potentielle marked for ordningen udgør ca. 2,3 mia. euro, og at 13 pct. af alle husholdninger i Holland har personer, som er ansat direkte i husholdningen.

Evalueringer og analyser af den hollandske ordning

Ordningen er senest blevet evalueret i 2014. Evalueringen havde følgende konklusioner:

- Ordningen giver støtte til en række ydelser (fx bøjepasning) som helt eller delvist er offentligt finansierede. Dette giver – alt andet lige – en markedsforvriddning, idet disse ydelser modtager dobbeltstøtte.
- Der kan umiddelbart ikke findes nogen effekt af ordningen på beskæftigelsen eller omfanget af sort arbejde. Det kan dels skyldes manglende viden om ordningen, dels at sælger selv skal rapportere sin indkomst til myndighederne (og at dette sjældent sker i praksis).
- Ordningens provenueffekt har i store træk været negativ for staten. Der har dog potentielt være en positiv effekt forbundet med, at personer, som er ansat til personlig pleje med offentlig støtte, selv har skullet finansiere en række sociale forsikringer.

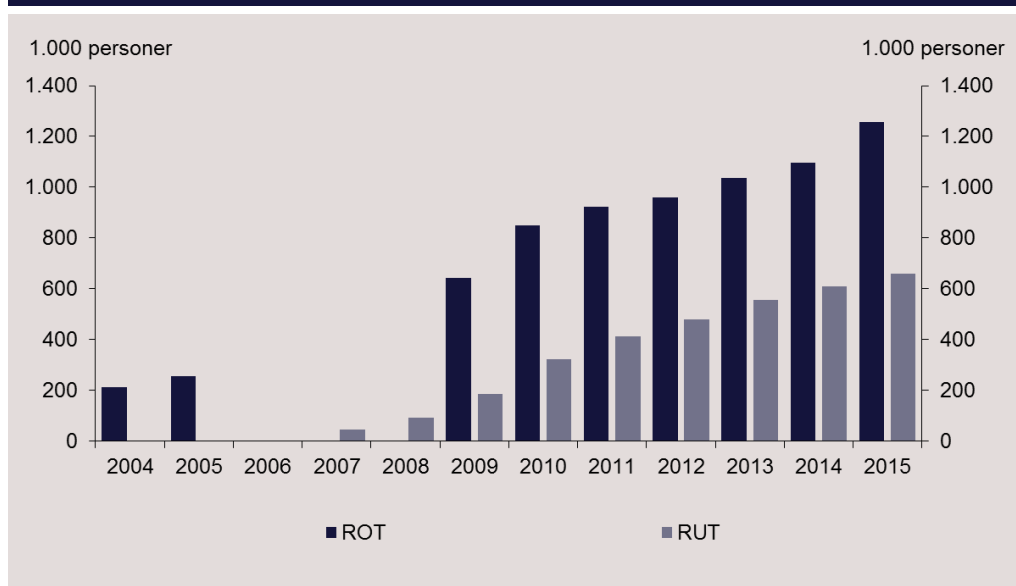
3. Brugen af RUT- og ROT-ordningen

3.1 Overordnet brug af ROT- og RUT-ordningen

RUT- og ROT-ordningen kan potentielt benyttes af de godt 8 mio. skattepligtige personer i Sverige, der er fyldt 18 år. Heraf var der knap 650.000 personer, der benyttede ROT-ordningen i 2009 stigende til godt 1.250.000 personer i 2015 (dvs. ca. 15 pct. af potentialet). Tilsvarende er antallet af personer, der benytter sig af RUT-ordningen, steget fra godt 90.000 i 2008 til knap 660.000 i 2015 (dvs. ca. 8 pct. af potentialet), *jf. figur 3.1*. Til sammenligning har ca. 12 pct. af de potentielle brugere benyttet den danske BoligJobordning i 2015, dvs. en noget mindre andel end i de svenske ordninger tilsammen.

Når anvendelsen af ROT-ordningen er større end RUT-ordningen, skal det blandt andet ses i sammenhæng med, at de fleste potentielle købere har lettere ved selv at udføre RUT-arbejde, *jf. kapitel 2*.

Figur 3.1. Antal brugere af ROT- og RUT-ordningen

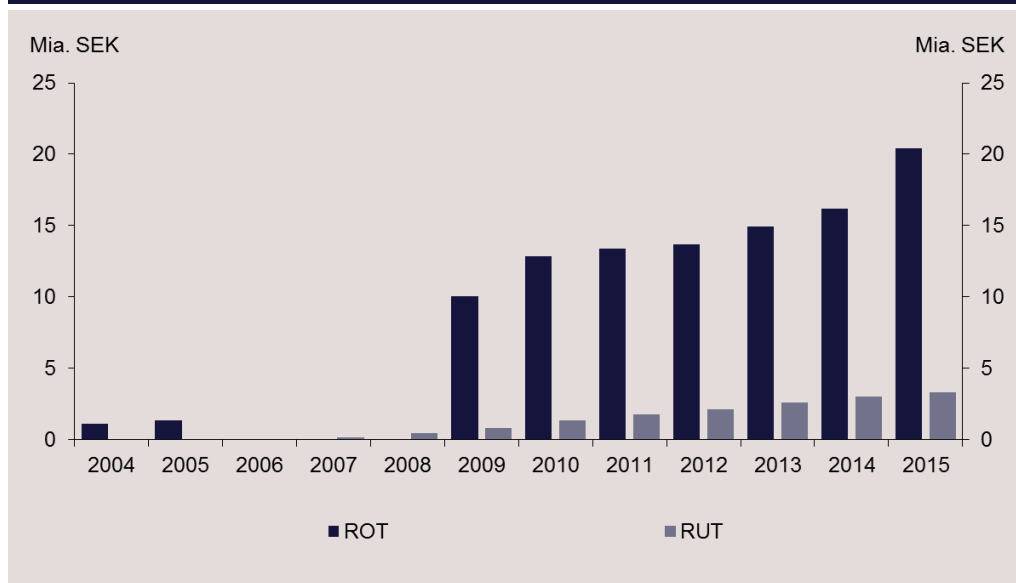

Anm.: Unikke brugere af ROT- og RUT-ordningen i løbet af kalenderåret. RUT-ordningen blev indført pr. 1. juli 2007, hvorfor antallet af brugere i 2007 kun omfatter andet halv år af 2007. I 2006 eksisterede hverken ROT- eller RUT-ordningen.
Kilde: HBS (2017).

Når aktiviteten opgøres for de enkelte måneder, er RUT-aktiviteten højere end ROT-aktiviteten. Det skyldes, at køb af RUT-ydelser som rengøring typisk sker løbende, mens køb af ROT-ydelser typisk er større, enkeltstående begivenheder.

Det udbetalte tilskud fra RUT- og ROT-ordningen er mere end fordoblet fra 2009 til 2015. I 2009 blev der udbetalt ca. 10 mia. SEK i ROT-tilskud stigende til godt 20 mia. SEK i 2015. Tilsvarende er udbetalingen af RUT-tilskud steget fra ca. ½ mia. SEK i 2008 til godt 3 mia. SEK i 2015, *jf. figur 3.2*. Selvom andelen af det udbetalte tilskud, der kan henføres til husholdningstjenester, er steget over årene, blev 86 pct. af tilskuddene givet i forbindelse med håndværksarbejde i 2015.

Figur 3.2. Samlede udbetalte ROT- og RUT-tilskud (løbende priser)

Anm.: Alle beløb er opgjort i 2015-priser v ed hjælp af det svenske forbrugerprisindeks. RUT-ordningen blev indført pr. 1. juli 2007, hv orf or tallet f ra 2007 alene omfatter andet halv år af 2007.
 Kilde: HBS (2017).

Det udbetalte tilskud pr. person har dog ligget nogenlunde stabilt, siden ordningerne blev gjort permanente (for RUT-ordningens vedkommende var det medio 2007, mens det for ROT-ordningen var december 2008). I perioden 2009-2015 er der i gennemsnit blevet udbetalt ca. 14.000-16.000 SEK pr. person fra ROT-ordningen, mens der i perioden 2008-2015 i gennemsnit er udbetalt ca. 4.000-5.000 SEK pr. person fra RUT-ordningen. Stigningen i de samlede udbetalte ROT- og RUT-tilskud er således primært drevet af en stigning i antallet af personer, der benytter sig af ordningerne. Dvs. det gennemsnitlige ROT-tilskud pr. person er godt 3 gange større end det gennemsnitlige RUT-tilskud.

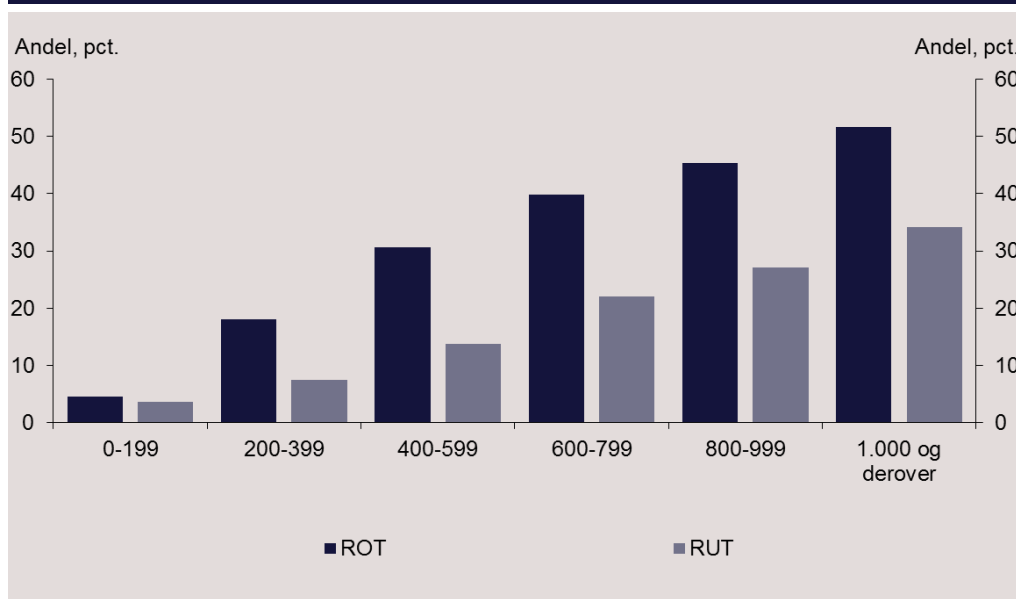
I det følgende gennemgås brugen af ROT- og RUT-ordningen i forhold til baggrundskarakteristika.

Indkomst

Ligesom for den danske Boligjobordning er det generelt personer fra de højere indkomstgrupper, der benytter RUT- og ROT-ordningen.

Over halvdelen af personerne i den højeste indkomstgruppe (årsindkomst over 1 mio. SEK) har således anvendt ROT-ordningen i 2015, mens det var mindre end 5 pct. i den laveste indkomstgruppe (årsindkomst under 200.000 SEK), *jf. figur 3.3*. Det afspejler blandt andet, at boligejere i gennemsnit har større indkomster end lejere, der ikke kan anvende ROT-ordningen. Desuden har mere velstående personer ofte en større bolig, hvor vedligeholdelsesudgifterne må antages at være højere.

Figur 3.3. Brugen af ROT- og RUT-ordningen fordelt på indkomstgrupper, 2015

Anm.: Indkomstintervallerne er angivet i 1.000 SEK.
Kilde: HBS (2017).

På samme måde har over en tredjedel af gruppen med de højeste indkomster (årsindkomst over 1 mio. SEK) gjort brug af RUT-ordningen i løbet af 2015, mens det blandt den laveste indkomstgruppe (årsindkomst under 200.000 SEK) drejer sig om mindre end 4 pct. For alle grupper med en årsindkomst på 200.000 SEK eller derover er brugen af ROT-ordningen endvidere markant højere end brugen af RUT-ordningen, mens brugen af de to ordninger er på samme (lave) niveau for personer med lave indkomster.

Alder

Samlet set har 16 pct. af alle personer over 20 år gjort brug af ROT-ordningen i 2015, mens det for RUT-ordningen drejer sig om 8 pct. I de forskellige aldersgrupper i intervallet 35-74 år er brugerandelene forholdsvis stabile omkring 20 pct. for ROT-ordningen og i underkanten af 10 pct. for RUT-ordningen, *jf. figur 3.4.*

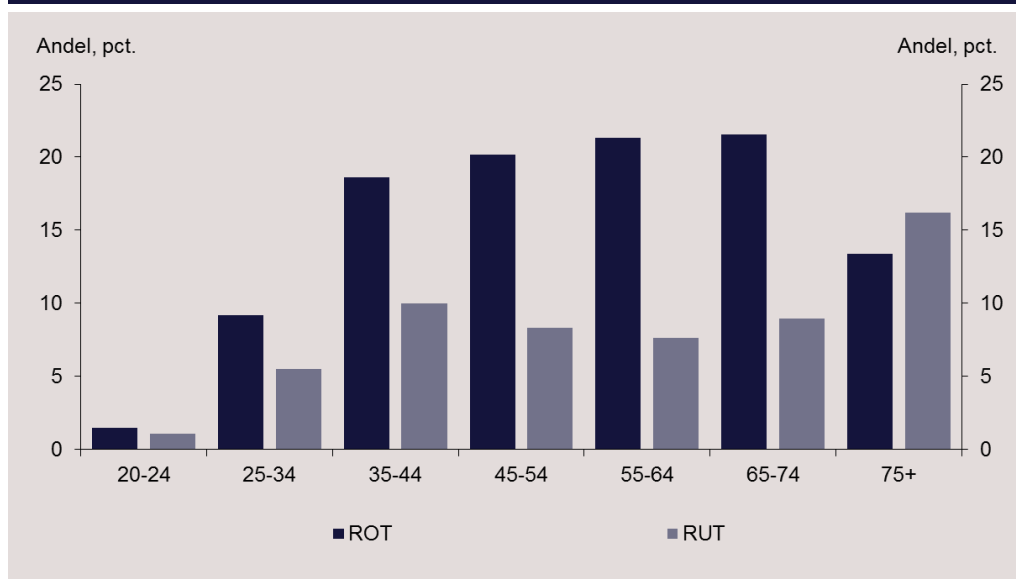
For aldersgrupperne 20-24 år og 25-34 år ligger anvendelsesgraderne under gennemsnittet. Det afspejler sandsynligvis, at der er relativt få boligejere under 35 år, og at mange unge ikke har råd til at købe service- og håndværkerydelser – heller ikke med tilskud.

ROT-ordningen benyttes primært af de 35-74-årige, hvor rundt regnet 20 pct. anvendte ordningen i 2015. RUT-ordningen anvendes derimod mest af de +75-årige, hvor 16 pct. brugte ordningen i 2015. Det afspejler formentlig, at de +75-årige har et større behov for hjælp til husførelse (rengøring, tøjvask mv.).

Pensionsalderen i Sverige er mellem 61 og 67 år. De beskæftigede kan selv bestemme, hvor længe de vil arbejde, indtil de fylder 67 år. Den forholdsvis udbredte brug af ROT- og navnlig RUT-ordningen blandt de +65-årige kan således være med til at begrænse ordningernes effekt på købernes arbejdsudbud.

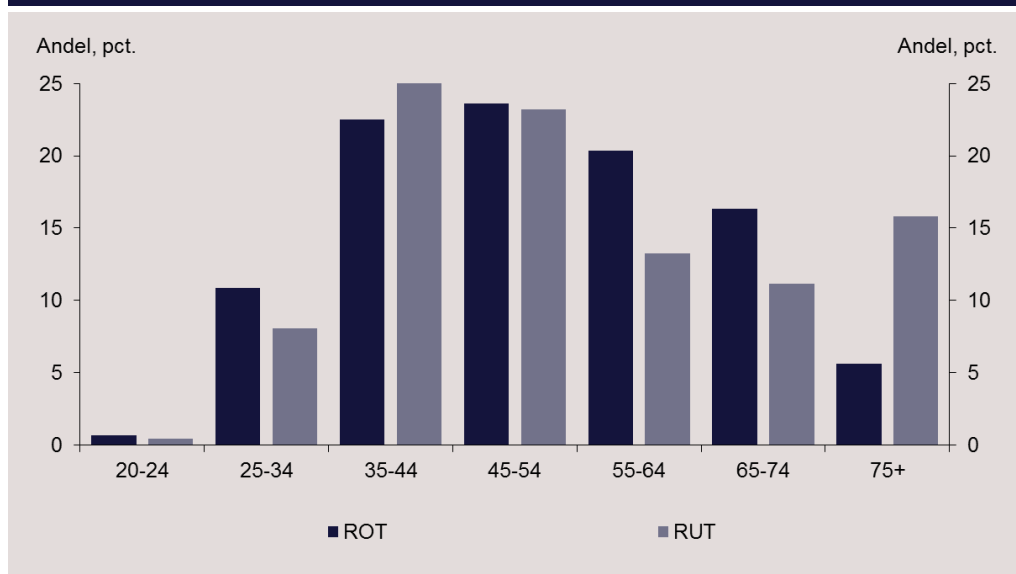
Figur 3.4. Brugen af ROT- og RUT-ordningen fordelt på aldersgrupper, 2015

Kilde: HBS (2017).

Der tegner sig dog et lidt andet billede (især for RUT-ordningen), hvis der i stedet fokuseres på, hvor stor en andel af det samlede tilskud, som de forskellige aldersgrupper har opnået i 2015. Således gik omkring 75-80 pct. af tilskuddene fra henholdsvis ROT- og RUT-ordningen til personer under 65 år, *jf. figur 3.5*.

Figur 3.5. ROT- og RUT-tilskud fordelt på aldersgrupper, 2015

Anm.: Figuren viser andelen af det samlede tilskud på ROT- og RUT-ordningen i 2015, som er givet til forskellige aldersgrupper.

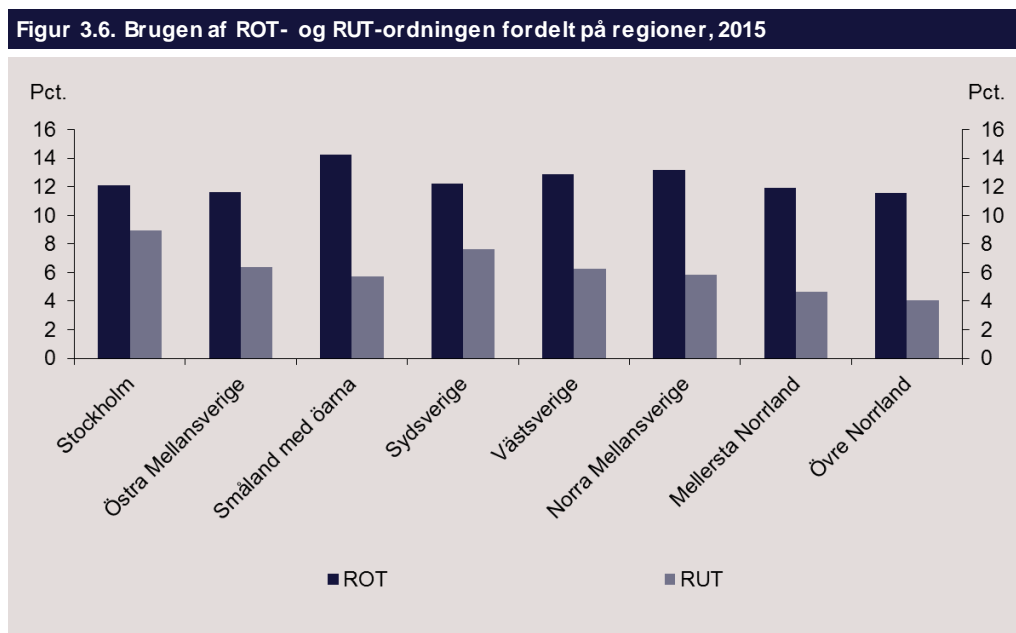
Kilde: HBS (2017).

Geografi

På tværs af de svenske regioner er andelen af personer, der benyttede ROT-ordningen i 2015 nogenlunde ens. Brugerandelen udgjorde således mellem 11 og 14 pct. af den samlede befolkning i de enkelt regioner, *jf. figur 3.6*.

Variationen er noget større for RUT-ordningen, hvor anvendelsesgraden svinger mellem 4 og 9 pct. Tilskuddet til husholdningstjenester ser således ud til at blive benyttet mest i og omkring de større byer i Sverige. RUT-ordningen er især populær i Stockholm og Malmø (Sydsverige). Tilsvarende er

andelen af befolkningen, der benytter RUT-ordningen, mindre i den nordlige del af Sverige.

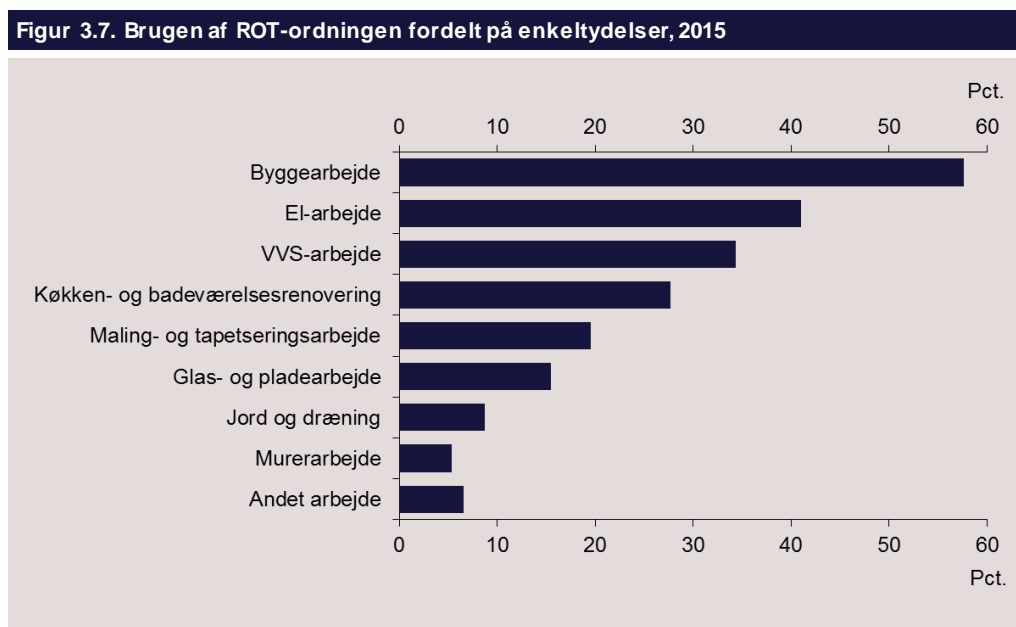

Anm.: Angiver antallet af unikke brugere som andel af samlet befolkning (pr. 31. december 2014).
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Skatteverket og SCB.

3.2 Detaljeret brug af ROT- og RUT-ordningen

Håndværksarbejde

ROT-ordningen anvendes oftest i forbindelse med byggearbejde (58 pct.), *jf. figur 3.7*. Dernæst følger el-arbejde (41 pct.) og VVS-arbejde (34 pct.). Færrest har benyttet ordningen i forbindelse med "jord og dræning" (9 pct.) samt murerarbejde (5 pct.). Til sammenligning viste evalueringen af den danske Boligjobordning, at brugerne af håndværksydelser fortrinsvist fik fradrag for reparation og udskiftning af vinduer og yderdøre (26 pct.) efterfulgt af arbejde på tage og tagrender (25 pct.) og "køkken og bad" (22 pct.).

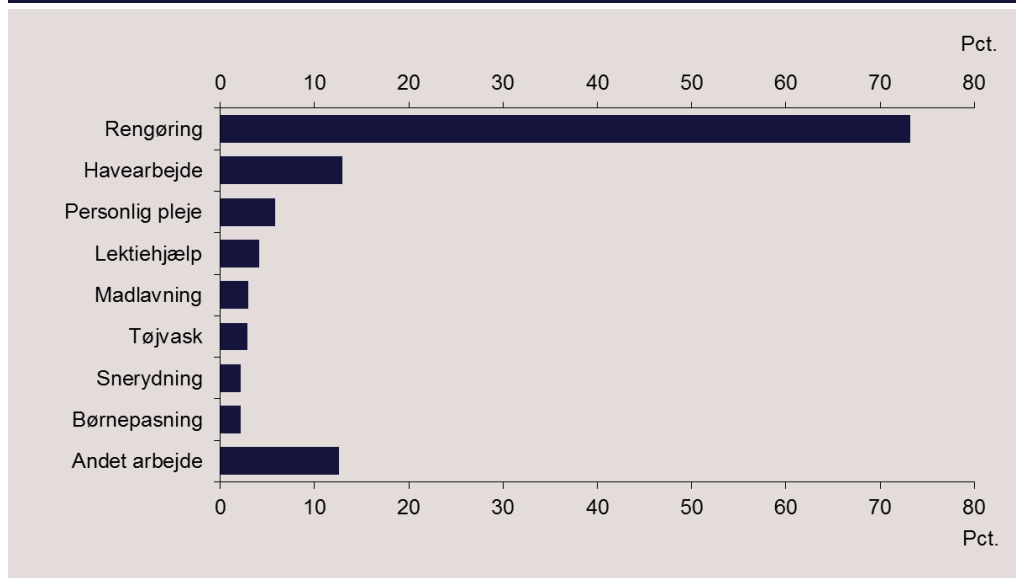

Anm.: n (antal observationer) = 895. Det skal bemærkes, at der i flere tilfælde ikke er signifikant forskel på brugen af forskellige enkelttydelser. Det gælder fx jord og dræning, murerarbejde og andet. Se endvidere appendiks B.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen. HBS (2017).

Serviceydelser

73 pct. af dem, der har brugt RUT-ordningen, har brugt ordningen til køb af rengøring (der også tæller vinduespudsning). Herefter følger havearbejde, som 13 pct. har benyttet RUT-ordningen til, *jf. figur 3.8*. Langt de fleste svenskere har dermed primært brugt RUT-ordningen til rengøringsydelser. Til sammenligning viste evalueringen af den danske Boligjobordning, at brugerne af serviceydelser fortrinsvist fik fradrag for vinduespudsning (74 pct.) efterfuldt af havearbejde (21 pct.) og rengøring (12 pct.)

Figur 3.8. Brugen af RUT-ordningen fordelt på enkelt-ydelser, 2015

Anm.: n=560. Det skal bemærkes, at der i flere tilfælde ikke er signifikant forskel på brugen af forskellige enkelt-ydelser (fx madlavning og tøjvask). Se endvidere HBS's rapport for konfidensintervaller.
 Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen. HBS (2017).

Meget få (2-6 procent) svarer, at de har anvendt RUT-ordningen til andre ydelser end rengøring og havearbejde. Det kan blandt andet være udtryk for, at nogle af ydelserne ofte er forbundet med en tættere personlig relation, som kan være sværere at opnå på et formaliseret marked, eller at der i forvejen findes offentlige tilbud. Det gælder fx personlig pleje, lektiehjælp og børnepasning.

Udgifter til ROT- og RUT-arbejde¹³

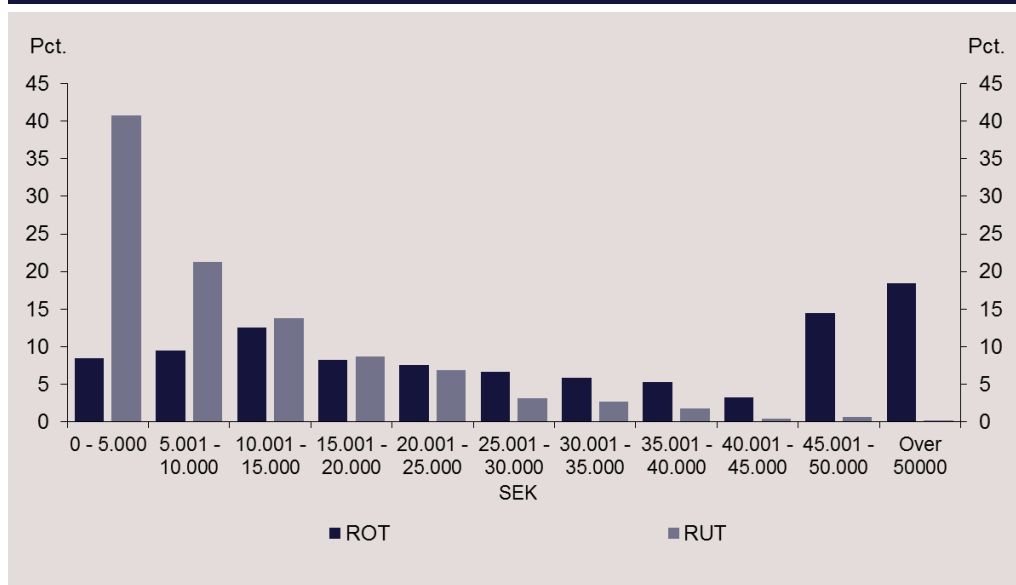
Blandt brugerne af ROT-ordningen svarer ca. 30 pct., at de har købt håndværksarbejde for under 15.000 SEK. Blandt brugerne af RUT-ordningen er det godt 75 pct., der svarer, at de har købt husholdningstjenester for under 15.000 SEK.

Ingen af RUT-brugerne har angivet, at de købt husholdningstjenester for mere end 50.000 SEK. Derimod svarer næsten hver femte, der har gjort brug af ROT-ordningen, at de har købt håndværksarbejde for mere end 50.000 SEK, *jf. figur 3.9*.

Brugerne af ROT-ordningen har således i gennemsnit brugt betydeligt flere penge på køb af håndværksarbejde end brugerne af RUT-ordningen har brugt på køb af husholdningstjenester.

¹³ I spørgeskemaundersøgelsen er respondenterne blevet spurgt om, hvor meget de købte håndværksarbejde og husholdningstjenester for i 2015. Købet dækker således ikke kun over arbejde, hvor der er opnået henholdsvis ROT- eller RUT-tilskud.

Figur 3.9. Udgifter til håndværksarbejde og husholdningstjenester, 2015

Anm.: n=895 (ROT-ordningen). n= 560 (RUT-ordningen).
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen. HBS (2017).

3.3 Eventuelt misbrug af ROT- og RUT-ordningen

ROT- og RUT-ordningen fungerer ved, at leverandøren af arbejdet fratrækker tilskuddet direkte på kundens faktura (fakturamodellen), *jf. kapitel 2*. Modellen indebærer således potentielt en risiko for misbrug og fejl.

Skatteverket fører derfor kontrol med ordningerne – både før og efter udbetalingen af tilskud. Blandt andet kontrolleres der automatisk for, om køber rent faktisk ejer/lejer den pågældende bolig, om køber (allerede) har udnyttet det maksimale tilskud, og om de personer, der udfører ROT- eller RUT-arbejde, er nært beslægtede med køber. Skatteverket har i 2014 oplyst, at der er ca. 200 årsværk knyttet til arbejdet med ROT- og RUT-ordningen, herunder til kontrolopgaver.¹⁴ Helt konkret viser en undersøgelse fra 2012, at 14 pct. af udbetalingerne af tilskud er fejlbehæftet, *jf. boks 3.1*.

Boks 3.1. Skatteverkets undersøgelse af misbrug og svindel med ROT- og RUT-tilskud

Skatteverkets kontrolindsats førte i 2011 til, at udbetalinger af ROT- og RUT-tilskud for omkring 80 mio. SEK blev stoppet, mens yderligere ca. 17 mio. SEK blev krævet tilbagebetalt. Det skal ses i sammenhæng med, at Skatteverket samlet set udbetalte mere end 15 mia. SEK i tilskud i løbet af 2011, *jf. figur 3.2*. I alt har ROT- og RUT-ordningen ført til 158 kriminalsager i forbindelse med udbetaling af tilskud i 2011. Heraf kan 100 af sagerne tilskrives bedragerikontrollen.

Konkret viser Skatteverkets undersøgelse, at ca. 14 pct. af udbetalingerne i 2011 var fejlbehæftet. Det drejer sig om udbetalinger, hvor ansøgere fx fejlagtigt har søgt om at få dækket omkostninger, der ikke er tilskudsberettigede, eller hvor udføreren af arbejdet har søgt om tilskud, inden køber har betalt regningen. Yderligere finder Skatteverket – ved at sammenligne selvangivelser med udbetalinger som følge af fakturamodellen – at udføreren af arbejdet i ca. 5 pct. af tilfældene angiver for lav skattepligtig indkomst.

Kilde. Skatteverket (2012): Uppf öljning och utvärdering av fakturamodellen för skattereduktion för husarbet.

Det svenske finansministerium har efterfølgende foreslået at udvide oplysningskravet for de virksomheder, der ansøger om udbetaling af tilskud fra de to ordninger. Det faktum, at visse udbetalinger har været

¹⁴ Finansdepartementet (2014): Skattefradrag for håndverker-tjenester i private hjem (ROT-fradrag).

behæftet med fejl, er dog ikke ensbetydende med, at RUT- eller ROT-ordningen har været genstand for bedrageri.

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen peger ikke på misbrug

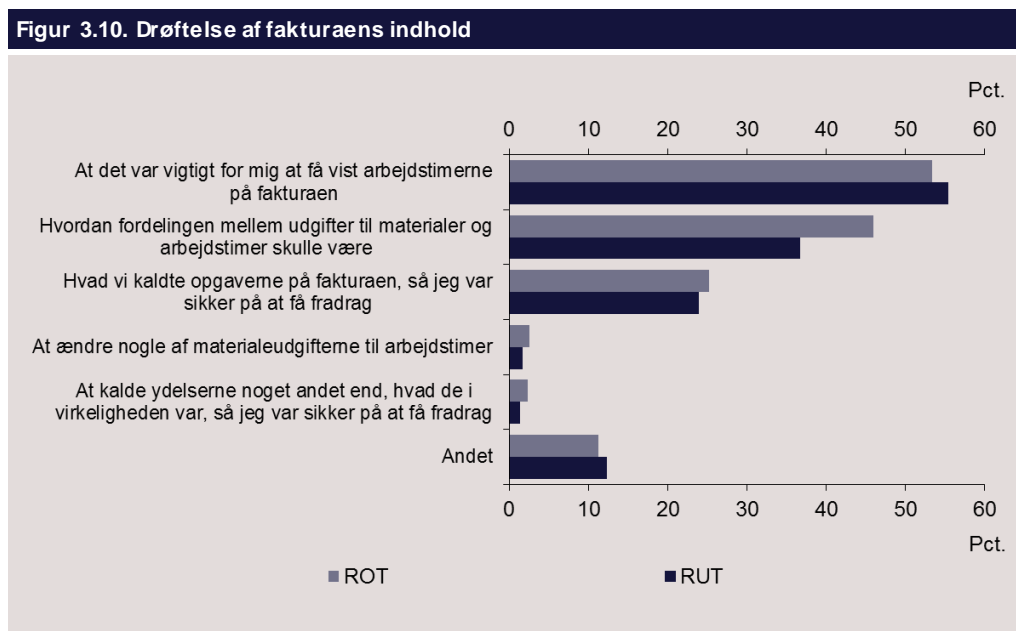
Blandt brugerne af ROT-ordningen og RUT-ordningen svarede henholdsvis 43 pct. og 39 pct., at de talte om fakturaen med håndværkeren eller leverandøren af husholdningstjenesten.

For begge ordninger svarede over halvdelen af dem, der talte med håndværkeren eller leverandøren, at samtalen handlede om, at det var vigtigt, at lønudgifterne fremgik direkte af fakturaen, *jf. figur 3.10*. Til sammenligning viste evalueringen af den danske Boligjobordning, at det i Danmark drejer sig om en større andel (77 pct.). Det skyldes formentlig, at køber selv er ansvarlig for at indberette lønudgifterne til SKAT i Danmark.

Henholdsvis 46 pct. for ROT-ordningen og 37 pct. for RUT-ordningen talte om fordelingen mellem lønudgifter og materialeomkostninger. For begge ordninger gælder, at 24-25 pct. talte om, hvad de skulle kalde opgaverne på fakturaen for at være sikre på at få tilskud.

Da det alene er lønudgifterne, der kan opnås tilskud til via ordningerne, er der umiddelbart ikke noget, som tyder på, at det forhold, at fakturarens indhold er blevet drøftet med sælger, skulle være et udtryk for misbrug. I stedet ser samtalerne først og fremmest ud til at være udtryk for, at køber interesserer sig for, at de tilskud, som vedkommende er berettiget til, fremgår af fakturaen. Det var også konklusionen i evalueringen af den danske BoligJobordning.

2 pct. af de ROT- og RUT-brugere, der har drøftet fakturaens indhold, svarer dog i spørgeskemaundersøgelsen, at de har talt med udbyderen af arbejdet om at ændre materialeudgifter til lønudgifter. Omtrent den samme andel har talt med udbyderen af arbejdet om at kalde de købte ydelser noget andet, end hvad de i virkeligheden var, så de var sikre på at opnå tilskud.

Anm.: n=352 (ROT-ordningen). n=200 (RUT-ordningen). Da respondenterne kan angive flere svar, summer andelen ikke til 100 pct. Der er ingen signifikant forskelle i svarandelene mellem ROT og RUT. Se endvidere HBS's rapport for konfidensintervaller.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen. HBS (2017).

Begge forhold indikerer snyd med ordningerne. Det bemærkes dog, at andelen svarer til mindre end 1 pct. af samtlige brugere af ROT- og RUT-ordningen. Det er omtrent det samme omfang, som evalueringen

af den danske BoligJobordning pegede på. Samlet set tyder resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen således ikke på, at ordningerne er forbundet med nævneværdigt misbrug.

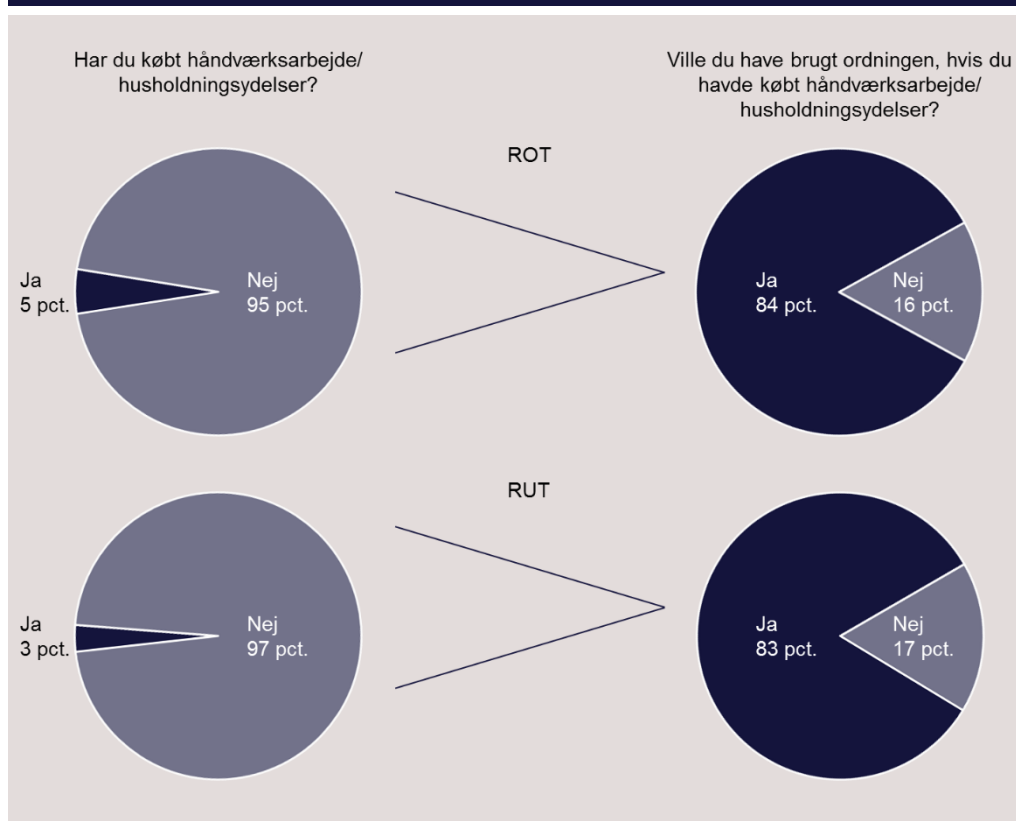
3.4 Ikke-brugere af ROT- og RUT-ordningen

Blandt ikke-brugerne af de to ordninger svarer 95 pct., at de ikke har benyttet sig af ROT-ordningen, fordi de ikke har købt håndværksarbejde i 2015. Tilsvarende har 97 pct. ikke anvendt RUT-ordningen, fordi de ikke har købt husholdningstjenester i 2015, *jf. figur 3.11*. Samtidig svarer mere end fire ud af fem, at de *ville* have brugt ordningerne, hvis de havde købt håndværksarbejde eller husholdningstjenester i 2015.

Blandt dem, der angiver, at de ikke ville have brugt ordningerne, selvom de havde købt håndværksarbejde eller husholdningstjenester, er de hyppigste årsager, at de ikke ved, hvilke ydelser der kan opnås tilskud til, eller at de ikke ved, hvordan man benytter ordningerne.

Samlet set indikerer svarene blandt ikke-brugerne, at der er relativt få barrierer i forhold til at benytte de to ordninger. Desuden er gevinsterne ved at bruge RUT- og ROT-ordningen tilsyneladende store nok til, at ordningerne i vid udstrækning anvendes ved køb af håndværksarbejde eller husholdningstjenester.

Figur 3.11. Potentielt brug af ROT- og RUT-ordningen blandt ikke-bruger

Anm.: n=1.420 (ikke-brugere af ROT-ordningen). n=1.744 (ikke-brugere af RUT-ordningen).
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen. HBS (2017).

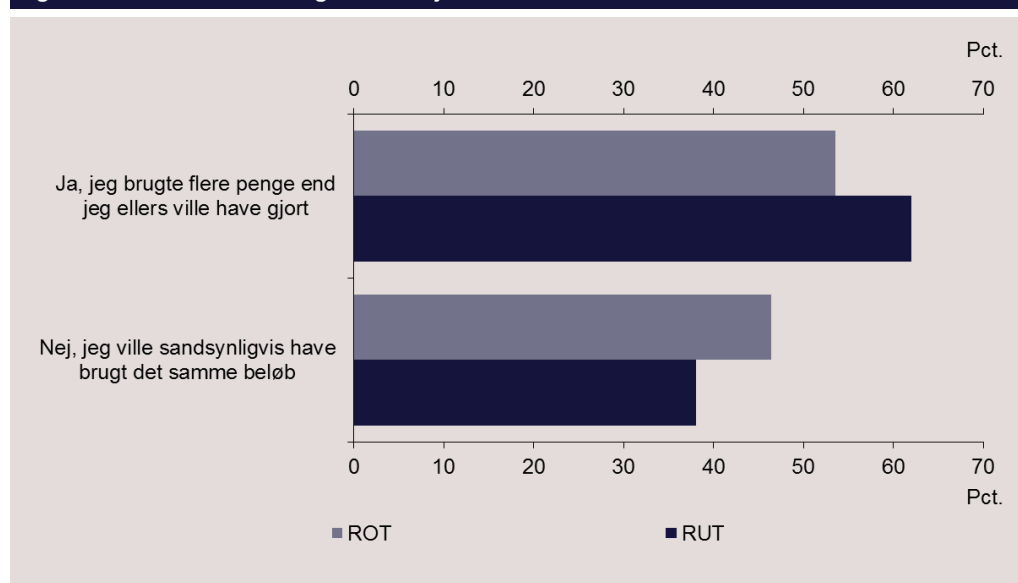
4. Vurdering af RUT- og ROT-ordningens effekter

Argumenterne for at genindføre og permanentgøre ROT- og RUT-ordningen i 2007/2008 var deres mulige strukturforbedrende effekter i form af mindre gør-det-selv-arbejde og derigennem øget arbejdsudbud for køberne, konvertering af sort til hvidt arbejde og skabelse af bedre jobmuligheder for kortuddannet arbejdskraft.

4.1 Merløb som følge af ROT- og RUT-ordningen

Hvis de to ordninger fungerer efter hensigten, er det nødvendigt – men ikke tilstrækkeligt – at svenskerne efter indførelsen af ordningerne bruger flere penge på køb af de omfattede ydelser, end de ellers ville have gjort. Det er umiddelbart også tilfældet. Således svarer 54 pct. af ROT-brugerne i 2015, at ordningen har øget deres køb af håndværksarbejde, mens 62 pct. af RUT-brugerne svarer, at ordningen har øget deres køb af husholdningstjenester, *jf. figur 4.1.*

Figur 4.1. Merløb af ROT- og RUT-arbejde

Anm.: n=895 (ROT), hvoraf ca. 7 pct. har svaret "Ved ikke". n=560 (RUT), hvoraf ca. 18 pct. har svaret "Ved ikke". Se endvidere HBS's rapport for konfidensintervaller.
Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen. HBS (2017).

Når købet af husholdningstjenester er steget relativt mest, skal det formentlig ses i sammenhæng med, at der er tale om ydelser, som den enkelte køber typisk selv kan udføre, og derfor som udgangspunkt (uden tilskud) vil efterspørge i mindre omfang end håndværksarbejde.

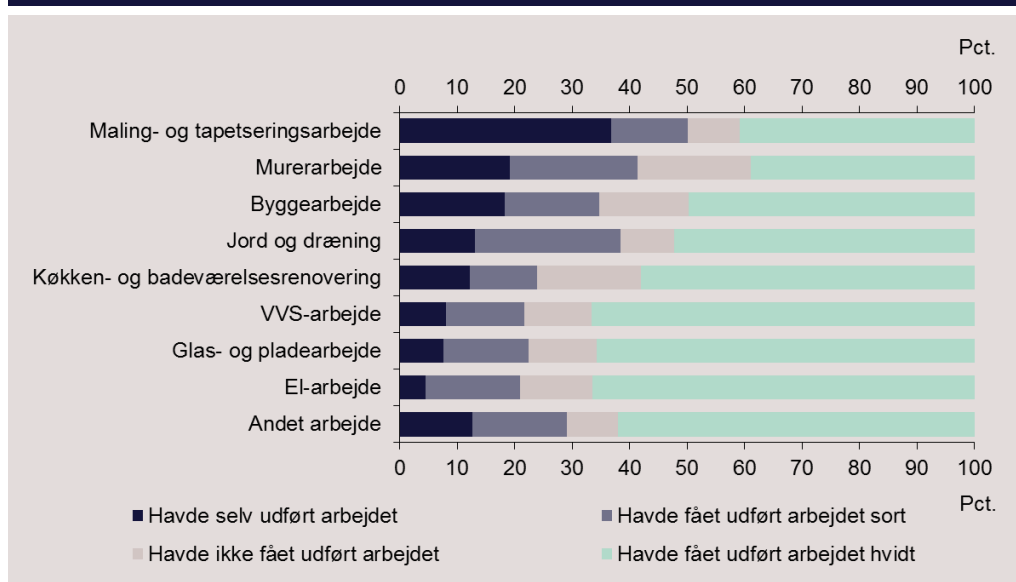
4.2 Ordningernes betydning for de enkelte ydelser

I spørgeskemaundersøgelsen er brugerne af ROT og RUT blev spurgt om, hvad de ville have gjort, hvis ordningerne ikke havde eksisteret. Således kunne brugerne alternativt have fået arbejdet udført hvidt (uden tilskud), have udført arbejdet selv ("gør-det-selv-arbejde"), have fået arbejdet udført sort eller slet ikke have fået arbejdet udført.

ROT-ordningen

For de fleste ydelser svarer over halvdelen af ROT-brugerne, at de ville have fået håndværksarbejdet udført hvidt, hvis ordningen ikke havde været der, jf. figur 4.2. Som mange andre tilskudsordninger er ROT dermed forbundet med støtte til arbejde, der også ville blive udført i fravær af ordningen.

Figur 4.2. Gør-det-selv-arbejde, sort arbejde m.v. i fravær af ROT-ordningen

Anm.: n=62-507. Kun sv. fra respondenter, som brugte ROT-ordningen til den pågældende ydelse. Se endvidere HBS' rapport for konfidensinterview.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen. HBS (2017).

Fx svarer 67 pct. af dem, der fik udført VVS- eller el-arbejde, at de ville have fået arbejdet udført hvidt, selvom der ikke havde været en støtteordning. Det afspejler formentlig både, at mange ikke besidder de fornødne VVS- eller elektrikerkompetencer, og at det i nogle tilfælde kan være ulovligt ikke at benytte en autoriseret installatør. Derudover kan man som forbruger være interesseret i en faktura, så man står stærkere ved fx en senere reklamation. Disse typer arbejde er således ikke i tæt konkurrence med hverken gør-det-selv-arbejde eller sort arbejde.

Anderledes forholder det sig for maling- og tapetseringsarbejde. Her har signifikant flere ROT-brugere svaret, at de alternativt ville vælge at udføre arbejdet som gør-det-selv. Således har 37 pct. af ROT-brugerne svaret, at de ville udføre arbejdet selv i fravær af ordningen. Det skyldes givetvis, at mange opfatter malerarbejde som relativt ukompliceret. For de øvrige håndværksydelser er gør-det-selv-andelen mærkbart mindre – svingende mellem 4 pct. for el-arbejde og 19 pct. for murerarbejde.

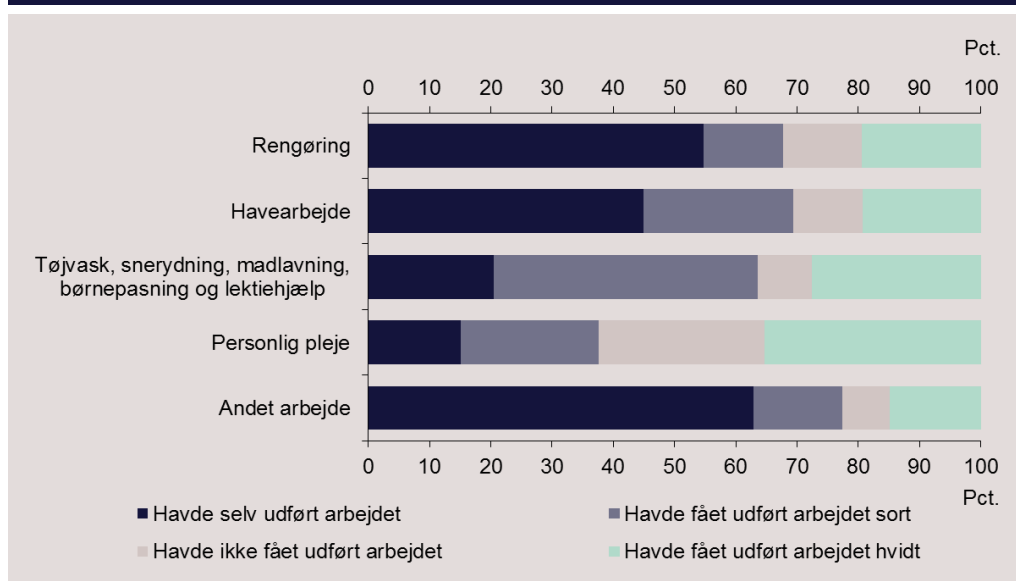

For de forskellige håndværksydelser er der mellem 12 og 25 pct. af ROT-brugerne, som ville have fået arbejdet udført sort i fravær af ordningen. Andelen er størst for jord og dræning samt murerarbejde. Mellem 9 og 20 pct. har svaret, at de ikke ville have fået arbejdet udført i fravær af ordningen – her er andelen størst for køkken- og badeværelsesrenovering.

RUT-ordningen

Sammenlignet med ROT-ordningen er der langt færre RUT-brugere (mellem 15 pct. og 35 pct.), der i fravær af ordningen ville have fået arbejdet udført hvidt, *jf. figur 4.3*. Det indikerer, at RUT-ordningen i mindre grad end ROT-ordningen er forbundet med støtte til arbejde, der alligevel ville blive udført hvidt i fravær af ordningen.

Figur 4.3. Gør-det-selv-arbejde, sort arbejde mv. i fravær af RUT-ordningen

Anm.: n=30-402. Kun svar fra respondenter, som brugte RUT-ordningen til den pågældende ydelse. For at sikre et tilstrækkeligt antal svar for hver ydelse er tøjvask, snerydning, madlavning, børnepasning og lektiehjælp lagt sammen. Se endvidere HBS's rapport for konfidensintervaller.

Kilde: Spørgeskemaundersøgelsen. HBS (2017).

Desuden ser RUT-ordningens virkning på både gør-det-selv-arbejde og sort arbejde umiddelbart ud til at være større end ROT-ordningens. Blandt RUT-brugerne er det mellem 15 pct. og 63 pct., der ville have udført arbejdet selv, hvis ordningen ikke havde været der. Mellem 13 og 43 pct. ville alternativt have valgt at få arbejdet udført sort. Det hænger givetvis sammen med, at de fleste selv kan udføre RUT-arbejde såsom rengøring, og de derfor opfatter det som relativt dyrt at få gjort rent hvidt. Dvs. at hvis man ikke gør-det-selv, kan det for en del personer være nærliggende at få arbejdet udført sort.

For de enkelte serviceydelser er der i fravær af RUT-ordningen signifikant flere brugere af rengøring (55 pct.) og havearbejde (45 pct.), som ville have valgt at udføre arbejdet selv, end hvad der gør sig gældende for personlig pleje (15 pct.) og tøjvask, børnepasning, madlavning mv. (20 pct.).

Desuden er der for rengøring og havearbejde signifikant færre brugere, som alternativt ville have valgt at få arbejdet udført sort i fravær af ordningen, når der sammenlignes med ydelsesgruppen tøjvask, børnepasning, madlavning mv.

Det kunne indikere, at i fravær af en støtteordning ville mere personlige ydelser som børnepasning, lektiehjælp og madlavning blive udført af personer med en tættere personlig relation, som kan være sværere at opnå på markedet. Dette ræsonnement gælder dog ikke for personlig pleje, hvor man ville forvente, at

samme behov for personlige relationer ville gøre sig gældende. Det kan hænge sammen med, at personer, der har brug for RUT-ydelser til personlig pleje, i mindre grad har mulighed for at finde ydelserne selv uden for det hvide marked.

4.3 Skøn for RUT- og ROT-ordningens effekt på sort arbejde og gør-det-selv-arbejde mv.

HBS har foretaget en skønsmæssig beregning af den meraktivitet mv., som RUT- og ROT-ordningen har medført. Det er for hver af ordningerne sket ved at sammenveje respondenternes svar om køb af henholdsvis ROT- og RUT-arbejde (jf. figur 4.2. og 4.3.) med de samme respondenters angivelser af de beløb, som de har brugt på køb af de forskellige ydelser.

Det er med andre ord de to ordningers *umiddelbare* effekter i (svenske) kroner, der fokuseres på i dette afsnit. Konkret beregnes, hvor stor en vægtet andel af det tilskudsberettigede arbejde, som alligevel ville være udført enten som hvidt arbejde, sort arbejde, gør-det-selv-arbejde, eller som slet ikke ville være blevet udført, hvis ordningerne ikke havde eksisteret, jf. boks 4.1.

Boks 4.1. Metode til beregning af RUT- og ROT-ordningens umiddelbare betydning for sort arbejde, gør-det-selv-arbejde mv.

I spørgeskemaundersøgelsen er det undersøgt, hvilke konkrete ydelser respondenterne har brugt RUT- og ROT-ordningen til. Efterfølgende har respondenterne for hver enkelt af disse ydelser svaret på, hvad der ville være sket, hvis ordningerne ikke havde eksisteret. Her var svarkategoriene været: "Have fået arbejdet udført, men hvidt", "Have selv udført arbejdet", "Have fået arbejdet udført sort", "Have ikke fået arbejdet udført" og "Ved ikke". Der er set bort fra svaret "Ved ikke".

For at tage højde for at de købte ydelser varierer i beløbsstørrelse, vægtes hvert af disse svar med det beløb, respondenterne har brugt på de enkelte ydelser i 2015. Respondenterne er blevet spurgt om, hvor stort et beløb de samlet har købt henholdsvis håndværks- og husholdningsydelser for i 2015. Derefter er de blevet spurgt om, hvor stor en andel af dette beløb der er brugt på de enkelte ydelser.

Hvis en person eksempelvis angiver, at han/hun har købt ROT-ydelser for 20.000 SEK samlet set i 2015 fordelt med 70 pct. på ydelse A og 30 pct. på ydelse B, så bliver ydelse A tildelt 14.000 SEK, mens ydelse B får 6.000 SEK. Der er desuden taget højde for, at respondenterne kan have købt håndværks- og husholdningsydelser, hvor de ikke gjorde brug af ordningerne. Herefter beregnes for alle respondenter de totale beløbsstørrelser for hver af de ovennævnte svarkategorier. Disse totalbeløb bruges til at beregne de relative andele for hver svarkategori. På baggrund af andelen er det samlede udbetalte ROT- og RUT-tilskud for 2015 fordelt ud på de enkelte svarkategorier.

Beregningerne er forbundet med en vis usikkerhed. Det skyldes blandt andet, at de er baseret på respondenternes svar på hypotetiske spørgsmål om, hvad de ville have gjort, hvis de to ordninger ikke havde eksisteret. Undersøgelsens stikprøve er dog både repræsentativ for populationen, ligesom antallet af observationer efter almindelige spørgeskemaprincipper er tilstrækkeligt til, at svarene for de 4 alternativ-kategorier kan opfattes som valide (pålidelige).

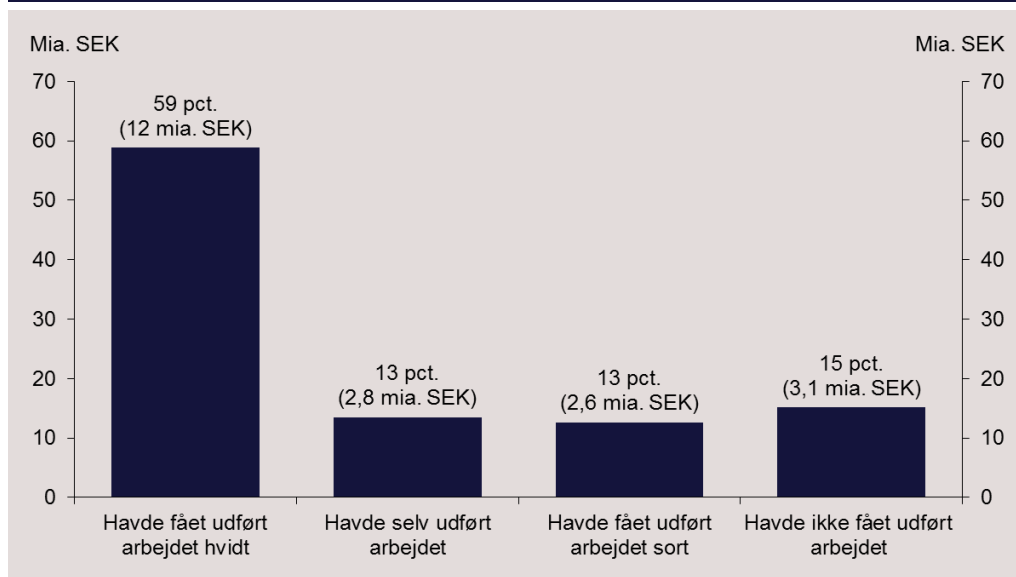
ROT-ordningen

Beregningerne for ROT viser, at i fravær af ordningen ville knap 60 pct. af det ROT-arbejde, der blev givet tilskud til i 2015, alligevel være udført hvidt. Med et samlet ROT-tilskud på 20,4 mia. SEK i 2015 svarer det til op mod ca. 12 mia. SEK. Omvendt ville 15 pct. af det ROT-arbejde, der er opnået tilskud til, ikke være blevet udført uden ordningen. Det svarer til godt 3 mia. SEK, jf. figur 4.4.

Der er desuden tegn på, at ROT-ordningen har haft en vis reducerende effekt på brugernes valg af gør-det-selv-arbejde og omfanget af sort arbejde. Således peger beregningerne på, at 13 pct. af aktiviteten i ordningen kan have erstattet gør-det-selv-arbejde, mens ligeledes 13 pct. kan have erstattet sort arbejde.

Samlet set viser beregningen, at godt 40 pct. af det støttede ROT-arbejde er udtryk for meraktivitet som følge af ordningen. Det svarer til ca. 8½ mia. SEK.

Figur 4.4 ROT-ordningens umiddelbare effekt, 2015

Anm.: n=887. Se boks 1 for en nærmere beskrivelse af beregningerne bag tallene i figuren.
Kilde: HBS (2017). Beregninger på baggrund af Spørgeskemaundersøgelsen.

Mindre sort arbejde fører primært til højere registreret beskæftigelse og større statslige indtægter, men det bidrager ikke til en forøgelse af det effektive arbejdsudbud.

Betydningen af mindre gør-det-selv-arbejde afhænger af, hvorvidt brugerne omsætter den sparede tidsanvendelse i hjemmet enten til øget arbejdstid i det lønnede job uden for hjemmet eller til mere fritid og mindre privatforbrug på andre områder. Analysen i det næste afsnit om effekter på arbejdsudbuddet blandt ROT-brugerne peger på, at der i nogen grad har været en positiv arbejdsudbudseffekt af ROT-ordningen. Med en vis positiv arbejdsudbudseffekt må meraktivitet i de berørte erhverv i mindre grad føre til en reduktion af aktiviteten i andre erhverv, som beskattes normalt. Dermed vil meraktiviteten ved mindre gør-det-selv-arbejde alt andet lige give anledning til et merprovenu for staten sammenlignet med en situation, hvor ordningen fuldt ud havde fortrængt anden aktivitet.

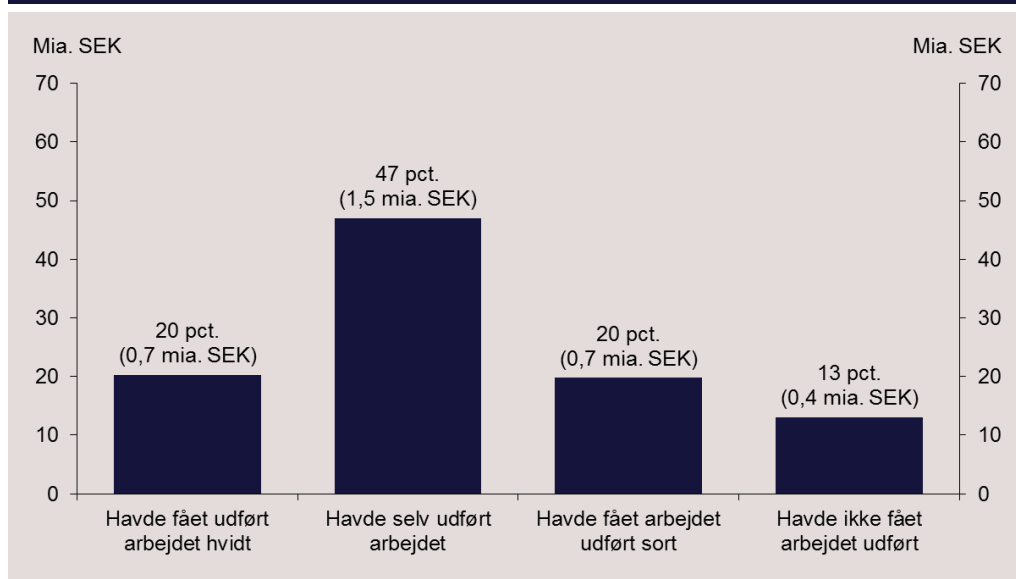
Desuden forbedres de offentlige finanser på sigt af mindre gør-det-selv-arbejde, hvis husholdningerne bruger noget af den frigjorte tid i hjemmet på at øge arbejdsudbuddet i deres lønnede og beskattede job. Hertil kommer en samfundsøkonomisk gevinst gennem højere produktivitet og bedre arbejdsdeling, når husholdningerne vælger at få ROT-arbejdet udført af professionelle frem for at udføre det selv.

RUT-ordningen

Beregningerne indikerer, at 20 pct. af RUT-arbejdet alligevel ville være udført hvidt, hvis ordningen ikke havde eksisteret, jf. figur 4.5. Denne del af RUT-arbejdet har således ikke givet anledning til meraktivitet, eller til at arbejdet er blevet udført mere produktivitet. Med et samlet RUT-tilskud på 3,3 mia. SEK i 2015 svarer det til ca. 0,7 mia. SEK. På den anden side ville 13 pct. af det RUT-arbejde, der er opnået tilskud til, ikke være blevet udført uden ordningen. Det svarer til ca. 0,4 mia. SEK.

RUT-ordningen ser desuden ud til at være effektiv i forhold til at reducere omfanget af gør-det-selv-arbejde. Beregningerne tilsiger, at 47 pct. af RUT-aktiviteterne har erstattet gør-det-selv-arbejde. Det er væsentligt højere end for ROT-ordningen. Det kan skyldes, at håndværksarbejde typisk er vanskeligere – eller ligefrem ulovligt – at udføre selv.

Figur 4.5. RUT-ordningens umiddelbare effekt, 2015

Anm.: n=546. Se boks 1 for en nærmere beskrivelse af beregningerne bag tallene i figuren.
Kilde: HBS (2017). Beregninger på baggrund af Spørgeskemaundersøgelsen.

Beregningerne peger også på, at konvertering af sort til hvidt arbejde udgør 20 pct. af aktiviteten forbundet med RUT-ordningen. Det er også højere end for ROT-ordningen. Det kan skyldes, at husholdningsarbejde typisk er relativt let at udføre selv, og at det ofte er vigtigt at kunne dokumentere købet af håndværksydelser i tilfælde af fx reklamation eller forsikringssager.

Det indikerer, at støtteordninger, der er rettet mod RUT-ydelser, har en større effekt på sort arbejde og især gør-det-selv-arbejde målt pr. støttekrone. Samlet set peger beregningerne på, at næsten 80 pct. af det støttede RUT-arbejde er udtryk for meraktivitet som følge af ordningen – mod godt 40 pct. for ROT-arbejde. Det svarer til ca. 2½ mia. SEK.

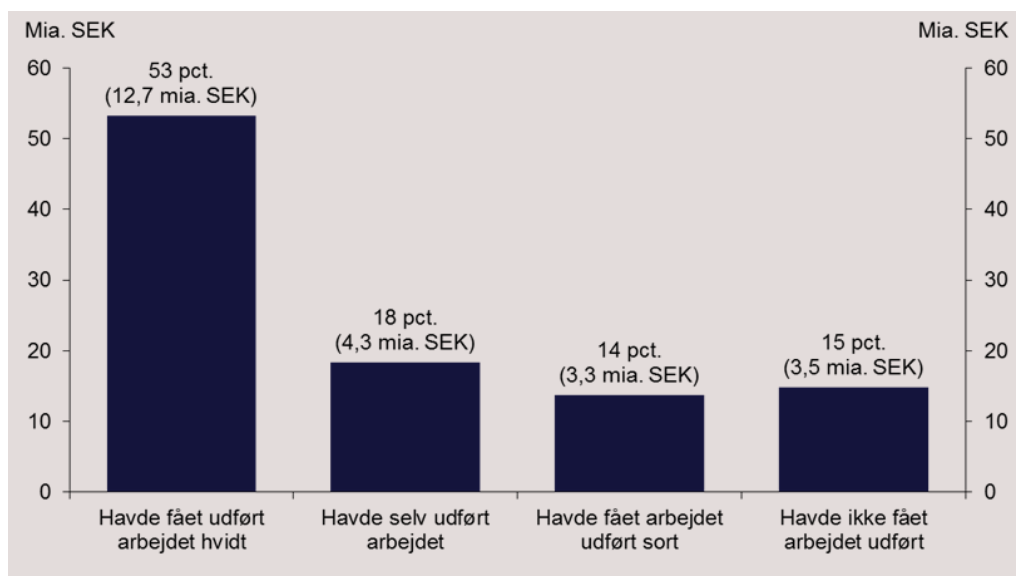
De væsentligste forskelle mellem de umiddelbare virkninger af henholdsvis ROT- og RUT-ordningen er derfor, at en markant større andel af ROT-arbejdet alligevel ville være blevet udført hvidt, mens en betydeligt større andel af RUT-arbejdet ville være blevet udført som gør-det-selv-arbejde.

ROT- og RUT-ordningen under ét

Beregningerne viser, at i fravær af begge svenske ordninger ville samlet set godt 50 pct. af aktiviteterne alligevel være udført hvidt, jf. figur 4.6. Det er noget lavere end resultaterne fra den næsten tilsvarende analyse af den danske BoligJobordning, hvor knap 70 pct. af aktiviteterne alligevel ville blive udført hvidt i fravær af ordningen.

Sammenligningen skal ses i lyset af, at beregningsmetoden ved undersøgelsen af RUT- og ROT-ordningen er den samme som ved undersøgelsen af den danske BoligJobordning. Samtidig er Sverige typisk et af de lande, som Danmark normalt sammenlignes med, da de to lande ligner hinanden relativt meget strukturelt set – fx i forhold til den offentlige sektors indretning og størrelse. Derfor vurderes sammenligningen af RUT- og ROT-ordningen med den danske BoligJobordning at være valid.

Figur 4.6. RUT- og ROT-ordningens samlede umiddelbare effekt, 2015

Anm.: n=1433. Se boks 4.1 for en nærmere beskrivelse af beregningerne af tallene i figuren.
Kilde: HBS (2017). Beregninger på baggrund af Spørgeskemaundersøgelsen.

Det skal bemærkes, at vægtningen i forbindelse med beregningerne af de to svenske ordningers virkninger har kunnet opgøres mere præcist end for den danske BoligJobordning. Der er dog så tilpas stor forskel på de umiddelbare effekter af RUT- og ROT-ordningen sammenlignet med den danske BoligJobordning, at det vurderes, at der kan fæstnes lid til forskellene.

De svenske ordninger er mere effektive i forhold til at reducere gør-selv-arbejde og sort arbejde, og færre ville i fraværet af de svenske ordninger alligevel have fået arbejdet udført hvidt. Resultaterne peger dermed i retning af, at RUT- og ROT-ordningens permanente karakter og de større tilskud end i den danske BoligJobordning har medført, at svenskerne i højere grad end danskerne har ændret deres adfærd og indretning af arbejds- og fritidsliv som følge af støtteordninger.

4.4 Ordningernes effekt på købernes arbejdsudbud

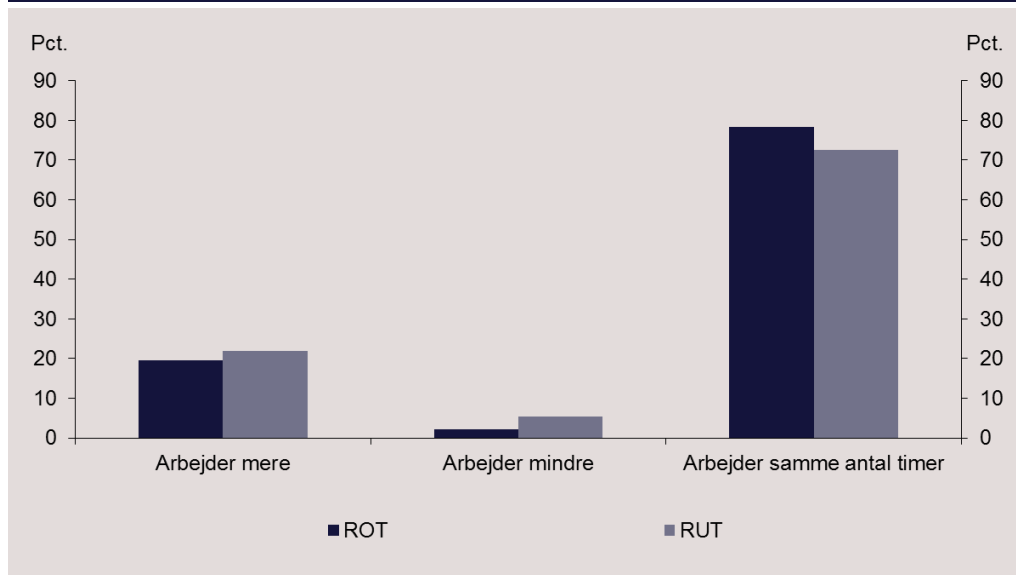
De mulige strukturforbedrende effekter af de to svenske ordninger afhænger blandt andet af, om brugerne arbejder mere i deres "rigtige" job i stedet for at bruge tid på gør-det-selv-arbejde i hjemmet, *jf. kapitel 2*.

For både RUT- og ROT-ordningen svarer omkring 20 pct., at ordningerne har betydet, at de arbejder mere i deres lønnede job, *jf. figur 4.7*. Det er umiddelbart i overensstemmelse med det forventede.

2 pct. af ROT-brugerne og 5 pct. af RUT-brugerne har svaret, at de arbejder mindre, end hvad de ellers ville have gjort. Det skal understreges, at der tale om ret lave andele, som omfatter ganske få respondenter. Den teoretiske forklaring på, at nogle få vælger at arbejde mindre, kan være den såkaldte indkomst-effekt, idet køberne via tilskuddet får et større rådighedsbeløb ved uændret arbejdsudbud og forbrugs-sammensætning. Det betyder, at køberne kan vælge at arbejde mindre og fortsat opretholde samme forbrug.

Tallene i dette afsnit omfatter de 30-60-årige, da denne gruppe typisk har en høj tilknytning til arbejdsmarkedet med en beskæftigelsesfrekvens på 80 pct. eller højere. Således kan det ikke forventes, at personer med ingen eller kun lille tilknytning til arbejdsmarkedet – herunder studerende – øger deres arbejdstid som følge af RUT- og ROT-ordningen. Blandt de 20-30-årige har relativt mange imidlertid svaret, at de vil arbejde mindre som følge af RUT- og ROT-ordningen.

Figur 4.7. Ændring i købers arbejdstid som følge af ROT- og RUT-ordningen, 2015

Anm.: n=403 (ROT), hvoraf ca. 10 pct. har svaret "Ved ikke". n=252 (RUT), hvoraf ca. 11 pct. har svaret "Ved ikke". Svarene fra 20-30-årige og over-60-årige er frasorteret grundet aldersgrupperne begrænsede tilknytning til arbejdsmarkedet. Respondenterne er desuden blevet bedt om at vurdere, hvor mange ekstra/færre timer, de arbejdede om måneden. Den gennemsnitlige RUT- og ROT-bruger (dvs. gennemsnittet af respondenter, der har svaret, at de arbejder mere, mindre og det samme) skønnes således at arbejde 6-7 timer mere om året som følge af ordningerne i 2015. Der tages forbehold for, at der er tale om selvrapporterede oplysninger. Der ikke er signifikant forskel på svarene fra ROT- og RUT-brugerne i figuren. Se endvidere HBS's rapport for konfidensintervaller.

Kilde: HBS (2017). Beregninger på baggrund af Spørgeskemaundersøgelsen.

Blandt ROT-brugerne angiver 78 pct., at de arbejder det samme antal timer i deres lønnede job, som de ellers ville have gjort. For brugerne af RUT-ordningen drejer det sig om 73 pct. Der vil også i forbindelse med andre former for initiativer til lavere skat være en betydelig andel, der ikke ændrer deres arbejdsudbud.

Spørgeskemaundersøgelsen tyder dermed på, at både ROT- og RUT-ordningen har haft en positiv effekt på købernes arbejdsudbud. Effekten på købernes arbejdsudbud ligger skønsmæssigt på nogenlunde på samme niveau opgjort pr. køber af RUT- og ROT-ydelser.

Men korrigeres der for, at det gennemsnitlige RUT-tilskud pr. køber er væsentligt lavere end det gennemsnitlige ROT-tilskud, fremkommer, at arbejdsudbudsvirkningerne pr. tilskudskrone skønsmæssigt er omkring 3 gange større ved RUT-ordningen end ved ROT-ordningen. Det skal ses i lyset af, at køb af RUT-ydelser som fx rengøring typisk sker løbende og dermed løbende frigiver tid i husholdningen, men køb af ROT-ydelser typisk er større, enkeltstående begivenheder, samt at køberen ofte ikke vil være i stand til at udføre ROT-ydelsen selv.

Tabel 4.1 Købers merarbejde pr. tilskudskrone som følge af RUT- og ROT-ordningen, 2015

	RUT-ordningen	ROT-ordningen
Merarbejde pr. bruger (timer)	6,0	6,6
Udbetalt tilskud pr. bruger (SEK)	5.000	16.200
Merarbejde i timer pr. 1.000 SEK i tilskud	1,2	0,4

Kilde: HBS (2017). Beregninger på baggrund af Spørgeskemaundersøgelsen.

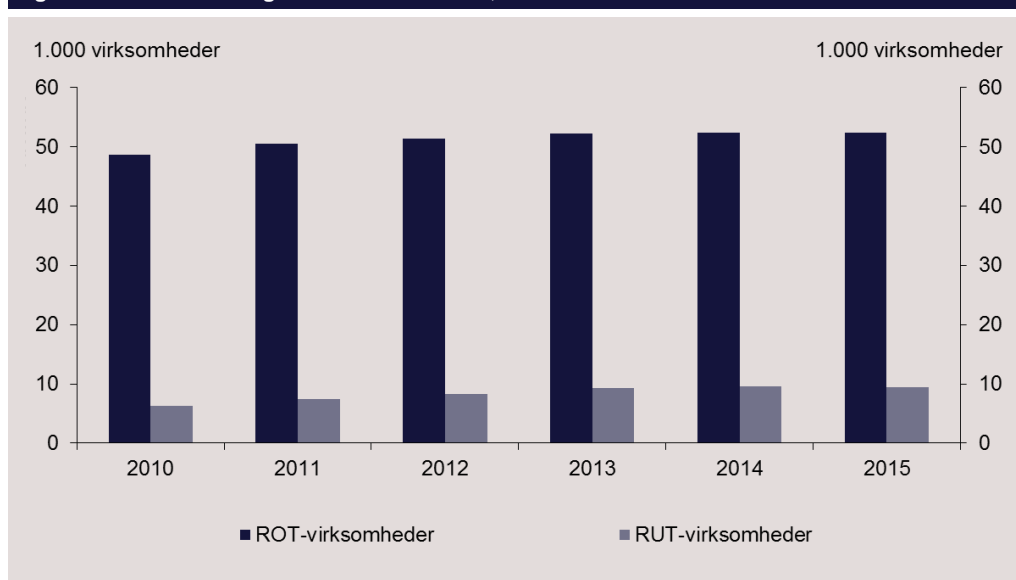
4.5 Udviklingen på det svenske arbejdsmarked – ordningernes betydning for sælgernes beskæftigelse

Et andet interessant forhold er ROT- og RUT-ordningens betydning for udviklingen på det svenske arbejdsmarked, herunder de virksomheder og personer, der er beskæftiget i de berørte brancher, *jf. bilag 2*. Det er således et af formålene med RUT-ordningen, at den skal medvirke til at gøre det lettere for personer med kort uddannelse at komme ind på arbejdsmarkedet.

Udviklingen i antallet af ROT- og RUT-virksomheder

Både antallet af ROT- og RUT-virksomheder er vokset i perioden fra 2010 til 2015. I 2010 var der knap 49.000 ROT-virksomheder stigende til godt 52.000 i 2015, mens antallet af RUT-virksomheder steg fra godt i 6.000 til godt 9.000 i samme periode, *jf. figur 4.8*.

Figur 4.8. Antal ROT- og RUT-virksomheder, 2010-2015

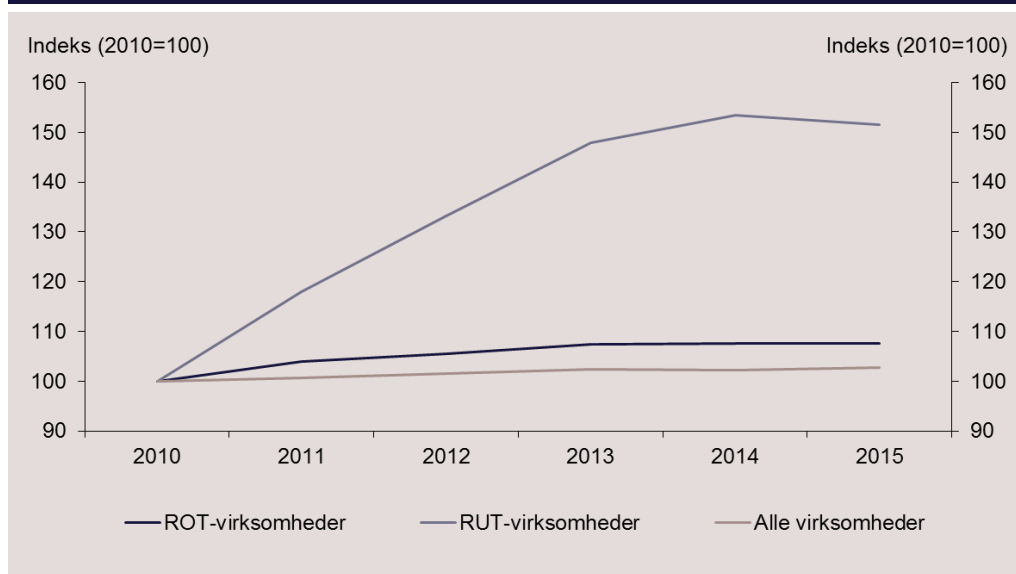
Anm.: RUT- og ROT-virksomheder omfatter de virksomheder, der i det pågældende år har modtaget udbetaling fra Skatteverket for udført RUT- og ROT-arbejde.

Kilde: SCB (2017) og egne beregninger.

Samlet set udgør væksten i antallet af ROT- og RUT-virksomheder dermed henholdsvis 8 og 52 pct. i perioden 2010-2015. Det skal ses i forhold til en stigning i det samlede antal virksomheder på 3 pct., *jf. figur 4.9*. Særligt RUT-ordningen ser således ud til at have haft en positiv effekt på antallet af virksomheder i branchen for serviceydelser i hjemmet.

Det er ikke i sig selv overraskende, at støtteordningerne har medført en øget aktivitet, herunder et stigende antal virksomheder i de omfattede brancher. Det var også resultatet af spørgeskemaundersøgelsen, *jf. afsnit 4.1*. Det interessante er, hvordan det ville være gået med den samlede beskæftigelse i fravær af ordningerne. Det ses der nærmere på nedenfor.

Figur 4.9. Udviklingen i ROT- og RUT-virksomheder samt samtlige virksomheder, 2010-2015

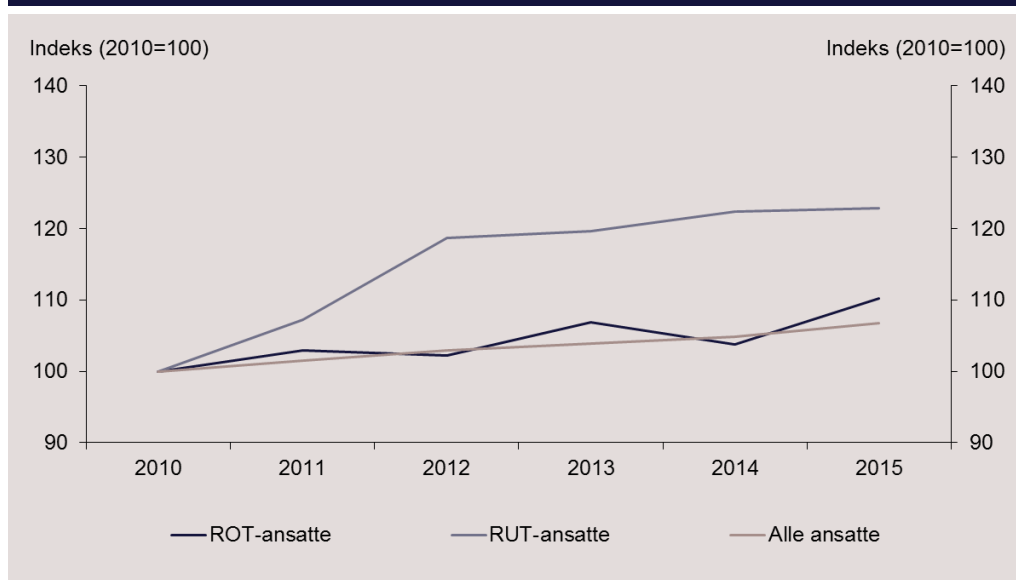

Anm.: Se anmærkninger til figur 4.8.
Kilde: SCB (2017) og egne beregninger.

Beskæftigelsen i ROT- og RUT-branchen – flere med udenlandsk baggrund

Også i forhold til antallet af ansatte i de berørte brancher kan der spores en positiv udvikling. I 2010 var der ca. 256.000 ansatte i ROT-relaterede brancher stigende til 283.000 i 2015 – svarende til en stigning på ca. 10 pct. Antallet af ansatte i RUT-relaterede brancher er i samme periode steget fra ca. 101.000 til 124.000 – svarende til 23 pct. Det skal vel og mærke ses i lyset af en stigning i den generelle beskæftigelse (lønmotagere) på 7 pct. (fra ca. 4,0 til 4,3 mio.) på det svenske arbejdsmarked, *jf. figur 4.10*.

Figur 4.10. Udviklingen i RUT- og ROT-ansatte samt for alle ansatte, 2010-2015

Anm.: RUT- og ROT-ansatte omfatter personer, som er ansat i virksomheder, der i det pågældende år har modtaget udbetaling fra Skatteverket for udført ROT- og RUT-arbejde.
Kilde: SCB (2017) og egne beregninger.

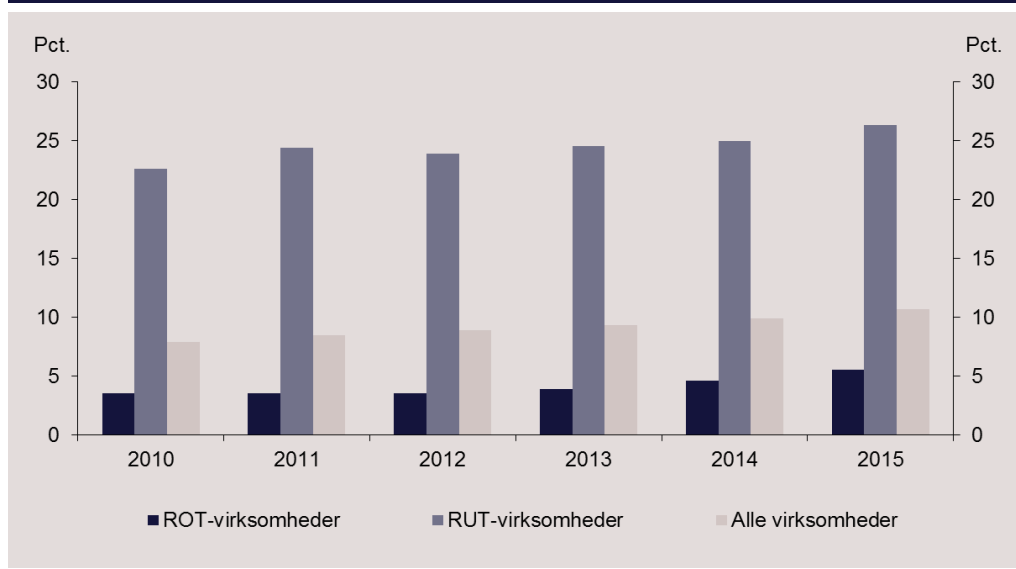
Dermed ser beskæftigelsen i ROT-branchen nogenlunde ud til at have fulgt den generelle udvikling i perioden 2010-2015, mens RUT-branchens beskæftigelse er vokset mere end tre gange så meget. Det indikerer, at RUT-ordningen kan have haft en positiv effekt på beskæftigelsen blandt sælgere af serviceydelser (og at ordningen dermed har bidraget positivt til den samlede beskæftigelse), herunder ved at skabe et arbejdsmarked i servicebranchen for personer med begrænsede kvalifikationer. Det skal bemærkes, at

disse makrotal ikke er ensbetydende med, at der er evidens for en sådan effekt, men det er en indikation herpå.

Relativt mange indvandrere finder arbejde i RUT-branchen. I 2015 var der således 36 pct. i RUT-branchen og 11 pct. i ROT-branchen, der ikke var født i Sverige. På det svenske arbejdsmarked under ét var indvandrerdelen til sammenligning på 16 pct. af de beskæftigede lønmodtagere i 2015, jf. figur 4.11. Der har generelt været tendens til en stigende andel indvandrere i beskæftigelsen i perioden 2010-2015. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med, at den svenske økonomi og det svenske arbejdsmarked har været karakteriseret ved en relativt positiv udvikling i kølvandet på finanskrisen.

Figur 4.11. Indvandreres beskæftigelsesandele i RUT- og ROT-virksomheder samt alle virksomheder, 2010-2015

Anm.: Se anmærkning til figur 4.10. Med indvandrere forstås personer, der ikke er født i Sverige.
 Kilde: SCB (2017) og egne beregninger.

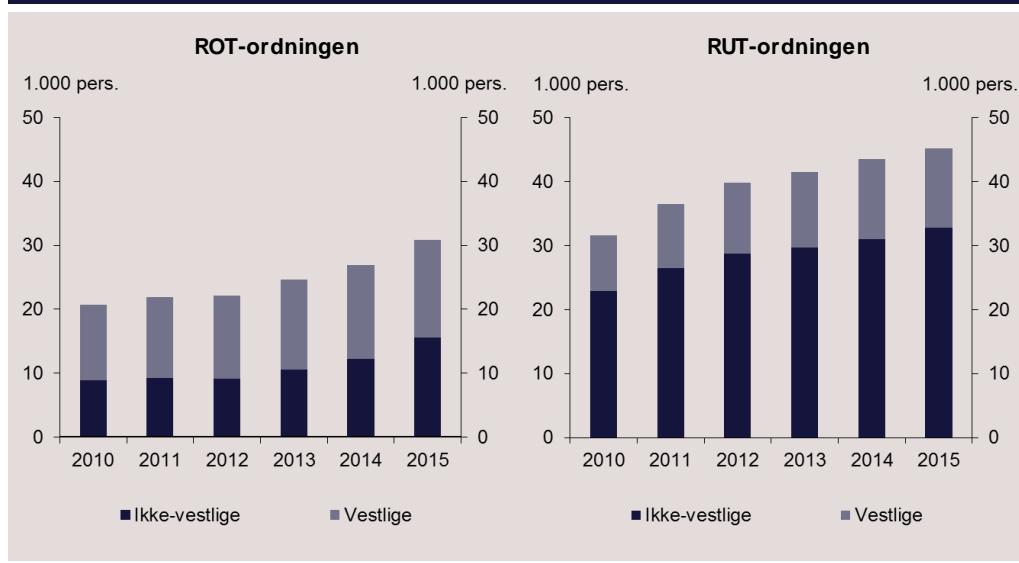
hhh Stigningen Stignin

Stigningen i beskæftigelsen i ROT-branchen fra 2014 til 2015 skal bl.a. ses i lyset af en kraftig fremrykningseffekt som følge af regelændringer pr. 1. januar 2016, jf. nedenfor. Således faldt ROT-aktiviteten kraftigt fra 2015 til 2016. I 2014, der kan være et bedre bud på et "strukturelt" år for ROT-aktiviteten end 2015, var ca. 27.000 indvandrere ansat i ROT-branchen.

Indvandrere fra ikke-vestlige lande udgør en relativt stor andel af de ansatte med udenlandsk baggrund i RUT-branchen (71-73 pct.). Det er en del flere end i ROT-branchen (43-50 pct.) og lidt over det svenske arbejdsmarked under ét (60-68 pct.). Det skal ses i sammenhæng med, at ROT-arbejde i modsætning til RUT-arbejde oftere kræver en forudgående uddannelse, samt at indvandrere fra ikke-vestlige lande oftere har en kortere uddannelse bag sig end indvandrere fra vestlige lande.

Ses der alene på indvandrere fra ikke-vestlige lande er beskæftigelsen i ROT-branchen steget fra ca. 9.000 personer i 2010 til ca. 12.000 personer i 2014, mens antallet af ikke-vestlige indvandrere beskæftiget i RUT-branchen er steget fra ca. 23.000 i 2010 til ca. 33.000 i 2015.

4.12. Antal vestlige og ikke-vestlige indvandrere ansat i RUT- og ROT-virksomheder

Anm.: Se anmærkning til figur 4.10 og 4.11. Opdelingen i vestlige og ikke-vestlige lande følger Danmark Statistik of officielle definition.

Kilde: SCB (2017) og egne beregninger.

Den forholdsvis store andel af ikke-vestlige indvandrere i RUT-virksomheder samt vækstens gruppens beskæftigelse kan dermed *indikere*, at ordningen gør det lettere for indvandrere fra ikke-vestlige lande, der på gennemsnittet har en kortere uddannelse bag sig end personer af svensk herkomst, at få fodfæste på det svenske arbejdsmarked, *jf. kapitel 2*. Det skal dog bemærkes, at ikke-vestlige indvandreres beskæftigelse i RUT-virksomheder formentlig også var steget i fravær af RUT-ordningen.

4.6 Betydningen af regelændringer primo 2016

ROT- og RUT-ordningens satser og maksimale beløb blev reduceret pr. 1. januar 2016. Det maksimale tilskud i RUT-ordningen blev nedsat fra 50.000 SEK til 25.000 SEK for personer under 65 år, mens det fortsat er på 50.000 SEK for personer, der er fyldt 65 år. For ROT-ordningen blev tilskudssatsen reduceret fra 50 pct. til 30 pct. Det maksimale tilskud på 50.000 pr. person fra de to ordninger tilsammen er uændret.

Ifølge den svenske regering blev det maksimale RUT-tilskud for personer under 65 år reduceret for at målrette ordningen mod almindelige husstandes behov, mens ROT-ordningens tilskudssats blev reduceret, da udgifterne forbundet med ordningen var blevet for høje.

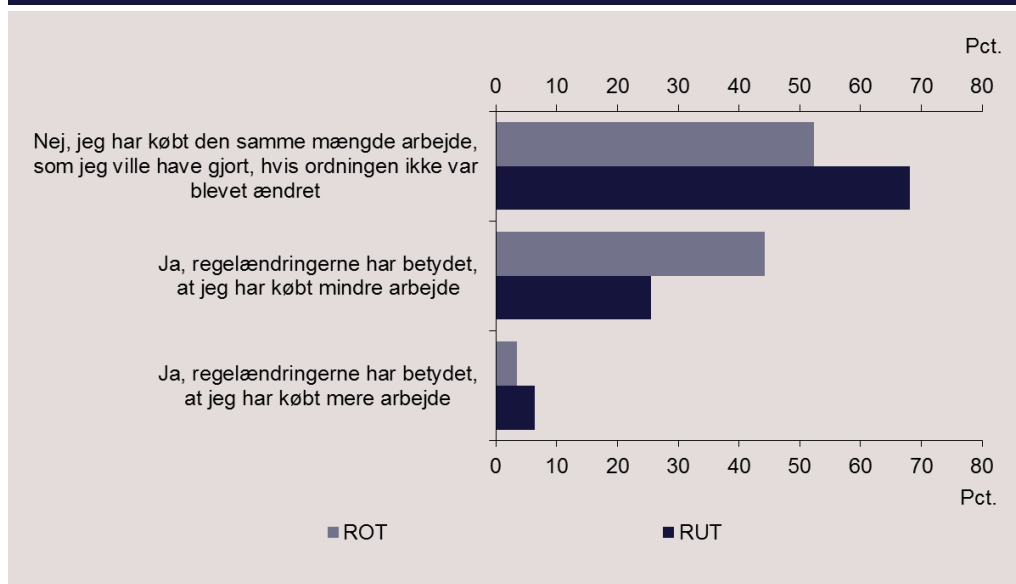
Indskrænkningerne kan dog også ses i sammenhæng med, at ROT-arbejde i højere grad end RUT-arbejde i fravær af ordningen alligevel ville være blevet gennemført hvidt, *jf. ovenfor*, samt at der ikke aktuelt er noget konjunkturmæssigt behov for at understøtte byggeaktiviteten (ROT-ydelser) i Sverige. For RUT-ydelser er der fortsat tale om et relativt højt loft over tilskuddet for personer under 65 år, når der sammenlignes med BoligJobordningen.

Mindre køb i 2016

Regelændringerne har medført, at begge ordninger er blevet mindre attraktive. Mens ændringen af ROT-ordningen påvirker alle ROT-brugere fra første tilskudskrone, har ændringen af RUT-ordningen imidlertid kun betydning for de personer under 65 år, der ville have opnået et tilskud på over 25.000 SEK. Det vil i praksis sige mindre end 10 pct. af samtlige RUT-brugerne, *jf. kapitel 3*.

Spørgeskemaundersøgelsen peger da også på, at regelændringerne har haft størst betydning for brugen af ROT-ordningen. Således svarer 44 pct. af ROT-brugerne, at de har købt mindre ROT-arbejde i 2016 pga. regelændringerne, mens andelen for RUT-brugerne er 26 pct., *jf. figur 4.13.*

Figur 4.13. Betydningen af regelændring for køb af ROT- og RUT-arbejde

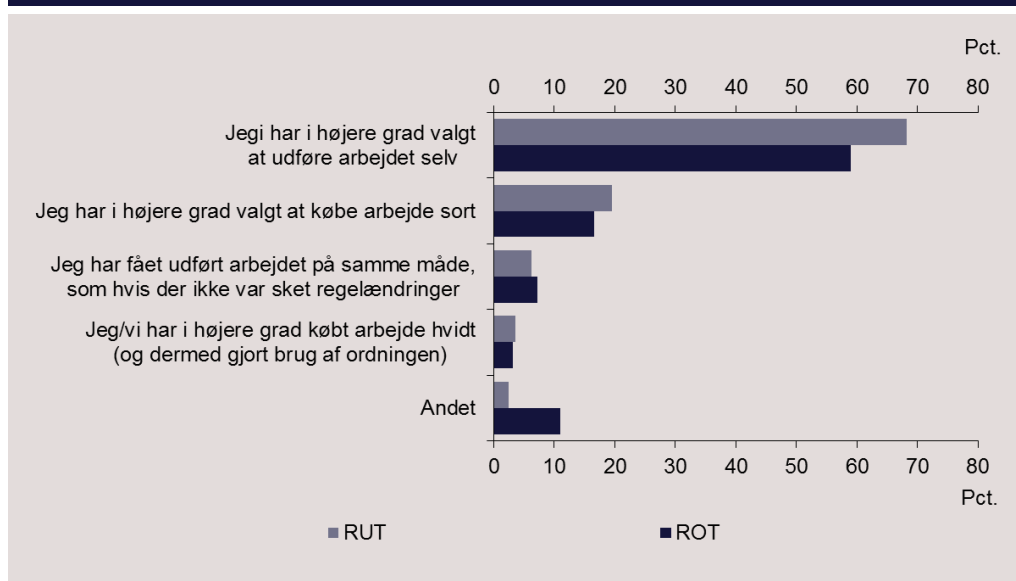

Anm.: n=895 (ROT), hvoraf ca. 10 pct. har svaret "Ved ikke". n=560 (RUT), hvoraf ca. 15 pct. har svaret "Ved ikke". Udelukkende baseret på svar blandt dem, der brugte henholdsvis ROT- og RUT-ordningen i 2015. Se endvidere HBS's rapport for konfidensinterviewer.
Kilde: HBS (2017).

Mere gør-det-selv-arbejde

Blandt de ROT-brugere, der har købt mindre ROT-arbejde pga. regelændringerne, angiver 59 pct., at de i højere grad har valgt at udføre arbejdet selv. For RUT-brugerne er andelen 68 pct. *jf. figur 4.14.* Det indikerer endnu engang, at husholdningstjenester i højere grad end håndværksarbejde erstattes af gør-det-selv-arbejde. Herudover gælder der for begge ordninger, at omtrent hver femte svarer, at regelændringerne har betydet, at de i højere grad har valgt at få arbejdet udført sort - lidt flere for husholdningstjenester.

Figur 4.14. Betydningen af regelændring for hvordan arbejdet er udført

Anm.: n=343 (ROT), ca. 13 pct. har svaret "Ved ikke". RUT (n=120), ca. 13 pct. har svaret "Ved ikke". Udelukkende baseret på svar blandt dem, der brugte henholdsvis ROT- og RUT-ordningen i 2015 og som har svaret, at regelændringerne har fået dem til at købe mindre arbejde end de ellers ville have gjort. Se endvidere HBS's rapport for konfidensinterviewer.

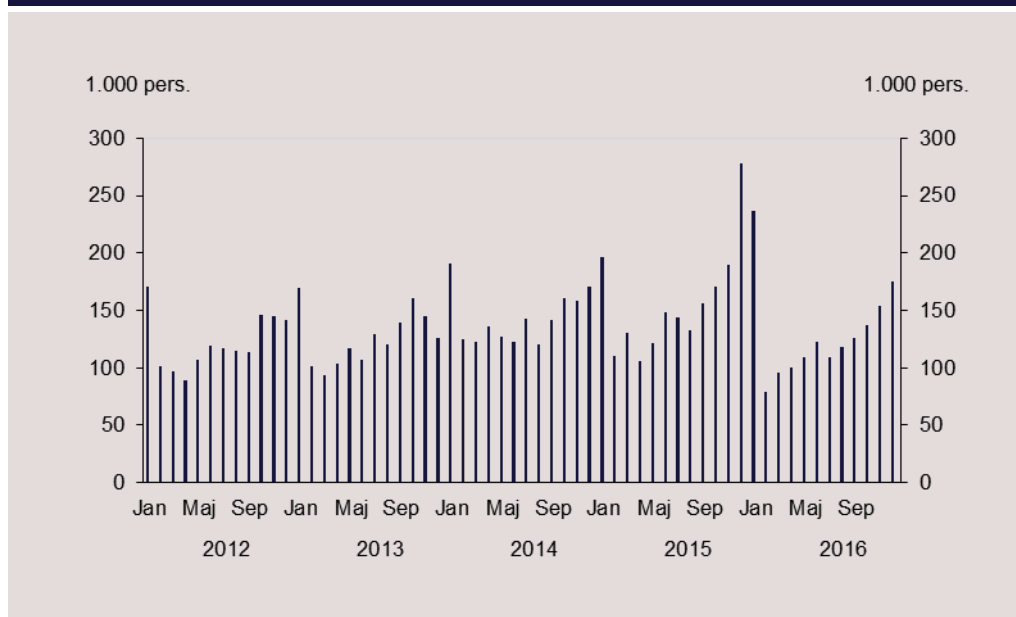
Kilde: HBS (2017).

Fremrykningseffekter og potentielt fald i udbetalingsniveau

Knap halvdelen af de ROT-brugere, der købte mindre ROT-arbejde i løbet af 2016, svarer i spørgeskemaundersøgelsen, at mindrekøbet skyldes fremrykning af håndværksarbejde til 2015 for at opnå et højere tilskud. Blandt de RUT-brugere, der har købt mindre RUT-arbejde i 2016, er der til sammenligning knap 30 pct., som har fremrykket husholdningstjenester.

Tal fra Skatteverket bekræfter billedet af en mærkbar fremrykningseffekt. Der er således opgjort et betydeligt større antal brugere af ROT-ordningen i december 2015 end i den samme måned i årene 2011-2014, jf. figur 4.15.

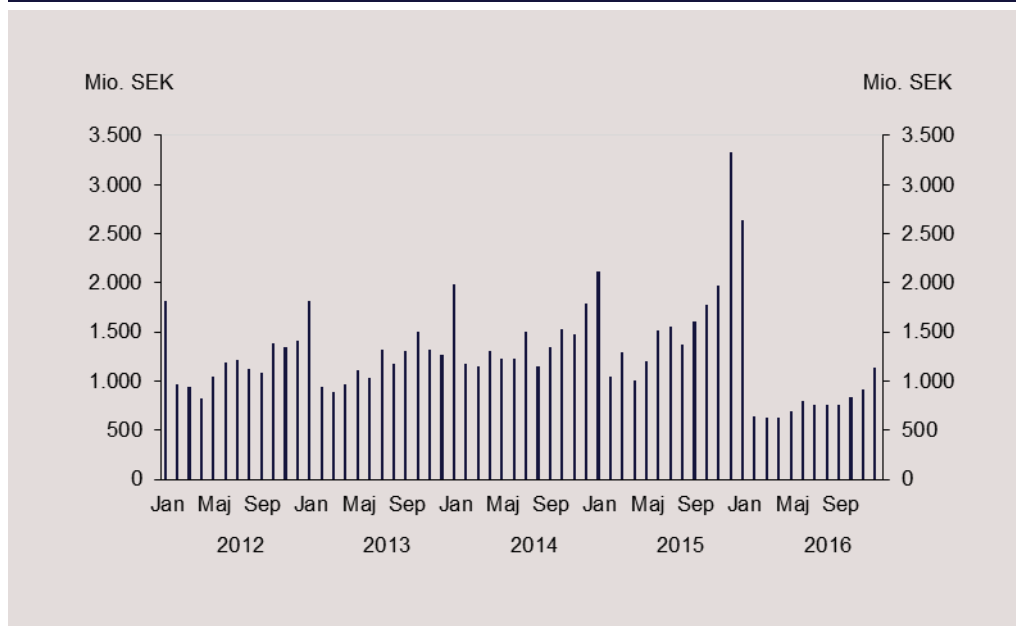
Figur 4.15. Antal brugere af ROT-ordningen pr. måned, 2012-2016

Anm.: Det forholdsvis høje antal ROT-brugere i januar 2016 – sammenlignet med samme måned 2012-2015 – skal ses i lyset af, at Skatteverkets registrering af brugerne sker med en vis forsinkelse.
Kilde: HBS (2017).

Ses der endvidere på omfanget af udbetalte ROT-tilskud pr. måned bliver det samtidig tydeligt, at regelændringerne har medført et generelt lavere udbetalingsniveau fra ROT-ordningen i 2016 sammenlignet med årene 2012-2015, jf. figur 4.16.

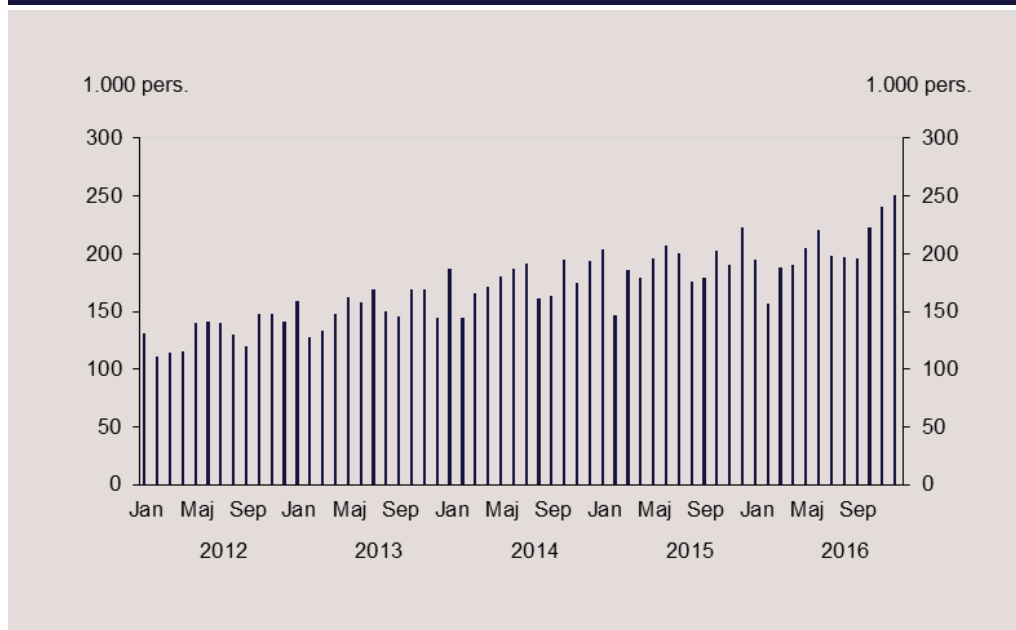
Figur 4.16. Udbetalte ROT-tilskud pr. måned, 2012-2016

Kilde: Skatteverket (2017) og egne beregninger.

Der er på den anden side ikke noget i Skatteverkets tal, som tyder på, at ændringerne af RUT-ordningen har haft en negativ effekt på købet af RUT-arbejdet i 2016, jf. figur 4.17 og 4.18.

Figur 4.17. Antal brugere af RUT-ordningen pr. måned, 2012-2016

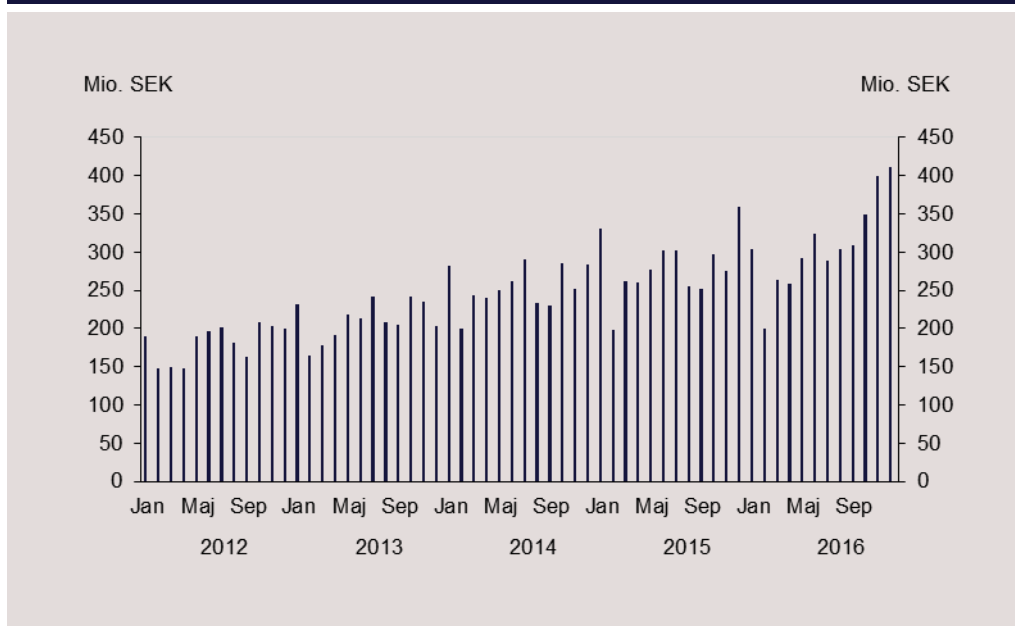
Kilde: HBS (2017).

Tværtimod ser der ud til at være en fortsat stigende tendens i antallet af RUT-brugere og udbetalt tilskud pr. måned. Og der er heller ikke meget tydelige tegn på, at ændringerne har medført, at købet af husholdningstjenester er blevet fremrykket i nævneværdig grad.

Det hænger som tidligere nævnt sammen med, at relativt få personer berøres af regelændringerne for RUT-ordningen. Samtidig er det ikke muligt at fremrykke husholdningstjenester som rengøring og børnepasning på samme måde som det håndværksarbejde, der er omfattet af ROT-ordningen. Endelig giver

mindre træk på ROT-ordningen bedre plads til at anvende RUT-ordningen, da det samlede tilskud fra de to ordninger, som tidligere nævnt, er uændret.

Figur 4.18. Udbetalte RUT-tilskud pr. måned, 2012-2016

Kilde: Skatteverket (2017) og egne beregninger.

Bilag 1. Oversigt over ydelser, der er omfattet af ROT- og RUT-ordningen

Boks 1. RUT-arbejde, 2017

Børnepasning

- Børnepasning
- Lektiehjælp og andet skolearbejde, som børnepasseren udfører i højst 10 pct. af tiden i forbindelse med hver børnepasning
- Simple madlavning, som børnepasseren udfører i forbindelse med børnepasningen

IT-tjenester

RUT-fradraget gives til reparation, installation og vedligeholdelse af:

- Computere, tablets, spilkonsoller, tv og smartphones
- Printere, scannere, højttalere, og læser
- Medieafspillere, set-top-bokse, Blu-ray-afspillere og Apple TV
- Paraboler og tv-antener, der kan modtage datatrafik samt modemmer, routere og wif-udstyr
- Bredbånd og netværk samt kabler og ledninger, der kan tilsluttet disse

RUT-fradraget gives for arbejdet med:

- Fiberinstallation (den del af arbejdet som foregår i hjemmet)
- Fejlfinding samt kanal scanning og opdatering, installation og af installation af styresystemer samt software såsom Windows og antivirus software.
- Simple rådgivning og vejledning

Flytning

- Flytning af al eller dele af bohavet mellem boliger
- Flytning af bohavet mellem lejeboliger eller lejligheder i samme bygning
- Flytning af bohavet til og fra lager eller andet opbevaringssted, forudsat at bohavet flyttes til den nye bolig inden for to år
- Flytning af bohavet i forbindelse med homestyling forud for salg af bolig
- Ned- og udpakning, lastning, aflæsning eller lignende forberedelse af transport
- Lønomskostningerne til chauffør eller andet personale, der transporterer bohavet
- Montering og afmontering af møbler, der ikke kan flyttes samlet samt opsætning og nedtagning af malerier, gardiner og lamper
- Flytning af fx klaverer og andre tunge genstande, der indgår i bohavet

Kilde: Skatterverket (2017)

Boks 2. RUT-arbejde, 2017 (fortsat)

Tøjvask

- Vask og strykning af tøj, sengetøj og gardiner.
- Opsætning og nedtagning af gardiner.
- Pudsning af sko.
- Lettere reparation og oplægning af tøj og boligtekstiler.

Personlig pleje

- Hjælp til personlig hygiejne samt på- og afklædning.
- Hjælpe til gåture og simple ærinder i selskab med køber.
- Hjælp til betaling af regninger, simpel madlavning, madning og oplæsning.
- Opsyn med en forvirret person for at forhindre at vedkommende forlader boligen.

Reparation af hvidevarer

RUT-fradraget gives til reparationer af:

- Vaskemaskine, tørretumbler og tørreskab.
- Opvaskemaskine, køleskab, fryser og vinkøler.
- Komfur, emhætte, ovn og mikroovn.
- Tilbehør, som er indbygget i hvidevaren, fx isterningmaskine.

RUT-fradraget gives til arbejdet med:

- Forebyggende vedligeholdelse, såsom udskiftning af kompressorer eller andre reservedele.
- Fejlfinding, uanset om det indebærer en reparation eller ej.

Snerydning

- Snerydning af gårdspladser, indkørsler samt hus- og garagetage.
- Fjernelse af istapper.
- Snerydning, saltning og spredning af sand på fortove i nærheden af boligen, hvis kommunen kræver at boligens ejer holder fortovet fri for sne og is.

Rengøring

- Støvsugning, afstøvning, gulvvask og vinduespudsning.
- Rengøring af skabe, skuffer, køleskab og fryser samt terrasser og altaner.
- Udskiftning af glødelamper og sikringer.
- Rengøring ved ind- og udflytning samt nødvendig flytning af møbler for at rengøringsarbejdet kan udføres.
- Lettere rengøring af emhætten.
- Rengøring i en feriebolig eller et sommerhus, som lejes for kortere eller længere periode.

Havearbejde

- Græsslåning, vanding, rivning, gødning af græsplæner samt mos- og ukrudtsbekæmpelse.
- Klipning af hække, roser og buske samt beskæring, fældning og bortskaffelse af træer og buske.
- Gravearbejde i køkkenhave samt indsamling af haveafald til bortskaffelse og kompostering.
- Stubfræsning eller andet arbejde med at fjerne stubbe, fx anvendelse af ecoplug.
- Flisugning samt kløvning og stabling af brænde fra træer som vokser på grunden.
- Rydning af krat, siv og tang på grunden eller ved strandkanten tilhørende grunden.
- Retablering af grund efter træer og buske er blevet fjernet.

Kilde: Skatterverket (2017).

Reparation og vedligeholdelse

- Slibning og udskiftning af gulv, tag og vægmateriale.
- Udskiftning af fliser og klinker.
- Udskiftning og reparation af køkkenskabe, døre, dørlåse, dørhåndtag og vindueskarme.
- Udskiftning og reparation af facader, tagrender og tagsten.
- Reparation og vedligeholdelse af trappeopgange, terrasser og altaner og tilhørende gelændere, forudsat de er bygget sammen med huset.
- Reparation på grund af skadedyr.
- Op- og nedtagning af stilladser.

Ombygning og tilbygning

- Nedrivning af vægge og ombygning af etplanshuse samt arbejde med tillægsisolering.
- Forbedringer, fx udskiftning af vinylgulv med flisegulv.
- Udvidelse af bolig, lagre, garage, carporte eller pensionater. Mindst 75 pct. af tilbygningen skal hænge sammen med den eksisterende bygnings ydervæg, og så skal der være en dør mellem de to bygninger.
- At bygge terrasse og balkon, forudsat at de er bygges sammen med huset.
- Montering af markiser, indbyggede skabe og reoler samt op- og nedtagning af stilladser.
- Montering af trappelifte.
- Opsætning af køkken og bad samt montering af hvidevarer i forbindelse med omfattende byggeri eller renovering.
- Bygning og reparation af indendørs pool.

El-arbejde

- Afmontering af elinstallationer.
- Modernisering af elinstallationer samt udskiftning og montering af stikkontakter.
- Installation og opdatering af el-tavler.
- Installationer af indbyggede spotlights.
- Fejlsøgning i forbindelse med reparations- og vedligeholdelsesarbejde.
- Installation, reparation og udskiftning af solceller.

Glas- og pladearbejde

- Reparation eller udskiftning af vinduer.
- Opsætning af glasværn på altaner og balkoner.
- Reparation, rengøring eller udskiftning af bliktage, tagrender og nedløbsrør.

Jord og dræning

- Trækning af elkabler og vandrør samt installation af afløb og afløbsbrønde, fx septiktanke
- Udgravninger på grunden til afløb, varmforsyning og kabler, fx bredbånd.
- Dræning af fundament.
- Sprængning som kræves for at opføre en tilbygning, eller for at bringe grunden tilbage til sin oprindelige stand udgravning mv.
- Kran- eller gravemaskineførere som arbejder på stedet, uanset om maskinen står på eller i umiddelbar nærhed af grunden.

Murer- og skorstensarbejde

- Murerarbejde og reparation af skorstene, murstykker, åbne pejse og brændeovne.
- Andet skorstensarbejde end den obligatoriske kommunale.
- Opførelse af indgangstrappe (murerarbejde).

Maling og tapetsering

- Slibning af gulv, loft, vægge, vinduer og elementer.
- Maling eller lakering af døre og køkkenskabe.
- Maling af facader.
- Tapetsering.

Rengøring og vedligeholdelse

- Rengøring af byggematerialer og andet storskrald.
- Rengøring af terrasseoverdækninger, facader, tagplader og tagrender.
- Rensning af ventilations- og udsugningskanaler.
- Rengøring af afløb.

Boks 2. ROT-arbejde, 2017 (fortsat)

VVS – varme, ventilation og sanitet

- Installation og reparation af pejse, ovne, kedler og varmepumper, fx jord- bjerg- of udeluftvarmepumpe.
- Afmontering af elinstallationer, vandrør og afløb samt anlæg til opsamling af spildevand.
- Installation og reparation elementer, termostat, blandingsbatteri, toilet, bruser, badekar, håndvask samt udskiftning af fliser og klinker.
- Udskiftning af pakninger, riste eller andre dele af toiletter og vaske.
- Installation og rensning af ventilations- og udsugningskanaler.
- Installation, reparation og udskiftning af solpaneler.
- Fejlfinding ved reparation og vedligeholdelse.

Kilde: Skatterverket (2017).

Skatteministeriet/Ministry of Taxation
Nicolai Eigtveds Gade 28
DK 1402 – København K

Telefon +45 3392 3392
Mail skm@skm.dk
www.skm.dk

Skatteministeriet udgiver løbende rapporter, som behandler større skatteøkonomiske temaer. Rapport-formatet har til formål at belyse større temaer, som kræver en grundig behandling med flere kapitler, underanalyser og delkonklusioner.

Rapporter henvender sig eksempelvis til journalister, undervisere, interesseorganisationer og andre med interesse for skattepolitik og skatteøkonomiske forhold.